

15
TEMİZ

*Gizemli bir gecede yağar
Dehşet ve nur...
Sır adamların sukûtu
Yiğitlerin çılgılığı deler göğü
Sıradan çok sıradan
Şehrin sokaklarında yalın bir kalple
Devleşen yürekleriyle yurttaşlar
Bir sel gibi
Boğar sapıkların zulmetini
Biz Mekke'nin
Urumçi'nin Kafkasya'nın muhacirleri
Makus talihıyla Endülüs'ün kardeşleri
Biliriz ki iman vatanla kaim
Din ve dil vatanla daim
Anadolu ebedi yurdu mazlumların
Düşeriz yine de tutarız ruhlarımızla vatani
Varsın adımız bilinmesin resmi kayıtlarda
Rıza-i ilahidir gayemiz*

SAMİR ALTUNKAYNAK

YIL 2 SAYI 4

TEMMUZ - ARALIK / 2020

BATIADALET

A N K A R A B A T I A D L İ Y E S İ D E R G İ S İ

YIL 2 SAYI 4 BATIADALET TEMMUZ - ARALIK / 2020

YARGIDA E-DURUŞMA DÖNEMİ 8

Nallıhan Adliyesi ve
Nallıhan İlçesi **24**
Anayasa Mahkemesi'ne
Bireysel Başvuru Yolu **32**

İnfaz Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve
Covid 19 Hastalığının Etkileri **36**
Danıştay'ın Ayasofya Kararı
Hakkında Bir İnceleme **52**

Bu derginin basımında, yayımlanmasında, tasarımında ve posta hizmetlerinde hiçbir kamu harcaması yapılmamıştır. Tüm giderler reklam veren kurumlarca karşılanmaktadır.

İMTİYAZ SAHİBİ

Ahmet AKÇA

Ankara Batı Adliyesi Adına
Cumhuriyet Başsavcısı

GENEL YAYIN YÖNETMENİ

Üzeyir KARAKÜLAH Cumhuriyet Başsavcı Vekili

YAYIN KURULU

Üzeyir KARAKÜLAH Cumhuriyet Başsavcı Vekili
İlhami DEMİRKOPARAN Ağır Ceza Mahkemesi Başkanı
Serkan KÖSE Cumhuriyet Savcısı

EDİTÖRLER

Musa AYGÖR Zabıt Katibi
Yalçın BORA Zabıt Katibi

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Günay DOĞAN Yazı İşleri Müdürü

YAYIN TÜRÜ VE SÜRESİ

Yerel Süreli Yayın,
6 Ayda bir çıkar.
Ücretsizdir.

BASIM TARİHİ

Temmuz 2020

TASARIM ve BASIM YERİ

7 Punto Tasarım ve Matbaacılık
Kazım Karabekir Caddesi no:95/47
İskitler/ANKARA
Tel: 0312 342 42 55
bilgi@7punto.com

YÖNETİM YERİ

Oğuzlar Mahallesi Prof Dr. Necmettin
Erbakan Caddesi No:52
Etimesgut/ANKARA
Tel: 0312 246 40 00
ankarabaticbs@adalet.gov.tr

Eserlerinizin BATIADALET dergisinde yayınlanması için
ankarabaticbs@adalet.gov.tr e-posta adresine gönderebilirsiniz.

Dergimizde yayınlanan eserlerin sorumluluğu eser sahiplerine
aittir ve telif ücreti ödenmez.

BATIADALET
ANKARA BATI ADLİYESİ DERGİSİ

BATIADALET'in çok değerli okurları,

Dergimizin 4. sayısı yaşanan Covid-19 salgını nedeniyle ortaya çıkan zorluklara rağmen biraz gecikmeli de olsa nihayet elinize ulaştı.

Yine muhtevası ve gündemi yakalayan dosyalarıyla dolu dolu bir BATIADALET hazırlamaya gayret ettik. Bu meydana, kapak dosyamızı Adalet Bakanımız Sayın Abdulhamit GÜL'ün tensipleriyle ilk test duruşması adliyemizde başarıyla gerçekleştirilerek kamuoyuna duyurulan "e-Duruşma" uygulamasına ayırdık. Yargıda yepyeni bir boyut anlamına gelen e-Duruşma pek çok yeniliğin başlangıç noktası olan adliyemizde 5 ayrı mahkemede önümüzdeki günlerde uygulanmaya başlayacaktır. Dünyayı sarsan, pratik hayat tarzımızı kökünden değiştiren ve insan hayatını ciddi anlamda tehdit eden Covid-19 salgını çerçevesinde adliyemizde alınan tedbirler ve bakanlığımızın hazırladığı kılavuz doğrultusunda yapılan uygulamalar yanında salgın ile ortaya çıkan/çıkacak hukuki sorunlara ilişkin de yetkin akademisyen ve hukukçulardan değerlendirmeler yine bu sayımızda istifadelerinize sunuldu. 7242 sayılı yasa ile infaz mevzuatımızda yapılan değişikliklere dair yazı, 86 yıl aradan sonra tekrar ibadete açılan Ayasofya Camii'ne ilişkin Danıştay kararının analizi ve faydalı ola-

cağına inandığımız pek çok farklı konulardaki deneme, makale, öykü ve şiirlerle BATIADALET inanıyorum ki yine siz okurlarımızın beğenisine nail olacaktır.

2020 ana kararnamesiyle adliyemizde daha önceki dönemlere nazaran hem nitelik ve hem de nicelik olarak esaslı değişiklikler oldu. Özellikle adliyemizden bölge adliye mahkemesine atanan meslektaşlarımız önemli ve zor görevlere başlamak üzere adliyemizden ayrıldılar. Kendilerine yeni vazifelerinde üstün başarılar diliyorum. Keza; süreleri dolduğundan başka yerlere tayin edilen hakim ve savcılarımıza ve aynı kararname ile adliyemize atanan meslektaşlarımıza da hayırlı olsun diyorum.

Son olarak; Covid-19 salgını ile mücadelede gecelerini gündüzlerine katarak mesai tanımaksızın fedakarca çalışan sağlık emekçilerine BATIADALET ailesi adına minnetlerimi sunuyor; bu hastalıktan dolayı vefat edenlere Allah'tan rahmet, halen tedavi görenlere de acil şifalar diliyorum.

"Baki kalan bu kubbede bir hoş sada imiş" düsturuyla çıktığımız yolda hata ve kusurlarımızın mazur görülmesi temenisiyle siz değerli okurlarımızı saygıyla ve muhabbetle selamlıyorum.

Ahmet AKÇA

Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcısı

Kıymetli BATIADALET dergisi okurlarımız, yeni bir sayımız ile karşınızdayız.

Bildiğiniz gibi tüm dünyayı etkisi altına alan Koronavirüs Covid-19'un ilk vakasının 11 Mart 2020 tarihinde ülkemizde görülmesinin ardından bu virüs nedeniyle ülke olarak zorlu günler geçirdik ve geçirmekteyiz. Ancak salgınla mücadelede devletimizin tüm imkanlarını seferber ederek aldığı erken ve önemli tedbirlerin yanında güçlü bir sağlık altyapısına sahip olmamızın sayesinde, hekimlerimiz ve bilim insanlarımızla dünyada örnek teşkil edecek bir başarı elde ettiğimize gönülden inanıyorum. Aynı özenle tedbirlere uymaya devam ettiğimiz sürece bu zor günleri başarılı bir şekilde atlatacağımız kanaatindeyim. Tedbirlere uyum, kendimize, devletimize ve milletimize karşı sorumluluğumuzdur.

Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile Covid-19'la mücadele kapsamında 15 Haziran 2020 tarihine kadar durdurulan yargısal süreler ve duruşmaların görülmesine, Bilim Kurulu'nun tavsiyeleri doğrultusunda Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan "Koronavirüs Kapsamında Yeni Çalışma Esasları Kılavuzu"ndaki tedbirlere adliyemizde titizlikle uymaktadır. Maske, mesafe ve hijyen kurallarına uyulmasına azami özen göstermekteyiz.

Her ne kadar zorlu bir dönem geçiriyor olsak da adalet sisteminin sürekli değişim ve gelişimi anlamında Bakanlığımızca yeni ve etkin gelişmelerin adımları atılmaya devam ediliyor. Bu bağlamda geçtiğimiz günlerde adliyemizde Adalet Bakanımız Sayın Abdulhamit GÜL'ün katılımıyla avukatların farklı şehirlerdeki duruşmalarına bulundukları yerden UYAP Avukat Portalı üzerinden video konferans yöntemi ile katılabilmesini sağlayan e-duruşma sisteminin testi başarılı bir şekilde gerçekleştirildi. E-duruşma siste-

minin test duruşmasına Afyonkarahisar, Çorum ve Edirne Baro Başkanları bulundukları illerden UYAP üzerinden görüntülü bir şekilde sisteme dahil edildi. Yargılama alanında reform niteliğindeki bu gelişme sayesinde yargılamaların daha hızlı ve makul sürelerde zaman kaybı olmadan sonuçlanmasına yönelik çok önemli bir yenilik olduğu kanaatindeyim.

Dergimiz yayına hazırlanırken 4. yıl dönümü gerçekleşen 15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü dolayısıyla tüm kahraman şehitlerimize yüce Allah'tan rahmet diliyor, gazilerimize saygılarımı sunuyorum.

Ülkemizi saran virüsün gölgesinde kutlayacağımız Kurban Bayramımızın tüm İslam alemi için hayırlara vesile olmasını temenni eder, sağlıklı ve huzurlu nice bayramlar geçirmenizi dilerim.

Hakimler ve Savcılar Kurulunun, 2020 yılı Adli ve İdari Yargı Yaz Kararnamesi ile yeni görev yerlerine atanan hakim ve savcılara başarılar diliyor, Ankara Batı Adliyesi olarak aramızdan ayrılacak meslektaşlarıma yeni görev yerlerinin hayırlı olmasını ve aramıza yeni katılacak arkadaşlarımıza da hoş geldiniz dileklerini ileterek, kararnamenin tüm yargı camiamıza ve meslektaşlarımıza hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Büyük özveri ve gayret dolu bir çalışmanın ardından yine bir adli tatil dönemine girmiş bulunmaktayız. Adaletin makul sürede etkin bir şekilde tecelli etmesi için yoğun bir şekilde çalışan tüm yargı camiasına ve kıymetli meslektaşlarıma huzur, mutluluk ve sağlık dolu bir "Adli Tatil Dönemi" diliyorum.

Yeni sayımızda tekrar sağlık, mutluluk ve huzurla görüşmek dileğiyle tüm okurlarımıza saygılarımı sunuyorum.

Şenel ALTINAY

Ankara Batı Adli Yargı
Adalet Komisyonu Başkanı

YARGIDA E-DURUŞMA DÖNEMİ BAŞLIYOR 8

ANAYASA MAHKEMESİ'NE BİREYSEL BAŞVURU YOLU 32

BİR ŞEHRİN HİKAYESİ "TOKAT" 40

DANIŞTAY'IN AYASOFYA KARARI HAKKINDA BİR İNCELEME 52

AVRUPA VE TÜRKİYE'DE COVID- 19 KAPSAMINDA HUKUKİ DÜZENLEMELER 92

İÇİNDEKİLER

Yargıda e-Duruşma Dönemi Başlıyor	8
Covid-19 ile Mücadele ve Normalleşme Sürecinde Alınan Önlemler	12
Tasarrufun İptali Davalarının Dava Şartı Arabuluculuk Yönünden Değerlendirilmesi	16
Rânâ	23
Nallıhan Adliyesi ve Nallıhan İlçesi	24
Vedalar	31
Anayasa Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru Yolu	32
İnfaz Hukukunda Yapılan Değişiklikler ve Covid-19 Hastalığının Etkileri	36
Bir Şehrin Hikayesi "Tokat"	40
Oradaydım	50
Danıştay'ın Ayasofya Kararı Hakkında Bir İnceleme	52
Covid-19 Salgınının Sözleşmelerin İfasına Etkisi	62
Duruşma Çocukları	69
Hukuk Hocası: Ernst E. Hirsch	70
Covid-19'a Adli Tıp, Sağlık Hukuku, Biyolojik Silah ve Tıbbi İstihbarat Penceresinden Bakış	72
Anadolu'da Bağlama Kültürü ve Türkülerimiz	80
Kanun Yararına Bozma	84
Ankara Batı İcra Müdürlüğü	88
Avrupa ve Türkiye'de Covid- 19 Kapsamında Hukuki Düzenlemeler	92
Değerler Eğitimi Üzerine	98
Klasik Otomobil Tutkusu	102
Koroner Arter Hastalığı	106

Değerli okurlarımız, BATIADALET dergisinin 4. sayısı ile siz okurlarımız ile beraber olmanın heyecanını yaşıyoruz. 2. yılını dolduran dergimiz ile ilgili olumlu görüş ve önerileriniz ile hem tasarım hem de içerik olarak daha da zengin bir eser sunmak için tüm gücümüzle çalışıyoruz. Bu sayımızda da yine adliyemizde görevli hakim, savcı ve personelimiz, yargı mensuplarımız, akademisyenlerimiz ve yazarlarımız tarafından kaleme alınan zengin içeriğe sahip yazıları sizlerin takdirlerine sunuyoruz. Yargıda e-Duruşma, Danıştay'ın Ayasofya kararı hakkında bir inceleme, Covid-19 salgını sürecinde alınan tedbirler gibi çeşitli konulardaki deneme, makale, şiirler ile bir solukta okunacak bu eseri takdirlerinize sunuyoruz. Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından ilan edilen yaz kararnamesinin yargı camiamız için hayırlı olmasını temenni ediyoruz. Kararname sonrası adliyemize veda eden değerli meslektaşlarımıza yeni görev yerlerinde başarılar diliyor, adliyemize atanan yeni meslektaşlarımıza da hoş geldiniz diyoruz. Daha sağlıklı bir dünya için küresel salgının bir an önce bitmesini temenni ediyor, dergimizin yayınında emeği geçen herkese teşekkürlerimizi sunuyoruz. Son olarak 15 Temmuz Milli İrade Destanının yıl dönümünde şehadete eren tüm aziz şehitlerimize Allah'tan rahmet, gazilerimize de acil şifalar diliyoruz.

YAYIN KURULU

BATIADALET
ANKARA BATI ADLİYESİ DERGİSİ

YARGIDA E-DURUŞMA DÖNEMİ BAŞLIYOR

Yargıda teknolojinin etkin kullanımını sağlayan ve yargıya erişim imkanlarını sürekli arttıran Bakanlığımız, yeni bir uygulamayı daha hayata geçiriyor.

Yazılımı Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü personeli tarafından geliştirilen e-Duruşma sistemi UYAP ile tam entegre çalışarak avukatların farklı şehirlerdeki duruşmalarına bulundukları yerden UYAP Avukat Portal ve CELSE üzerinden katılmalarını sağlayacaktır.

Bilgi İşlem Genel Müdürlüğümüzce geliştirilen UYAP günümüzün gerekli tüm teknolojik gelişmelerini kullanarak, Adalet Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatının, bağlı ve ilgili kuruluşlarının, adli ve idari tüm yargı ve yargı destek birimlerinin donanım ve yazılım olarak iç otomasyonunu ve benzer şekilde bilgi otomasyonu sistemlerini kurmuş kamu kurum

e-Duruşma Projesi ile UYAP sisteminde bir çok yenilik beraberinde geliyor. Duruşmaların online yapılabilecek olması avukatlar açısından büyük kolaylık ve hız demek. Başka şehirlerde hatta aynı şehirde olsa bile ayrı adliyelerde duruşması olan avukatlar için yol ve zaman sorunu ortadan kalkacak. Aynı illerde duruşması olan avukatların diğer duruşmalar için başka günlere duruşma istemesi bu şekilde tarihe karışmış olacak.

ve kuruluşları ile dış birim entegrasyonunu sağlayan ve e-Dönüşüm sürecinde e-Adalet ayağını oluşturan bir bilişim sistemidir. Bugün itibarıyla UYAP ülkemizde Bakanlığımız teşkilatı ile yargı birimlerinin tamamında işletimde olup bu birimlerin her türlü yargısal, idari ve denetim faaliyetleri bu sistemle elektronik ortamda yürütülmektedir.

e-Duruşma ile Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü olarak teknolojik yeniliklerin takipçisi olduğumuz bir kez daha görülmüştür. Gerek avukatlar gerekse vatandaşlar için yargı hizmetlerine ulaşmanın kolay ve hızlı çözümlerini üretmeye devam ediyoruz. Yargı faaliyetlerinin hızlanması için Adalet Bakanlığımızın çalışmaları her alan-

da olduğu gibi teknolojik alanda da hız kesmeden devam ediyor. UYAP Avukat Portalı sayesinde, avukatlar bürolarından internet üzerinden sistemdeki vekâleti bulunan dava dosyalarını inceleyebilmekte, bu dosyalardan suret alabilmekte; elektronik imza ile sistemdeki dava dosyalarına evrak katabilmekte, yeni dava dosyası açabilmekte ve harç ödebilmekteyler. Buna göre avukatlar bu bilgi sistemi sayesinde duruşmaya girme dışında adeta tüm işlerini bürolarından yapabilir hale gelmişlerdir.

e-Duruşma sistemi ile avukatların duruşmalara da online olarak katılmaları sağlanarak e-Dönüşüm sürecinde büyük bir adım daha atılmıştır.

Her türlü mobil cihaz üzerinden erişilebilen Avukat Portal veya CELSE mobil uygulaması üzerinden gönderilen e-Duruşma talepleri ilgili mahkemenin başkanı veya hakimi tarafından değerlendirilerek kabul/ret işlemi yapılabilecektir. Mahkeme katibi tarafından duruşma zaptı hazırlanması sırasında onaylanan bir e-Duruşma talebi bulunuyor ise duruşma saatinde e-Duruşma başlatılabilecektir.

Avukatların hukuk mahkemelerinde taraf oldukları duruşmalara video konferansla katılmasını sağlayan e-Duruşma sisteminin

ilk testi 17.06.2020 tarihinde pilot olarak belirlenen Ankara Batı Adliyesinde başarı ile gerçekleştirilmiştir. Bilgi İşlem Genel Müdürlüğümüz tarafından düzenlenen test işleminde Bakanımız Sayın Abdulhamit Gül ve Türkiye Barolar Birliği Başkanı Sayın Metin Feyzioğlu'nun katılımları ile Afyon, Edirne ve Çorum baro başkanları ile e-Duruşma konferansı gerçekleştirilmiştir.

Başarı ile tamamlanan test işlemi sonrasında Bilgi İşlem Genel Müdürlüğümüz tarafından Ankara Batı Adliyesinde iki Tüketici Mahkemesi, iki İcra Mahkemesi ve Kadastro Mahkemesinde olmak üzere 5 ayrı mahkemede e-Duruşma sistemi kurulumu yapılmıştır. e-Duruşma yapısının daha da geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için genel müdürlüğümüzce çalışmalar devam etmektedir.

— T.C. Adalet Bakanlığı —
Bilgi İşlem Genel Müdürlüğü

E-Duruşma Nedir?

Bilgi İşlem Genel Müdürlüğümüz tarafından geliştirilen e-Duruşma sistemi ile avukatların online olarak bulundukları yerlerden taraf oldukları Hukuk Mahkemesi duruşmalarına katılmaları sağlanacaktır.

E-Duruşma İşleyişi

- UYAP Avukat Portal veya CELSE Mobil uygulaması üzerinden duruşmaların 24 saat öncesine kadar “e-Duruşma Talebi” gönderilebilecektir.
- Avukat Portal/CELSSE üzerinden gönderilen e-Duruşma talepleri heyetli mahkemelerde başkan, müstemir yetkili ve tek hakimli mahkemelerde hakim rollerine düşecek, kabul ve ret işlemleri yapılabilecektir.
- UYAP duruşma zaptı hazırlanması işleminde dosyada kabul edilen e-Duruşma talebi bulunması durumunda “Dosyada Kabul Edilen e-Duruşma Talebi Var” uyarısı verilecektir.
- Onaylanmış bir e-Duruşma talebi bulunan duruşmada “Tamam” butonu yerine “E-Duruşmayı Başlat” butonu yer alacaktır.
- Duruşma zaptı hazırlandıktan sonra “e-Duruşma Ekranı” üzerinden e-Duruşma talebi gönderen avukatların bilgileri ve fotoğrafı ile teyit işlemi yapılabilecektir.
- e-Duruşma ekranında bulunan “e-Duruşma Başlat” butonu ile konferans başlatılacaktır.
- e-Duruşma Başlat butonuna tıklandığında Avukat Portal/CELSSE üzerinde “Duruşmaya Katıl” butonu aktif olacaktır. Bu durumda e-Duruşma talebi onaylanmış avukatlar duruşmaya dahil olabilecektir.
- E-Duruşmayı Başlat butonuna tıklandığında açılan “Adalet Bakanlığı e-Duruşma” uygulamasında hem duruşma salonu hem de duruşma zaptı avukatlar tarafından görüntülenebilecektir.

COVID-19 İLE MÜCADELE ve NORMALLEŞME SÜRECİNDE ALINAN ÖNLEMLER

ÜZEYİR KARAKÜLAH

Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcı Vekili

Koronavirüsle mücadele çerçevesinde tüm kamuda olduğu gibi adalet hizmetlerinde de Sağlık Bakanlığı'nın kararları ve Koronavirüs Bilim Danışma Kurulu'nun tavsiyeleri doğrultusunda gerekli önlemler alınmıştır. Adalet Bakanlığımızca bu dönemde "Adalet Hizmetlerinde Covid-19 ile Mücadelede Normalleşme Süreci Çalışma Esasları Kılavuz"u hazırlanmıştır. Söz konusu kılavuz ilgili mevzuat uyarınca Sağlık Bakanlığı tarafından incelenmiş ve uygun görülmüştür.

Cumhuriyet Başsavcılığımız tarafından da kılavuzda belirtilen tedbirlere ilişkin olarak Ankara Batı Adliyesinde Covid-19 ile mücadelede normalleşme sürecinde adalet hizmetlerinin yürütülmesi konusunda alınacak önlemler ile yeni çalışma esasları yönerge ile ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

Ankara Batı Adliyesinde Covid-19 ile mücadele ve normalleşme sürecinde alınan tedbirlere ilişkin olarak;

- Covid-19'dan korunma yolları ve alınacak tedbirlerle ilgili afişler temin edilerek herkesin görebileceği yerlere asılmıştır. Adliyenin giriş-çıkışlarında kişilerin karşılıklı temasını engellemek için tedbir alınmış, mümkün olduğunca tek yönden giriş, tek yönden çıkış yapılması sağlanmış, bu amaçla yer işaretlemeleri ile yönlendirmeler yapılmış, herhangi bir iş ve işlemi olduğunu ispat edemeyenlerin adliyeye girişlerine izin verilmemiştir.
- Maskesi olmayan hiç kimse adliye binasına alınmamış, üzerinde maskesi olmayan iş sahiplerine yönelik olarak işyurtları bünyesinde maske temin noktaları kurul-

muştur. Covid-19'un bulaş riskini engellemek için tüm personelin, kişisel hijyen kurallarına uygun şekilde hareket etmesi ve mutlak surette maske kullanmaları sağlanmıştır. Personelin ve adalet hizmetlerinden yararlananların kullanımına yetecek ölçüde kişisel koruyucu ekipman (önlük, maske, yüz koruyucu/gözlük, eldiven) ile el dezenfektanı önceden hazır bulundurulmuştur. Bu malzemeler uygun ve herkesin rahatça ulaşabileceği yerlere konularak, personel ve adalet hizmetlerinden yararlananların, sık sık ellerini yıkamaları, o anda el yıkama imkanı yoksa el dezenfektanı veya en az %70'lik alkol içeren kolonya kullanmaları sağlanmıştır. Adliye binasının tamamı olmak üzere, hizmet ve servis araçları düzenli olarak her hafta ilaçlanmış ve dezenfekte edilmiştir.

- Adalet hizmetlerinden faydalanan vatandaşların bina içerisindeki sirkülasyonlarının azaltılması ve fiziki temasın en aza indirilebilmesi amacıyla ön büro faaliyetleri artırılarak dosya ve evrak alışverişi esnasında bulaş riskini en aza indirmek için azami dikkatin gösterilmesi sağlanmıştır.

- Adliyedeki insan sirkülasyonunu kontrol altında tutmak için aynı anda 10 metre-kareye bir kişi bulunacak şekilde giriş izni verilmiştir.
- Asansörlerin kullanımı sınırlandırılarak, asansöre kapasitesinin üçte biri sayıda kişinin binmesine izin verilmiş ve bu sayı asansör girişinde belirtilmiştir. Asansör içerisinde sosyal mesafeyi korumak amacıyla kişilerin durması gereken alanlar, aralarında en az 1 metre mesafe olacak şekilde yer işaretleriyle belirlenmiştir.

- Giriş kapılarında termal kamera ve dijital ateş ölçer cihazları ile ateş ölçümü yapılarak, ateşi 38 dereceyi geçenler içeri alınmayıp sağlık kurumuna yönlendirilmiştir.
- Güvenlik personeli ve ön büro çalışanlarının, tıbbi maske ve koruyucu gözlük kullanmaları sağlanmıştır.
- Özellikle duruşma salonları, kalem odaları, ön bürolar, icra dairesi başta olmak üzere genel kullanım alanları her gün su ve deterjanla temizlenmiş ve yeterli sayıda antiseptik bulundurulmuştur. Adliyede, kapı ve pencereler açılarak ortamın sık havalandırılması sağlanmış, merkezi havalandırma sistemleri dışındaki klima sistemleri ve vantilatörler kullanılmamıştır.
- Duruşma salonları, kalem odaları ile icra dairelerinde çalışma düzeni 4 metrekareye bir personel düşecek şekilde planlanmıştır.
- Cumhuriyet savcılıklarına müracaatta sanık, tanık, müşteki gibi kişilerin sıra beklememesi için aralarında yeterli zaman aralığı bulundurulması sağlanmıştır.
- Duruşma, Cumhuriyet savcılıklarına müracaat, icra takibi gibi işlerde sosyal mesafe kuralları uygulanacak, en az 1 metre aralıklarla zemin işaretlemesi yapılmıştır.
- Ortak alanlarda bulunan koltuklar seyreltilmiş, sosyal mesafenin korunması açısından gerekli ilanlar yapılmıştır.

- Adliye içinde ve otopsi, olay yeri inceleme, keşif ve icra gibi dışarıdaki iş ve işlemlerde hakim, Cumhuriyet savcıları ve tüm personel için önlük, maske, koruyucu gözlük ve eldiven gibi malzemeler temin edilmiştir.
- İcra işlemlerinde harç masrafı ve diğer ödemeler mümkün olduğunca EFT, havaile gibi yöntemler ile yaptırılması sağlanmıştır.
- Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) ile Ses ve Görüntü Bilişim Sistemi (SEG-BİS) kullanımı yaygınlaştırılması için gerekli çalışmalar yapılmıştır.
- Yemekhaneler 1 Eylül 2020'de açılacağı için bu tarihe kadar personel yemeklerinin kumanya şeklinde dağıtılması sağlanmıştır.
- Covid-19 tedbirlerinin sevk ve idaresi için sorumlular belirlenmiştir.

**TERMAL KAMERA
SİSTEMİ**

***COVID-19'a Karşı
Milli Zeka Çözümleri***

1 AKILLI

2 GÜVENİLİR

3 KESİN SONUÇ

4 YÜKSEK KALİTE

5 SENSÖR FÜZYONU

TASARRUFUN İPTALİ DAVALARININ DAVA ŞARTI ARABULUCULUK YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

ŞÜKRÜ SARAÇ

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi Onursal Başkanı

I. GİRİŞ

İncelememizin konusunu, Tasarrufun iptali davalarının, 7155 sayılı Yasanın 20. maddesi ile 6102 sayılı TTK'nin 5. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 5/A maddesindeki "dava şartı arabuluculuk" kapsamında kalıp kalmadığı, başka bir anlatımla, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmasının dava şartı olup olmadığı hususlarının tespit ve değerlendirilmesi oluşturmaktadır.

Bu çerçevede sağlıklı bir sonuca varılabilmesi için öncelikle, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, arabuluculuk, dava şartı arabuluculuk, ticari dava, tasarrufun iptali davalarının hukuki niteliği gibi kavramlar hakkında açıklamalar yapılacak, daha sonra da bu açıklamalar karşısında, tasarrufun iptali davaları bakımından TTK'nin 5/A maddesindeki dava şartı arabuluculuk hükmünün uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilerek konuyla ilgili kişisel görüşümüze yer verilecektir.

II. ALTERNATİF UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ

Uyuşmazlıklar ya da anlaşmazlıklar, tüm insan ilişkilerinde, toplumlarda ve kültürlerde görülür. İnsanlık tarihinin başlangıcından bu yana kişiler, örgütler, topluluklar, halklar, hükümetler, etnik gruplar ve uluslar arasında çeşitli uyuşmazlıklar meydana gelmiştir.¹

Bilim ve teknikte son yüzyılda meydana gelen hızlı gelişme, zaman ve mekan sınırlamalarını zorlayan yeni imkanların ortaya çıkmasına ve buna bağlı olarak insanlar arasındaki ilişki ve etkileşimin artmasına sebep olmuştur. Ayrıca, son yüzyılda ekonomik ve sosyal ilişkiler de hızla gelişmiştir. Bu durum, birçok sorun ve çatışmayı da beraberinde getirmiştir. Sorunların artması, bu sorunların çözümü için süratli, etkili ve kalıcı yolların aranması sonucunu doğurmuştur. Bu arayış, en küçük sosyal birimden başlayarak en karmaşık uluslararası ilişkilere kadar uzanmaktadır. Kısacası, farklı ve yeni sorunlar, farklı ve yeni çözüm yollarını gerekli kılmaktadır.²

1/ Moore Christopher W. , Arabuluculuk süreci, Çevirmenler KAÇMAZ Tarkan- TERCAN Mustafa, Dördüncü Basımdan çeviri Aralık 2016 sh. 3

2/ PEKCANİTEZ Hakan- ÖZEKES Muhammet- AKKAN Mine-Korkmaz Hülya TAŞ, (PEKCANİTEZ USUL), Medeni Usul Hukuku Cilt 3 İstanbul 2017 sh. 2805-2806

Esasen uyuşmazlıkların çözümü yöntemlerini oluşturmak ve geliştirmek devletin görevidir. Ancak yargısal faaliyet yoluyla uyuşmazlığın çözülmesi, genellikle taraflar arasındaki çekişmeyi daha da derinleştirmektedir. Önemli olan, toplumsal barışın sağlanabilmesi için her iki tarafın da kazancağı uzlaşmacı yöntemlerle uyuşmazlıklara çözüm yolu bulmaktır. Bunun için günümüzde, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine başvuru ihtiyacı yoğun bir şekilde hissedilmektedir.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, uyuşmazlıkların çözümünde yargısal yolların yanında yer alan ve tarafların istemleri halinde işlerlik kazanan, esas itibarıyla ilişkilerin koparılmadan sürdürülmesine ve adil bir karardan ziyade, her iki tarafı da tatmin edici bir çözüme ulaşılmasını hedefleyen yöntemler bütünüdür. Bir başka ifadeyle, alternatif uyuşmazlık çözümleri, devlete ait yargı yetkisinin mutlak egemenliğine zarar vermeden işlerlik kazanan ve uygulama alanı bulan ek yöntemler bütünü olarak nitelendirilebilir.³

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri yargı organlarının yargılama hakkı ve yetkisine müdahaleden bağımsız yöntemlerdir, yargı sistemiyle rekabet hali söz konusu değildir. Nitekim bu husus, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununun genel gerekçesinde; “Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, aslında yargı sistemiyle rekabet içinde olmadığı gibi, amaç yargısal yollara başvuru imkanını ortadan kaldırmak da değildir. Devlete ait olan yargı yetkisinin mutlak egemenliğine zarar vermeden uyuşmazlıkların daha basit ve kolay çözümü

amaçlanmaktadır.”denilmek suretiyle açıkça belirtilmiştir. Burada amaç, yargıya başvuru yolunu kapatmadan farklı çözüm arayışlarına imkân tanınmasıdır. Alternatif çözüm yolları, diğer çözümleri dışlamayarak onların yanında ve onlara yardımcı olan bir özellik taşımaktadır.⁴

III. ARABULUCUK

A. İhtiyari Arabuluculuk

Tarafların aralarındaki uyuşmazlıklara, dava yerine kendi iradeleriyle ve ihtiyari şekilde uzlaşarak son vermelerini amaçlayan ve son dönemlerde bütün dünyada yaygınlaştığı gözlemlenen alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından biri de arabuluculuktur. Ülkemizde bu konu, Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu ve Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. 6325 sayılı HUAK’ın 1.maddesi; “(1) Bu Kanunun amacı, hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözülmesinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemektir. (2) Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözülmesinde uygulanır. Şu kadar ki, aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir.” şeklindedir. Görüldüğü gibi arabuluculuğun konusu, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri (tarafların iradesine bağlı olan) iş ve işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıkları ile sınırlandırılmıştır (HUAK md. 1, 2). Uyuşmazlıkta yabancılık unsurunun bulunup bu-

3/ AYM, 10.01.2013 T. 94/89 sayılı kararı (RG.25.01.2014, Sayı 28893); PEKCANİTEZ USUL, age cilt 3 sh. 2807’den

alınmıştır.

4/ PEKCANİTEZ USUL, age cilt 3 sh. 2806-2807

lunmaması önemli değildir; yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklarda da arabuluculuk müessesesine gidilebilir. Arabuluculuğa ilişkin temel ilkeler, iradi olma ve eşitlik; gizlilik; arabuluculuktaki bazı beyan veya belgelerin ileride açılacak olan davalarda, kural olarak kullanılamamasıdır.⁵

Arabuluculuk, “meydana gelen uyuşmazlığın, tarafların iradi olarak başvurmaları sonucu, arabulucu olarak adlandırılan tarafsız ve güvenilir bir üçüncü kişi yardımıyla üzerinde anlaştıkları yöntem ve esaslara göre, karşılıklı iletişimle iki tarafın ortak menfaati esas alınarak çözülmesidir.” şeklinde tanımlanabilir. 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanununun 2. maddesinde ise arabuluculuk; “sistematiik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyari olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemi” olarak tanımlanmıştır.⁶

B. Dava Şartı Arabuluculuk

7036 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu’nun 3. maddesinde, iş mahkemelerinin görevine giren işçi-işveren uyuşmazlıkları yönünden dava şartı arabuluculuk hüküm altına alınmıştır. Anılan hüküm 01.01.2018 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

7155 Sayılı Abonelik Sözleşmesinden Kaynaklanan Para Alacaklarına İlişkin Takibin Başlatılması Usulü Hakkında Kanun’un⁷ 20.md. ile 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanun’una eklenen 5/A maddesi uyarınca, 01.01.2019 tarihinden itibaren uygulanmak üzere, ticari davalarda dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması, dava şartı olarak kabul edilmiştir.

6102 sayılı TTK’nin 5/A-1. maddesine göre;

“Bu kanunun 4’üncü maddesinde ve diğer kanunlarda belirtilen ticari davalardan, konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında dava açılmadan önce arabulucuya başvurulmuş olması dava şartıdır.”

Ancak, 6325 sayılı HUAK’ın 18/A-18. maddesinde dava şartı arabuluculuğa bir is-

tisna getirilmiştir. Buna göre; “Özel Kanunlarda tahkim veya başka bir alternatif uyuşmazlık çözüm yoluna başvurma zorunluluğunun olduğu veya tahkim sözleşmesinin bulunduğu hallerde, dava şartı olarak arabuluculuğa ilişkin hükümler uygulanmaz.”

Konumuz, ticari davalarda dava şartı arabuluculuk ile ilgili olduğundan iş davalarında dava şartı arabuluculuk üzerinde durulmayacak, ticari davalarda dava şartı arabuluculuk hükümlerine değinilip tasarrufun iptali davaları bakımından değerlendirme yapılacaktır.

IV. TİCARİ DAVALARDA DAVA ŞARTI ARABULUCULUK

A. Dava Şartı Kavramı

Bir davanın esastan görülüp karara bağlanmasını engelleyici bir işlevi yerine getiren, davanın her aşamasında mahkeme tarafından re’sen gözetilmesi gereken, taraflarca da davanın her aşamasında eksikliği ileri sürülebilen hususlara “dava şartları” denir. Varlığı gözetilmesi gereken dava şartları “olumlu dava şartları”; yokluğu gözetilmesi gerekenler ise “olumsuz dava şartları” olarak adlandırılır.⁸

Genel dava şartlarının neler olduğu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 114. maddesinin 1. fıkrasında sayılmak suretiyle gösterilmiştir. Anılan hüküm çerçevesinde dava şartları; mahkemeye ilişkin dava şartları, davanın taraflarına ilişkin dava şartları ve dava konusuna ilişkin dava şartları olmak üzere üç ana başlık altında toplanabilir. Genel dava şartlarının yanı sıra, münferit kanunlarda bazı özel dava şartları da öngörülmüştür. 6100 sayılı HMK’nın 114.maddesinin 2. fıkrasında özel kanunlarda yer alan dava şartlarının saklı olduğu hükme bağlanmıştır. İşte, 6102 sayılı TTK’nin 5/A maddesinde öngörülen dava şartı bu niteliktedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 114/1. maddesinde sayılan genel dava şartlarının incelenmesi usulü aynı Kanun’un 115. maddesinde düzenlenmiş iken, 6102 sayılı TTK’nin 5/A maddesinde yer alan özel dava şartının incelenmesi usulü, 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu’na 7155 sayılı Kanun’un 23. maddesiyle eklenmiş olan 18/A-2. maddesinde hükme bağlanmıştır.

5/ ARSLAN Ramazan- YILMAZ Ejder- AYVAZ Sema TAŞPINAR- Medeni Usul Hukuku Ankara 2016 1. baskı sh. 756
6/ PEKCANITEZ USUL, age sh. 2813

7/ 19.12.2018 tarih 30630 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

8/ Süha Tanrıver, Medeni Usul Hukuku, C.1, Ankara 2016, sh. 622.

Buna göre; “Davacı, arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşmaya varılamadığına ilişkin son tutanağın aslını veya arabulucu tarafından onaylanmış bir örneğini dava dilekçesine eklemek zorundadır. Bu zorunluluğa uyulmaması hâlinde mahkemece davacıya, son tutanağın bir haftalık kesin süre içinde mahkemeye sunulması gerektiği, aksi takdirde davanın usulden reddedileceği ihtarını içeren davetiye gönderilir. İhtarın gereği yerine getirilmez ise dava dilekçesi karşı tarafa tebliğe çıkarılmaksızın davanın usulden reddine karar verilir. Arabulucuya başvurulmadan dava açıldığının anlaşılması hâlinde herhangi bir işlem yapılmaksızın davanın, dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilir.”

Görüldüğü gibi ticari davalarda dava şartı arabuluculuk, tamamlanabilir nitelikte kabul edilmemiş ve böylece HMK’nın 115. maddesinden farklı bir düzenlemeye tabi tutulmuştur.

B. Ticari Davada Dava Şartı Arabuluculuğun Koşulları

1) Davanın Ticari Dava Olması

TTK’nin 5/A maddesinde yer alan ticari davalarda dava şartı arabuluculuk hükmünün uygulanabilmesi için öncelikle ortada ticari davaya konu olabilecek bir uyuşmazlık bulunması gerekmektedir. Ticari davalar TTK’nin 4. maddesi kapsamında olabileceği gibi bazı özel kanunlarda düzenlenmiş olan ticari davalar da TTK’nin 5/A maddesindeki dava şartı arabuluculuk kapsamında kalabilir. Bu nedenle aşağıda TTK ve özel kanunlarda düzenlenen ticari davalara değinilmiştir.

a) TTK’nun 4. Maddesindeki Ticari Davalar

aa) Nispi Ticari Davalar

“Her iki tarafın da ticari işletmesiyle ilgili hususlardan doğan hukuk davaları” ticari davadır.

Burada dikkat edilmesi gereken husus, tarafların her ikisinin de tacir olması ve uyuşmazlığın tarafların ticari işletmesiyle ilgili bulunmasıdır.

Nispi ticari davaların daha iyi anlaşılabilmesi için ticari işletme ve tacir kavramlarına değinmek gerekmektedir.

“Ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız

şekilde yürütüldüğü işletmedir.” (TTK md.11/1)

“Tacir, bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kişiye denir.” (TTK md.12/1) Bu tanım gerçek kişi tacirin tanımıdır.

Tüzel kişi tacir ise TTK’ nin 16.maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre; “Ticaret şirketleriyle, amacına varmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlar da tacir sayılır.” (TTK md.16/1).

“Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri ile kamu yararına çalışan dernekler ve gelirinin yarısından fazlasını kamu görevi niteliğindeki işlere harcayan vakıflar, bir ticari işletmeyi, ister doğrudan doğruya ister kamu hukuku hükümlerine göre yönetilen ve işletilen bir tüzel kişi eliyle işletsinler, kendileri tacir sayılmazlar.” (TTK m. 16/2)

“Ticaret şirketleri, kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif şirketlerden ibarettir.” (TTK m. 124)

Bu açıklamalar karşısında tekrarlamak gerekirse, bir davanın nispi ticari dava sayılabilmesi için her iki tarafın da tacir olması ve uyuşmazlığın ticari işletmeleriyle ilgili hususlardan doğmuş bulunması gerekmektedir. Nispi ticari davadan söz edilebilmesi için uyuşmazlığın mutlaka sözleşmeden kaynaklanması gerekmez. Zira 6102 sayılı TTK’nin 4/1. maddesinde her iki tarafın da ticari işletmesi ile ilgili hususlardan doğan hukuk davalarının ticari dava olduğu belirtilmekle uyuşmazlığın sözleşme, haksız fiil ve sebepsiz zenginleşme gibi borç doğuran eylem ve işlemlerden kaynaklanması halinde bu hususların tarafların ticari işletmesi ile ilgili olması kaydıyla nispi ticari dava sayılacakları tartışmaya mahal vermeyecek biçimde düzenlenmiş bulunmaktadır.

bb) Mutlak Ticari Davalar

Mutlak ticari davalar, 6102 sayılı TTK’nin 4.maddesinin 1. fıkrasında bentler halinde sayılmıştır.

Buna göre;

“Tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın

a) Bu Kanunda,

b) Türk Medeni Kanununun, rehin karşı-

lığında ödünç verme işleri ile uğraşanlar hakkındaki 962 ilâ 969. Maddelerinde ,

c) 11.01.2011 tarihli 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununun, mal varlığının veya işletmenin devralınması ile işletmelerin birleşmesi ve şekil değiştirmesi hakkındaki 202 ve 203, Rekabet yasağına ilişkin 444 ve 447,yayın sözleşmesine dair 487 ilâ 501,kredi mektubu ve kredi emrini düzenleyen 515 ilâ 519,komisyon sözleşmesine ilişkin 532 ilâ 545,ticari temsilciler, ticari vekiller ve diğer tacir yardımcıları için öngörülmüş bulunan 547 ilâ 554,havale hakkındaki 555 ilâ 560,saklama sözleşmeleri ni düzenleyen 561 ilâ 580. maddelerinde,

d) Fikri mülkiyet hukukuna dair mevzuatta,

e) Borsa, sergi, panayır ve pazarlar ile antrepo ve ticarete özgü diğer yerlere ilişkin özel hükümlerde,

f) Bankalara, diğer kredi kuruluşlarına, finansal kurumlara ve ödünç para verme işlerine ilişkin düzenlemelerde, öngörülen hususlardan doğan hukuk davaları ticari dava sayılır.”

cc) Bir Ticari İşletmeyi İlgilendirmesi Kaydıyla Ticari Davalar

6102 sayılı TTK'nin 4. maddesinin 1. fıkrasının son cümlesinde; “Herhangi bir ticari işletmeyi ilgilendirmeyen havale, vedia ve fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davaların” yukarıda açıklanan ticari davaların istisnası olduğu belirtilmiştir.

Anılan kanun hükmü karşısında, bir ticari işletmeyi ilgilendirmesi kaydıyla havale, saklama, fikir ve sanat eserlerine ilişkin haklardan doğan davaların da ticari dava sayıldıkları anlaşılmaktadır.

Görüldüğü gibi TTK'nin 4/1.maddesinde nispi ticari davadan söz edilebilmesi için uyuşmazlığın her iki tarafın ticari işletmesi ile ilgili olması şart koşulduğu halde, 4.maddenin 1.fıkrasının son cümlesindeki hususlardan doğan davaların ticari dava sayılabilmeleri için taraflardan sadece birinin ticari işletmesini ilgilendirmesi yeterli kabul edilmiştir.

b) Özel Kanunlardaki Ticari Davalar

Bazı özel kanunlarda da ticari davalara rastlamak mümkündür. Örneğin Kooperatifler Kanunu'nda düzenlenen hususlardan doğan hukuk davaları, aynı Kanun'un 99.maddesi uyarınca ticari dava niteliğinde olup, davanın konusunu bir miktar alacağın ödenmesi ya da tazminat talebi oluşturuyorsa, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması dava şartı olarak değerlendirilecektir.

İcra İflas Kanunu'nun 154 vd maddelerinde düzenlenen iflas talepli icra takibine yönelik itirazın kaldırılması ve iflas talebiyle açılacak olan iflas davaları da ticari dava niteliğinde olup, dava şartı arabuluculuk hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, doğrudan doğruya iflas talepleri 6100 sayılı HMK'nin 382. maddesinde çekişmesiz yargı işleri arasında sayıldığından ve dava niteliği bulunmadığından, TTK'nin 5/A maddesinde öngörülen dava şartı arabuluculuk hükümlerine tabi değildir.

2) Davanın Konusunu Alacak Veya Tazminat Talebinin Oluşturması

Ticari davalarda dava şartı hükümlerinin uygulanabilmesi için her şeyden önce ortada bir ticari davanın varlığı gerekmektedir. Dava niteliğinde olmayan uyuşmazlıklar, örneğin TTK'nin 4. maddesinde öngörülen ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işleri dava niteliğinde olmadığından, bu tür uyuşmazlıkların dava şartı arabuluculuk kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

Öte yandan, dava öncesi hukuki koruma tedbirlerinden olan ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir talepleri de dava niteliğinde olmadığından, dava şartı arabuluculuk kapsamına girmez.

İcra hukuk mahkemesinden itirazın kaldırılması talebinde bulunmak da dava niteliğinde olmayıp, itiraz üzerine duran ilamsız icra takibinin yeniden devamını sağlayabilmek için alacaklıya tanınmış kanuni bir çare niteliğinde olduğundan, bu tür talepler de TTK'nin 5/A maddesinde öngörülen dava şartı arabuluculuk kapsamına girmez.

6102 sayılı TTK'nin 5/A maddesi hükmünün uygulanabilmesi için bir davanın ticari dava olması yeterli değildir. Bunun yanında ayrıca davanın konusunu bir miktar alacağın ödenmesi ya da tazminat talebinin oluşturması gerekmektedir. Davanın konusu, bir miktar alacağın ödenmesi veya tazminat talebine ilişkin değilse, davanın niteliği ticari olsa bile dava şartı arabuluculuk hükümleri uygulanmayacaktır.

V. TASARRUFUN İPTALİ DAVALARININ HUKUKİ NİTELİĞİ

Tasarrufun iptali davalarının hukuki niteliği, TTK'nin 5/A maddesinin somut olay bakımından uygulanıp uygulanamayacağı-

nın tespiti açısından önemlidir. Bu nedenle İİK'nin 277 vd maddelerinde düzenlenmiş olan tasarrufun iptali davalarının ticari dava olup olmadığının tartışılması gerekmektedir.

Aşağıda özetleri verilen Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemesi kararlarında, tasarrufun iptali davalarının ticari dava niteliğinde olmadığı açıkça belirtilmiştir.

Nitekim Yargıtay bir kararında;⁹ “Davacı şirket, davalı şirkete satmış olduğu malların bedelini alamaması nedeni ile tahsili için takip yapmış, bu takip sırasında davalı şirketin diğer davalı gerçek kişiye yapmış olduğu araç satışının muvazaalı olduğunu iddia ederek alacağının teminini sağlamak için TBK'nin 19.maddesi gereğince, tasarrufun iptali istemli eldeki davayı açmıştır. Davada alacaklı ve borçlu olan şirketler arasında ticari bir alım satım ilişkisi bulunduğu anlaşılmaktadır. Ancak davaya konu edilen taraflar arasındaki bu alım satım ilişkisi değil, davalı şirket ile diğer davalı 3.kişi arasındaki muvazaalı olduğu ve iptali istenilen işlemidir. Tasarrufun iptali davasında ya da somut olayda olduğu gibi TBK'nin 19.maddesi gereğince ve İİK'nin kıyasen uygulanması istemli olarak açılan davalarda alacaklı ile borçlu taraflar arasındaki ticari nitelikteki alım satım ya da banka alacağını oluşturan ticari ya da genel kredi sözleşmeleri görevin belirlenmesinde dikkate alınamayacaktır. Ne tasarrufun iptali davası, ne de TBK m. 19 gereğince İİK'nin 283. M. kıyasen uygulanması istemli muvazaa davası TTK'nin 4. M. belirtilen mutlak ya da nispi ticari dava niteliğini haiz olduğundan 6100 sayılı HMK'nin 2. M. gereğince genel görevli Asliye Hukuk Mahkemesi'nin görev alanında kalmaktadır. Açıklanan nedenlerle Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma ilamına uyulması gerekir.” demek suretiyle tasarrufun iptali davalarının ticari dava niteliğinde olmadığını benimsemiştir.

Yargıtay bir başka kararında da;¹⁰ “Dava İİK'nin 277 vd maddeleri gereğince açılan tasarrufun iptali davasıdır.

Tasarrufun iptali davaları mutlak ticari dava niteliğinde olmayıp şahsi nitelikte ve borçlunun tasarruflarına yönelik olduğundan asliye hukuk mahkemelerinin görevine girmektedir. Öte yandan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden itibaren açılan davalarda artık asliye ticaret mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi arasındaki ilişki işbölümü

değil görev ilişkisidir. Somut olayda da dava bu tarihten sonra 23.02.2016 tarihinde İİK'nin 277 vd maddelerine dayanılarak açılmış olduğundan görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir. (HGK'nın 2014/17-2389 Esas 2016/129 Karar)

Görev kamu düzenine dair olup, yargılamanın her aşamasında dikkate alınması gereken hususlardandır. Öte yandan HMK'nin 114/1-c maddesine göre dava şartlarındandır. Bu sebeplerle mahkemece davacı şirket ve davalının tacir olması sebebiyle davanın ticari dava olduğuna dair değerlendirmesi doğru olmayıp görevsizlik kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde işin esasına girilerek davanın reddine karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” demek suretiyle tasarrufun iptali davalarının ticari dava olmadığını açıkça vurgulamıştır.

Yargıtay'ın başka bir kararında da;¹¹ “Her ne kadar Mahkemece, davanın her iki tarafının da tacir olması ve davanın ticari dava mahiyetinde olduğu gerekçesi ile dosyanın Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiş ise de, tasarrufun iptali davaları mutlak ticari dava niteliğinde olmayıp, şahsi nitelikte ve borçlunun tasarruflarına yönelik olduğundan asliye hukuk mahkemelerinin görevine girmektedir. Ne tasarrufun iptali davası, ne de TBK'nin 19.maddesi gereğince, İİK'nin 283.maddesinin kıyasen uygulanması istemli muvazaa davası, TTK'nin 4.maddesinde belirtilen mutlak ya da nispi ticari dava niteliğini haiz olduğundan, 6100 sayılı HMK'nin 2.maddesi gereğince genel görevli Asliye Hukuk Mahkemesi'nin görev alanında kalmaktadır. (HGK 2014/17-2389 Esas, 2016/129 Karar)

Ayrıca tasarrufun iptali davalarında amaç, borçlunun haciz ya da iflasından önce yaptığı ve aslında geçerli olan bazı tasarrufların geçersiz ya da “iyiniyet kurallarına aykırılık” nedeniyle alacaklıya karşı sonuçsuz kalmasını ve dolayısıyla o mal üzerinden cebri icraya devamla alacağın tahsilini sağlamaktır. Bu niteliği itibarıyla ticaret mahkemesinin görevi içinde sayılan ticari davalardan değildir. (HGK 2014/17-2389 Esas, 2016/129 Karar)” denilmek suretiyle bu konudaki uygulamaya istikrar kazandırılmıştır.

Bölge Adliye Mahkemelerince de Yargıtay'ın istikrarlı uygulaması doğrultusunda kararlar verilmiştir. Nitekim İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 9. Hukuk Dairesi'nin bir kararında da;¹² “Dava, İİK 277 vd maddele-

9/ Yarg HGK 10.02.2016T., 2014/17-2389E., 2016/129K. sayılı kararı
10/ Yarg. 17. HD. 10.05.2018T., 2015/16518E., 2018/4875K.

sayılı kararı
11/ Yarg. 8. HD. 19.06.2019T., 2017/12540E., 2019/6185K. sayılı kararı

ri uyarınca açılan tasarrufun iptali istemine ilişkindir. İİK'nin 277 ve devamı maddeleri gereğince açılan tasarrufun iptali davaları mutlak ticari dava niteliğinde olmayıp, şahsi nitelikte ve borçlunun tasarruflarına yönelik davalardır. Bundan dolayı da asliye ticaret mahkemelerinde değil asliye hukuk mahkemelerinde görülmesi gerektiğinden, mahkemece verilen görevsizlik kararında isabetsizlik bulunmamaktadır.” denilmiştir.

İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesi de konuya ilişkin bir kararında;¹³ “Tasarrufun iptali davaları mutlak ticari dava niteliğinde olmayıp şahsi nitelikte ve borçlunun tasarruflarına yönelik bulunduğundan asliye hukuk mahkemelerinin görevine girmektedir. Öte yandan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girdiği 01.07.2012 tarihinden itibaren açılan davalarda artık asliye ticaret mahkemesi ile asliye hukuk mahkemesi arasındaki ilişki işbölümü değil görev ilişkisidir. Somut olayda da dava bu tarihten sonra 20.03.2017 tarihinde, İİK'nin 277 ve devamı maddelerine dayanılarak açılmış olduğundan görevli mahkeme asliye hukuk mahkemesidir (HGK'nın 2017/17-2389 Esas, 2016/129 Karar, 17. HD'nin 2015/16518 Esas, 2018/4875 Karar).” demek suretiyle aynı nitelendirmeyi yapmıştır.

Konya Bölge Adliye Mahkemesi 5. Hukuk Dairesi de konuya ilişkin bir kararında;¹⁴ “İİK'nin 277 vd. maddelerinde düzenlenen tasarrufun iptali davaları ticari dava nitelikleri bulunmadığından ticaret mahkemelerinde bakılamaz. Zira tasarrufun iptali davalarında amaç borçlunun aciz ya da iflasından önce yaptığı ve aslında geçerli olan bazı tasarrufların geçersiz ya da iyiniyet kurallarına aykırılık nedeniyle alacaklıya karşı sonuçsuz kalmasını ve dolayısıyla o mal üzerinden cebri icraya devamla alacağın tahsilini sağlamaktır. İptal davası, alacaklıya alacağını tahsil olanağını sağlayan, nispi nitelikte yasadan doğan bir dava olup tasarrufa konu malların 3. Kişi tarafından satın alınmış olmasının ya da uyuşmazlığın davalılar arasında çıkmasının görev hususunun belirlenmesine doğrudan bir etkisi yoktur. Kaldı ki davada incelenmesi gereken husus davalı borçlunun yaptığı tasarruflarının iptali gerekip gerekmediği, başka bir anlatımla İİK 277 vd maddelerinde belirtilen şartların gerçekleşip gerçekleşmediğidir. Açıklanan şekli ile görevin, İİK 281/1 maddesine göre genel mahkemelere ait olduğu, davanın ticari dava olmadığı da açıktır. Yukarıda açıklanan nedenlerle mahkemece; davacı banka tarafından davalılarına kendi aralarında yapmış oldukları tasarrufun İİK'nin 277 ve devamı maddeleri gereğince iptali

li istemi ile açılan tasarrufun iptali davasının ticari dava olarak değerlendirilmesi ile davanın dava şartı yokluğu sebebiyle usulden reddine karar verilmesi hatalı olup davacının istinaf talebinin kabulüne karar verilmesi gerektiği anlaşılmıştır.” demek suretiyle bu konudaki istikrarlı uygulamayı sürdürmüştür.

VI. TASARRUFUN İPTALİ DAVALARININDA TTK'NİN 5/A MADDESİ HÜKMÜNÜN UYGULANIP UYGULANMAYACAĞI SORUNU

Yukarıda da açıklandığı üzere, İİK'nin 277 vd maddelerinde düzenlenmiş olan tasarrufun iptali davalarının ticari dava niteliğinde olmadığı hususu gerek Bölge Adliye Mahkemesi, gerekse Yargıtay kararlarında açıkça belirtilmiştir.

6102 sayılı TTK'nin 5/A maddesinde hükme bağlanan dava şartı arabuluculuk hükmünün uygulanabilmesi için her şeyden önce, ortada bir ticari davanın mevcut olması gerekmektedir. Ticari niteliği olmayan davalar bakımından (iş davaları hariç) yasalarımızda dava şartı arabuluculuk düzenlemesine yer verilmemiştir. Hal böyle olunca, İİK'nin 277 vd maddelerinde düzenlenmiş bulunan ve istikrarlı yargı kararlarıyla ticari dava niteliğinde olmadığı kabul edilen tasarrufun iptali davaları bakımından, dava açılmadan önce arabulucuya başvurulması zorunluluğu bulunmamaktadır.

Öte yandan, tasarrufun iptali davalarında, davanın konusunu davacı ile davalılar arasındaki bir uyuşmazlık teşkil etmemektedir. Davacının alacağı ya kesinleşmiş, ya da mahkemece bekletici ön mesele yapılarak kesinleşmesi beklenmektedir. Başka bir anlatımla, bu tür davalarda davacının alacağı tartışılmamakta, davacının alacağına kavuşmasının önlenmesi amacıyla davalılar arasında gerçekleştirilen tasarruf işleminin iptali ile iptale konu tasarruf kapsamındaki malın önceki malikine iadesine gerek olmaksızın icrada sattırılarak alacaklının alacağının tahsili amaçlanmaktadır. Bu niteliği itibarıyla de tasarrufun iptali davalarının, dava şartı arabuluculuk hükümlerine tabi olmadığı, daha açık bir anlatımla, davanın tarafları tacir olsa bile, niteliği ve konusu gözetildiğinde, arabulucuya başvurulmadan tasarrufun iptali davası açılmasında usul ve kanuna aykırı bir durum bulunmadığı düşünülmektedir.

^{12/} İstanbul Bölge Adliye Mah. 9. HD. 16.11.2018T., 2018/3738E., 2018/1563K. sayılı kararı
^{13/} İzmir Bölge Adliye Mah. 5. HD. 16.05.2019T.,

2018/1467E., 2019/715K. sayılı kararı
^{14/} Konya Bölge Adliye Mah. 3. HD. 13.06.2019T., 2019/528E., 2019/554K. sayılı kararı

TUĞBA EREN TOKYÜREK

Adalet Bakanlığı
Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü
Tetkik Hakim

RÂNÂ...

Razı değilsin benden...
Bir azap yapıyor yakama
Sesinin uçarı çekirgelere evrildiği yerden...
Seni iliklerimden almaya yeltenen
Hangi şeytanın başını ezeyim?

Sarının demlendiği toprağa ve kana
Esrarlı ışıklar vuruyor...
Gaybi bir nişan gibi duruyor giydiğin ipekler
Uyuyor musun Rânâ?

Zaman birike birike taş kesilmiş
Kehribar saydamlığında âyânmış cismimiz...
Yine de kirpiklerinle ört gördüğün rüyayı...
Sükutun nidasında aks-i sedayı
Duyuyor musun Rânâ?

NALLIHAN ADLİYESİ VE NALLIHAN İLÇESİ

Ankara BATIADALET dergisi ekibi olarak Nallıhan Adliyesine ziyarette bulundu. Nallıhan Kıdemli Cumhuriyet Savcısı Sayın Gizem Güçtekin, Cumhuriyet savcıları ve hakimler tarafından karşılanan heyetimiz Nallıhan Adliyesini, ilçenin tarihi ve kültürel alanlarını gezerek incelemelerde bulundu. Adliye ve ilçe hakkında kıdemli Cumhuriyet savcımız Sayın Gizem Güçtekin; adliyenin çalışma ortamı, fiziki şartları ve Covid-19 salgını ile ilgili alınan tedbirler ile ilçenin konumu ve doğal güzellikleri açısından önemli bir yere sahip olduğunu ifade ederek, şu açıklamalarda bulundu:

“Tarihi ipek yolu üzerindeki Nallıhan ilçesinde bulunan adliyemiz 2015 yılı öncesine kadar hükümet konağı içerisinde hizmet vermektedir. 2015 yılında yeni hükümet konağı yapılması ile hükümet konağı içerisinde bulunan Kaymakamlık birimleri yeni binaya taşındı. Kaymakamlık birimlerinin taşınmasının ardından mevcut bina adliyenin kullanımına tahsis edildi.

Aynı giriş katında bulunan savcılık ve mahkeme birimlerinden savcılık birimleri binanın 2. katına taşınarak hem çalışma alanları genişletildi hem de adliyeye gelen vatandaşların daha rahat bir ortamda işlemlerini takip

etmeleri sağlandı. Adliyemize 2. duruşma salonu yapılarak yargıda hedeflenen sürelerde davaların hızlı ve adaletli bir şekilde tamamlanması sağlandı.

Ayrıca adliye binasının dış cephesi ve çatısında gerekli tadilatlar yapılarak binamız bugünkü yeni görünümüne kavuşturuldu. Isıtma sisteminde yapılan yenilemeler ile hem ısı konforu sağlandı hem de ısıtma maliyeti açısından tasarruf sağlandı. Adliyemizde görev yapan kolluk kuvvetlerinin nöbetlerini daha güvenli bir alanda tutabilmeleri adına adliye girişine zırhlı güvenlik kulübesi konularak güvenlik seviyesi daha da artırıldı. Vatandaş ve personelin kullanmış olduğu adliye arka bahçesindeki ağaçların bakımı yapılarak yerler çimlendirildi, yeşil alanlar artırılarak daha nezih bir ortam oluşturuldu.

Adliyemiz 1 kıdemli Cumhuriyet savcısı, 2 Cumhuriyet savcısı, 4 hakim ve 15 personel ile Nallıhan ilçesine hizmet vermektedir.

Nallıhan toprakları çağlar boyu; Hititlerin, Friglerin, Bitinya Krallığının, Pers, İskender, Roma ve Bizans İmparatorluklarının hakimiyetinde kaldıktan sonra 1071 Malazgirt Zaferiyle başlayan süreçte Türklerin egemenliğine girmiştir. Önce Danişmentliler-

rin, daha sonra Anadolu Selçuklularının idaresinde bulunmuş, Anadolu Selçuklularının 1308'de yıkılmasıyla Candaroğulları Beyliği sınırları içinde kalmıştır. Orhan Bey zamanında ise Osmanlı Beyliği topraklarına katılmıştır. Bu fetih sırasında, Oğuz Türklerinin iki boyundan Beydilililer ve Eymirlilerin bir kısmı ilçemize gelip yerleşmişlerdir. İlçemizde, bu boyların adını taşıyan iki köy vardır.

Roma İmparatorluğunun M.S.396'da Doğu ve Batı Roma olarak ikiye bölünmesi sonucu İstanbul'un Doğu Roma İmparatorluğunun başkenti oluşuyla, Anadolu'nun içinden Efes'e giden Kral yolu yerine, İstanbul'a giden yol güzergahı önem kazanmıştır. Ticari ve askeri amaçla kullanılan bu yeni yol üzerindeki Juliopolis, Bizans İmparatorluğu döneminde önemli bir konaklama noktası ve piskoposluk merkezidir.

O yıllarda Juliopolis'ten geçen bu yolun doğuya gidenine İpek Yolu, Kudüs'e gidenine de Hacı Yolu denmiştir. 15. yy.'dan itibaren deniz yoluyla ticaretin başlamasıyla bu yollar eski önemini yitirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Juliopolis'ten geçen bu yol ulaşımındaki önemini korusa da, Cumhuriyet döneminde 1930'dan sonra Ankara-İstanbul yolunun Bolu üzerinden yapılmasıyla önemi hepten kaybetmiştir.

Nallıhan'ın güneydoğusundaki Juliopolis antik kenti Nallıhan'a 25 km. uzaklıktadır. Antik kent Aladağ Çayı kenarında Sarıyar Baraj gölü suları altında kalan Sarılar Köyü yakınında Gül Şehri mevkisindedir. M.S. 11 yy.'dan itibaren önemini yitirip tarih sahnesinden silinen antik kentin de büyük bölümü sular altında kalmıştır.

1603-1617 yılları arasında Osmanlı padişahı olan I. Ahmet'in sadrazamı Nasuh Paşa baş vezir olmadan önce, 1594 yılı sonbaharında Halep'ten İstanbul'a dönerken Konya-Ankara-Nallıhan-Göynük yolunu, yani bugün 1 numaralı devlet yolu olarak adlandırılan zamanın İstanbul-Bağdat yolunu izler. Yöremizden geçerken ilçenin bugün olduğu yerde bir han, bir hamam ve bir de cami yaptırır. 1595 ilkbaharında biten bu yapıları vakfeder. O günden sonra bu yerleşim yeri gelişerek büyür.

Kocahan yapılmadan önce, Nallıhan bugünkü yerinde değil, büyük olasılıkla Kaya-pınar Çiftliği yakınındaki şehir kalıntılarının olduğu yerdedir. Bu olasılığa 1957 tarihinde çıkan Türkiye Ansiklopedisi de yer veriyor. Kocahan'ın yapımıyla bugünkü yerine bir göç olduğu kesindir. Kocahan yapılmadan önce 1487 tarihinde Nallıhan Nahiyesi zaten var(1487 Tarihli Bursa Tahrir Defteri). Kocahan'ın yapımı 1595'te bitiyor. Nallıhan da eski

yerinden bugünkü yerine taşınıyor. Yukarıdaki olasılığın doğruluğunu Hankırı'da güçlendiriyor.

Kayapınar Çiftliği ile Sarıyar Barajı yolu arasında kalan kıra Hankırı denir. 1970 öncesi Hankırı'ndaki arazilerin sahipleri Nallıhanlılarla Akdere köylüleriydi. Bugün çoğu el değişti. Kırın adının Hankırı olması kayda değer. Buradan şu sonucu çıkarabiliriz. Nallıhan ve Akdere Köyü halkı Hankırı'na yakın Kayapınar Çiftliği yanındaki şehirden bugünkü yerlerine taşınmışlardır dersek yanılmayız.

Nallıhan'ın merkezinde Selçuklu, Roma ve Bizans dönemine ilişkin tarihi yapı yoktur. Bazı köylerinde Roma ve Bizans dönemine ilişkin yer üstünde ve yer altında tarihi kalıntılara rastlanmaktadır. 2009 yılında başlayan

Antik Kent Juliopolis Nekropolü kazısından çıkan eserler Ankara'da Anadolu Medeniyetleri müzesinde sergilenmektedir.

Nallıhan, 15-18. yy.'larda Karahisar-ı Naallu nahiyesi olarak Hüdavendigâr (Bursa) Sancağına bağlıdır. 18. yy'ın sonlarına doğru 1787 yılında Karahisar-ı Naallu ve Korupazarı Na'llu diye ikiye ayrılır. Yaklaşık yüz sene sonra 19. yy'da 1871 yılında yine tek isim altında birleştirilerek Korupazarı Nallu kazası adıyla Ankara Livasına bağlanmıştır.

Kuruluşundan 19. yy'ın sonlarına kadar Karahisar-ı Naallu, Korupazarı Nallu, Nallıhan gibi değişik isimler verilen ilçenin adı en sonunda Nallıhan olmuştur. Nallıhan adını nasıl aldığı hususunda ise iki söylenti vardır.

Bunlardan biri; adını yakınından geçen Nallı Suyu ve handan aldığı, diğeri ise; handan ve bu hanın kapısında bulunan naldan aldığı yönündedir.

İkinci söylentiyle ilgili varsayıma göre: Halk kahramanı Köroğlu buradan geçerken gece handa konaklar, ertesi gün giderken hanın bahçe kısmında atının nalı düşer. Nal yerinden alınarak hanın kapısına asılır ve buradan da Nallıhan ismi çıkar. Nallıhan için simgesel bir değeri olan Kocahan'ın özgün yapısı korunamamıştır. 20.yy.ın başında yaşanan tarihi caminin yerine ise 1911'de yenisi yapılmış, tarihi hamamın kalıntıları da güzer-gahı değişen Ankara yolu yapım çalışmaları sırasında yok olup gitmiştir. Tarihi eser olarak tescilli olan Kocahan ve Nasuhpaşa Camisi restore edilmiştir.

Nallıhan'ın ilçe oluşu Cumhuriyet dönemi öncesine uzanır. 1590 Tarihli Ankara'nın İki Numaralı Şeriyeye Sicili Defterinin 102. ve 134. sayfalarında Nallıhan bir kaza merkezi olarak yer almaktadır. O tarihlerde Nallıhan'ın idari yönden Bursa Sancağına, adli yönden Ankara Sancağına bağlı olduğu anlaşıyor.

Yurt Ansiklopedisinin 1'nci cildinin 637. sayfasında ise Nallıhan ilçesinde belediye teşkilatının 1864 yılında kurulduğu yazılıdır.

1928 yılında Çayırhan ve Beydili bucak yapılmıştır. 1973'ten sonra ise Beydili köy yönetimi biçimine, Çayırhan da beldeye dönüş-türülmüştür.

1950'den önce Çiller Köyünden Hacıhasanlar'a kadar olan köyler Göynük'e, Boz-

yaka'dan Uzunöz'e kadar olanlar da Mudurnu'ya bağlıydılar. Bu köyler coğrafi yapı ve iklim koşulları dikkate alınarak 1950'den sonra Nallıhan'a bağlanmışlardır. Sarıyar ise 1941 yılında Mihaliçcik'tan ayrılıp Nallıhan'a bağlanmıştır.

Sarıyar Barajının yapımıyla 1956 yılında Nallıhan'a bağlı bir bucak ve üç köy; Çayırhan bucağı, Sarılar, Yardibi ve Fasil köyleri baraj gölü suları altında kalmışlardır. Bugünkü Çayırhan, sular altında kalan eski Çayırhan, Sarılar ve Yardibi köylerinin birleştirilmesiyle 1958 yılında kurulmuştur.

1972 yılında yapımı biten Gökçekaya Barajından etkilenen Nallıkozlu ve Karahisarkozlu köylerinden, Nallıkozlu Emremsultan Köyüne taşınırken, Karahisarkozlu Köyünün büyük bölümü Nallıhan'a, on hanesi de kendi yaylasına göç etmiştir. Kızılöz Köyü yangın sonucu, Emincik köylüleri de kendi istekleriyle göç eden köylerdir.

Nallıhan'ın, 1935 yılında 60 köyü ve 2 bucağı varken, komşu ilçelerden katılanlarla bir de mahalleyken muhtarlıkları ayrılan köyler-

le birlikte 1955 yılında 79 köyü ve 2 nahiyesi olmuştur. Baraj yapımları ve göçler sonucu köy sayısında azalma olduğundan 1980 yılında Nallıhan'ın 75 köyü ve iki kasabası vardır. Baraj yapımıyla başlayan sosyo-ekonomik gelişmeler sonucu Sarıyar Köyü kasaba yapılarak 1 Aralık 1973'te belediye teşkilatı kurulmuştur. Linyit ocaklarının 1960'ta işletilmeye başlamasıyla büyüyen Çayırhan'da da 6 Haziran 1976'da belediye örgütü kurulur.

2012 yılının sonlarına doğru çıkarılan, kamuoyunda "Bütünşehir Yasası" olarak adlandırılan 6160 Sayılı Kanunla Sarıyar ve Çayırhan 30 Mart 2014 Yerel Seçimiyle belediye olmaktan çıkarılmış, Sarıyar köye, Çayırhan da Nallıhan'a bağlı beldeye dönüştürülmüştür. Yine anılan yasaya göre beldelerdeki mahalle muhtarlıkları kaldırılmış, beldeler ve köy muhtarlıkları ilçelerin birer mahallesi haline getirilmişlerdir. Bugün Nallıhan'ın 7 merkez mahallesi dışında biri belde mahallesi olmak üzere 77 mahalle muhtarlığı vardır.

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yıllarında Nallıhan'da 2 medrese ve 1 rüştiye mektebi varken, Cumhuriyet döneminin ilk yılların-

da biri ilçe merkezinde olmak üzere toplam 15 ilkokul açılmıştır. 1950'den sonraki yıllarda ise okulsuz köy kalmadı derken bu kez de köyden kente göç sonucu öğrenci azlığı ya da yokluğundan köy okulları 1988 yılından itibaren kapanmaya başlamıştır. 1998 yılında çıkan Zorunlu 8 Yıllık Temel Eğitim Yasası uyarınca Sarıyar ve Çamalan hariç hepsi kapanmış, 2012 yılında çıkan 12 Yıllık Zorunlu Eğitim Yasası sonrasında ise Sarıyar ve Çamalan da kapanmıştır.

İlçenin tarihi okullarından olan Sakarya İlköğretim Okulu 1914 yılında Zükür İptidaisi (Erkekler İlkokulu) adıyla açılmıştır. 1925 yılına kadar Nasuhpaşa Mahallesinde bulunan kilise binasında eğitim-öğretime devam eden okul, 1925 yılında Atatürk Meydanı yanındaki tarihi binaya taşınarak, Merkez Sakarya İlkokulu adını almıştır. 1957 yılında da bugün kullanılan binasına taşınmıştır.

Osmanlı Devletinin ilk yıllarından itibaren yüz elli yıl devlet yönetiminde yer alan Çandarlı ailesi Nallıhanlıdır. Sivas valisi iken ilçemizden geçerken ölen Padişah III. Mustafa'nın sadrazamı İvezzade Halil Paşa'nın me-

zarı ilçemizdedir. Kurtuluş Savaşımızın hassas bir aşamasında Düzce'de başlayıp çevresini de etkileyen gerici ayaklanma hareketinin etkisi altında bir hafta kalan ilçemiz bunu defetmeyi başarmıştır. Milli Mücadelede Kazım Özalp Paşa takviye kuvvetleriyle Geyve'den Sakarya'nın doğusuna intikal ederken ilçemiz halkından, gördüğü yardımlardan dolayı anılarında övgüyle bahsetmiştir.

1980'li yıllara kadar ilçemizin üç karakteristik ürünü olan çeltik, ipekböceği ve tiftik üretimi ne yazık ki yok denecek kadar azalmıştır. Çeltik yerine son yıllarda başta domates olmak üzere sebze üretimi ağırlık kazanmaya başlamıştır.

Ayrıca Sarıyar Barajının kuzeyinde Aladağ Çayı ile birleştiği noktada 1959 yılında hizmete giren Nallıhan Kuş Cenneti bulunmaktadır. 1994 yılında Yaban Hayatı Geliştirme Sahası olarak tefrik edilen 425 hektarlık bu alanda 191 kuş türü gözlemlenmiştir. Jeolojik yapısı itibarıyla etkili olan çökelme ortamının özelliklerini yansıtan Nallıhan Kuş Cenneti sarı, kahverengi ve kırmızımsı tabakalar ile inanılmaz bir görsel şölen oluşturmaktadır.

1572 tarihli 68 nolu Mufassal Tahrir Defterindeki kayıtlara göre Karahisar-ı Na'llu nahiyesi merkezinde ve kendine bağlı köy ve mezralarda hiç gayrimüslim yoktur. Sadece Türkler vardır. Oysa, 1800'lü yılların sonlarında çıkan Ankara Vilayeti Salnamelerinde, Ali Cevad'ın Lügatında ve Şemseddin Sami'nin Kamusü'l-A'lam'ında ilçe merkezinde Türklerin yanında gayrimüslimlerin de yaşadığı yazılıdır.

Taptuk Emre, Taptuk Emre'nin kızı Bacım Sultan, Taptuk'un çağdaşları Şeyh Cafer Sadık ve Ömer Şeyh ile Akdere Köyünde Hoşbe, Sobran Köyünde Hasan Dede ilçemiz topraklarında yaşayıp ölmüş ulu kişilerdir.

Dünya çapında tanınan büyük halk ozanını Yunus Emre'nin hocası Taptuk Emre'nin Türbesi ilçemiz Emremsultan köyünde, Taptuk'un kızı Bacım Sultan'ın Türbesi de Tekke köyündedir.

Emremsultan Köyündeki Taptuk Emre Türbesi 1991 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilmiş, aynı yıl yapılan restorasyon ile de bugünkü görünümüne kavuşmuştur.

1996 yılında yerel olanaklar ölçüsünde gerçekleştirilen Taptuk Emre ve öğrencisi Yunus Emre'yi anma etkinliği, 1997 yılından itibaren her yıl Ağustos ayında Ankara Valiliğinin katkılarıyla gerçekleştirilmiş, 2010 yılından itibaren de etkinliğin adı değiştirilerek "Uluslararası Nallıhan Taptuk Emre ve İğne Oyaları Kültür Sanat Festivali" olarak Eylül ayının ilk haftasında yapılmaya başlanmıştır. 2016 yılından itibaren ise Taptuk Emre ve öğrencisi Yunus Emre'yi anma etkinliğinin Ağustos ayında, Nallıhan İpek İğne Oyaları Kültür ve Sanat Festivali'nin de Eylül ayında kutlanmasına karar verilmiştir."

İlçenin tarihi ve kültürel alanlarını ziyaret sonrasında Nallıhan Kaymakamı Sayın Murat KAHRAMAN'a makamında ziyarette bulunuldu. Ziyaret sırasında ilçe hakkında bilgiler veren kaymakam BATIADALET heyetine ziyaretlerinden dolayı memnuniyetlerini dile getirdi.

VEDALAR

GÖKHAN KARAKÖSE

Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Vekili

Bir kararname sonucu belki de ilk kez geldiğin yerde yeni bir merhabayla başlayan bu serüven, bir başka kararnameyle ve beraberindeki ayrılışla devam edecektir...

Kim bilir nerede?

Her yaz döneminde adliyelerde mutlaka birilerinin vedaı vardır. Önce tayin olunan yere dair yorumlar yapılır kararname sonrası, sonra ev toplama telaşı...

Bu dönemlerde tayinci arkadaşların evlerinden en fazla koli bandı sesi gelir, cart! cızt... Evlerin önünde duran boş koliler birazdan içine alacakları eşyayı beklemektedir.

Veda ziyaretleri başlamıştır yavaştan! 'Aman kimseyi unutmayayım.' diye. Sonra veda yemekleri... Veda yemeklerinin vazgeçilmezidir veda konuşmaları... Bu konuşmaların beylik sözleri: 'Baki kalan bu kubbeye hoş bir sada imiş mahkeme kadiya mülk değildir, bundan böyle tayinle gideceğim yerde de bir eviniz var, mutlaka beklerim, istemeden de olsa kırdığımız birisi olmuşsa hakkını helal etsin, ayrılmayacağımız için veda etmiyorum...' gibi...

Plaketler, hediyeler takdim edilir, fotoğraflar çektilir, buruk veda gününde fonda hareketli müzikler çalmaktadır... Hüzün neşe hep bir aradadır. Her vedada içi burkudur gidenin ve kalanların.

Bir kararnamede aynı adliyeye atananlar listesinde isimlerini gören farklı kişiler belki de o ana kadar birbirlerini tanımıyorlardır... Sonra anlarlar ki ortak birçok noktaları vardır; ayrıldılar doğup büyüdüğü yerlerden, anne baba veya akrabadan. Çok şey paylaşmışlardır aynı yerde çalıştıkları süre boyunca... Birlikte gülmüşler ve birlikte üzölmüşlerdir. Belki de bazen küsmüşlerdir birbirlerine... Tıpkı en yakın dostları gibi... Yürekleri burkudur birbirlerinin vedasında. Çünkü artık yeni bir merhabaya yelken açmışlardır.

En son nakliye kamyonu yanaşır eve ve eşya yüklenir, sonrası sizin metanetinize kalmıştır, taş değilsiniz ya ille de hüzönlönersiniz!

Ve ayrılık, yeni bir merhabaya... Hoşçakal, elveda...

ANAYASA MAHKEMESİ'NE BİREYSEL BAŞVURU YOLU

DR. HACI ALİ AÇIKGÜL

Adalet Bakanlığı
İnsan Hakları Dairesi Başkanı

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS, Sözleşme) 1954 yılında taraf olmuş; Sözleşmenin denetim organı olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) bireysel başvuru hakkını 1987'de, zorunlu yargılama yetkisini ise 1990 yılında kabul etmiştir.

Özellikle 2004 yılından itibaren ülkemizde hak ve özgürlüklerin genişletilmesini amaçlayan reformlar hız kazanmış ve 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru imkânı getirilmiştir.¹ Bu yeni iç hukuk yolu ile herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilme imkânına sahip olmuştur. Gelişen süreçte Anayasa Mahkemesi bir anlamda ülkemizin İnsan Hakları Mahkemesi rolünü üstlenmiştir.

1. BİREYSEL BAŞVURU USULÜ

Bireysel başvuru 6216 sayılı Anayasa

Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun² ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nde³ (İçtüzük) belirtilen şartlara uygun biçimde ve bireysel başvuru formu⁴ kullanılarak yapılır. Başvuru, bizzat başvuru, kanuni temsilcisi ya da avukatı tarafından resmî dilde doğrudan Anayasa Mahkemesi'ne müracaatla yapılabileceği gibi, mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla da yapılabilir.

2. ANAYASA MAHKEMESİ'NİN BİREYSEL BAŞVURUYU İNCELEME USULÜ

Bireysel başvurular, AYM tarafından prensip olarak geliş sırasına göre incelenerek karara bağlanır. Ancak Anayasa Mahkemesi, başvuruların konuları itibarıyla önemini ve aciliyetini gözönünde bulundurarak tespit ettiği kriterler çerçevesinde farklı bir inceleme sıralaması belirleyebilmektedir.

Anayasa Mahkemesi tarafından tedbir kararı verilen haller saklı kalmak üzere, bireysel başvuru yapılması, başvuru konusu olan kesinleşmiş kamu gücü işleminin icrası ya da infazını durdurmaz.

1/ Bireysel başvuru 23 Eylül 2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

2/ <https://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.6216&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=5&No=6216>

3/ <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/ictuzuk/>

4/ Başvuru formu içtüzük ekinde (EK-1) bulunmaktadır. Ayrıca Anayasa Mahkemesinin internet sitesinde (www.anayasa.gov.tr) yer almaktadır.

3. BİREYSEL BAŞVURULARIN KABUL EDİLEBİLİRLİK KRİTERLERİ

A. Konu Bakımından Yetki

Anayasa Mahkemesi'ne yapılan bireysel başvuruların konusu, öncelikle Anayasada güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklere ilişkin olmalıdır. Ancak, Anayasamız ile korunan hak ve özgürlüklerden tamamı bireysel başvuru kapmasına girmemektedir. Şöyle ki; başvuru konusunun ayrıca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile buna ek Türkiye'nin taraf olduğu Protokoller kapsamında da korunan bir hak ve özgürlüğe ilişkin olması gerekmektedir. Örneğin yaşama hakkı, işkence ve eziyet yasağı, zorla çalıştırma yasağı, kişi hürriyeti ve güvenliği, hak arama hürriyeti, suç ve cezaların kanuniliği, özel hayata, aile hayatına, konut ve haberleşmeye saygı, düşünce, din ve vicdan hürriyeti, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti, toplantı ve örgütlenme hürriyeti, mülkiyet hakkı, serbest seçim hakkı, temel hak ve hürriyetlerin korunması, eğitim ve öğretim hakkı ve ödevi, eşitlik ve etkili başvuru hakkı hem Anayasa hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde koruma altına alınan ve bireysel başvurunun konusu olabilecek haklardandır.

Bununla birlikte çalışma hakkı ve sosyal güvenlik hakkı gibi bazı hak ve özgürlükler

ise Anayasa'da belirtilmesine rağmen Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer almadığından, bireysel başvurunun konusu olamamaktadır.

Yasama işlemleri ve düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan yapılan başvurular ile Anayasa Mahkemesi kararları ve Anayasa'nın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler bireysel başvuru incelemelerinin kapsamı dışındadır. Örneğin Yüksek Seçim Kurulu kararları ile Anayasa'nın 59. maddesinde belirtilen spor tahkim kurulu kararları aleyhine bireysel başvuru yapılamaz.

B. Kişi Bakımından Yetki

Bireysel başvuru, ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkileyenler tarafından yapılabilir. Kişiler ancak kendileriyle ilgili durumlar bakımından bireysel başvuruda bulunabilirler. Başka bir ifade ile kamu davası niteliğinde bireysel başvuru yapılamaz.

Kamu tüzel kişileri, bu kapsamda belediyeler ile devlet üniversiteleri vs. bireysel başvuru yapamazlar. Özel hukuk tüzel kişileri sadece tüzel kişiliğe ait haklarının ihlal edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir. Yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancılar bireysel başvuru yapamaz.

C. Yer ve Zaman Bakımından Yetki

Türkiye Cumhuriyeti'ne ait ya da onun adına kullanılmış kamu gücü faaliyetinin etki alanı Anayasa Mahkemesi'nin yer bakımından yetkisini belirlemektedir.

Anayasa Mahkemesi'nin zaman bakımından yetki alanına ise 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar girmektedir.

D. İdari ve Yargısal Başvuru Yollarının Tüketilmiş Olması

İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmuş olağan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmesi gerekmektedir. Bireysel başvuruda bulunabilmek için olağanüstü kanun yollarının tüketilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Hatta bu durum bireysel başvuru süresinin kaçırılmasına yol açabilir.

Bireysel başvurunun başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir.

E. Başvurunun Açıkça Dayanaktan Yoksun Olmaması

Anayasa Mahkemesi, açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir. Anayasa Mahkemesi'nin başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez bulduğu haller şu şekilde sıralanabilir:

1. İhlal iddialarının temelsiz olması
2. İddiaların tamamen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlardan ibaret olması
3. Başvurunun karmaşık veya zorlama şikâyetlerden oluşması
4. Temel haklara yönelik bir müdahale bulunmaması veya müdahalenin açıkça meşru olması

F. Anayasal Önem Kriteri

Anayasa'nın uygulanması, yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan, başvuru kişinin önemli bir zarara uğramadığı başvurularda Anayasa Mahkemesi kabul edilemezlik kararı verebilmektedir.⁵

4. BİREYSEL BAŞVURULARDA RET KARARI VERİLEN HALLER

Bir başvuru incelenmekte iken ya da neticelendikten sonra aynı olay, olgu ve ihlal iddialarına dayanılarak yeni bir başvuru yapılırsa Anayasa Mahkemesi mükerrer başvuru gerekçesi ile başvuruyu reddeder.

Başvurucu istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarda bulunur ise Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru hakkının açıkça kötüye kullanıldığı gerekçesi ile incelemenin her aşamasında başvuruyu reddeder ve gerekli görürse ilgili aleyhine disiplin para cezasına hükmedebilir.

5. BİREYSEL BAŞVURULARDA DÜŞME KARARI VERİLEN HALLER

Anayasa Mahkemesi, başvuru kişinin davasından açıkça feragat etmesi, davasını takipsiz bırakması, ihlal ve sonuçlarının ortadan kalkması, başvurunun incelenmesine devam edilmesini haklı kılan bir neden görülmemesi durumlarında düşme kararı verir.

6. BİREYSEL BAŞVURU İNCELEMESİNDE BİLGİ ve BELGE TEMİNİ

Anayasa Mahkemesi bireysel başvuruları incelerken bir temel hakkın ihlal edilip edilmediğine yönelik her türlü araştırma ve incelemeyi yapabilir; başvuruya ilgili gerekli gördüğü bilgi, belge ve delilleri ilgililerden ister.

Anayasa Mahkemesi kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında yasa, yürütme, yargı organları, kamu idareleri, kamu görevlileri, bankalar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışmaya, bilgi ve belge istemeye, gerekli gördüğü her türlü belge, kayıt ve işlemi incelemeye, bilgi almak üzere her derece ve sınıftan kamu görevlileri ile ilgilileri çağırma, idare ve diğer tüzel kişilerden temsilci istemeye yetkilidir.

6216 sayılı Kanun ile İçtüzük'te öngörülen şartların gerçekleşmesi durumunda bireysel başvuru incelemesinde duruşma yapılması, tanık ve uzman dinlenmesi ve keşif yapılması da mümkün olabilecektir.

5/ Örnek karar için bkz. K. V. Başvurusu (Başvuru Numarası: 2014/2293) Karar Tarihi: 1/12/2016

7. BİR TEMEL HAKKIN İHLALİNİN TESPİT EDİLDİĞİNE İLİŞKİN KARARLAR

Bireysel başvuru incelemesi sonucunda bir temel hak ve hürriyetin ihlal edildiğine karar verildiğinde ayrıca ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

İhlalin bir mahkeme kararından kaynaklandığı tespit edilirse:

1. İhlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. İlgili mahkeme, ihlal kararında açıklanan ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde yeniden yargılama yapar ve mümkünse dosya üzerinden ivedilikle karar verir.
2. Yapılan inceleme sonunda, başvuru- nun bir hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi hâlinde yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı takdirde başvuru lehine uygun bir tazminata hükmedilebilir.
3. Tazminat miktarının tespitinin, daha ayrıntılı bir incelemeyi gerektirmesi hâlinde, bu konu karara bağlanmaksızın genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir.

8. BİREYSEL BAŞVURU YOLUNUN AİHM TARAFINDAN ETKİLİ BİR İÇ HUKUK YOLU OLARAK KABUL EDİLMESİ

AİHM, Hasan Uzun-Türkiye başvurusuna (10755/13) konu 30 Nisan 2013 tarihli kararında Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru yolunun, Mahkeme içtihatlarına göre, “erişilebilir” ve Sözleşmede korunan hakları korumak bakımından “uygun” bir yol olduğu değerlendirilmesini yaparak başvuruyu iç hukuk yolları tüketilmediği gerekçesiyle reddetmiştir. AİHM, Hasan Uzun kararı sonrasında önüne gelen birçok davada da aynı yaklaşımı sürdürmüştür. Dolayısı ile AİHM, Anayasa Mahkemesi’nin etkili bir iç hukuk yolu olduğunu kabul etmekte ve önüne gelen başvurularda bu iç hukuk yolunun tüketilmiş olması şartını aramaktadır.

AİHM, Ahmet TUNÇ ve Zeynep TUNÇ/ Türkiye no. 4133/16 ve Ahmet TUNÇ ve Güler YERBASAN/Türkiye, no. 31542/16 no.lu ve 7

Şubat 2019 tarihli kararında da Anayasa Mahkemesinin etkili bir iç hukuk yolu olduğunu belirtmiş ve bireysel başvuru yolu tüketilmediği gerekçesiyle başvuruları reddetmiştir.

9. BİREYSEL BAŞVURU İNCELEMESİ SÜRECİNDE ADALET BAKANLIĞI’NIN GÖREVİ

6216 sayılı Anayasa Mahkemesi’nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 49. Maddesinin 2. fıkrası uyarınca bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun birörneği Anayasa Mahkemesi tarafından bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilir ve Bakanlık gerekli gördüğü hâllerde görüşünü yazılı olarak Mahkemeye bildirir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin 49. Maddesi uyarınca bu görev Bakanlığımız adına İnsan Hakları Dairesi Başkanlığınca yerine getirilmektedir. İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından, bireysel başvurulara ilişkin Bakanlık görüşü gerekli görülen hallerde Anayasa Mahkemesine sunulmaktadır.

SONUÇ

Anayasa Mahkemesi’ne bireysel başvuru yolu, yaklaşık yedi yıllık süreçte, Mahkeme’nin geliştirdiği içtihat sayesinde ülkemizde insan hakları standartlarının yükselmesine yardımcı olmuştur.

Böylelikle bireysel başvuru, ülkemizin insan hakları çitasının daha da yükselmesine katkı sağlamaya devam edecektir. Geline aşamada, bireysel başvuru sisteminin aksayan veya geliştirilmesi gerektiği yönünde tespitler bulunan yönlerinin de güçlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bireysel başvuru sisteminin yedi yıllık tecrübe de dikkate alınarak gözden geçirilmesi, aksayan yönleri ile eksikliklerinin giderilmesi suretiyle hak ve özgürlükler bakımından daha etkin bir koruma sağlaması temin edilmelidir.

İNFAZ HUKUKUNDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER ve COVID-19 HASTALIĞININ ETKİLERİ

MUHAMMED KEREM ÇÖMEZ

Ankara Batı Hakimi

İnfaz hukuku, ceza mahkemelerinden verilen cezaların nasıl ve ne şekilde yerine getirileceğini anlatır. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkındaki Kanun'un 4. maddesinde yer alan, "(1) Mahkûmiyet hükümleri kesinleşmedikçe infaz olunamaz." şeklinde düzenlenmesi dikkate alındığında, mahkeme kararlarının kesinleşmesi ile başlayan bu sürecin temel amacının aynı Kanun'un genel gerekçesinde de belirtildiği üzere, hükümlünün sosyalleşmesini teşvik etmek, yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, üretken, kanunlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak, böylece özel ve genel önlemeyi sağlamak, bireyi ve toplumu suça karşı korumaktır.

Ülkemizde 16/07/1965 - 01/06/2005 tarihleri arasında mülga 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanun uygulanmış, bu aşamada cezaların infazı açısından bir uzmanlaşma ihtiyacı duyulduğundan 23/05/2001 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4675 sayılı İnfaz Hâkimliği Kanunu ile cezaların infazı aşamasında verilecek bazı kararların infaz hakimliği tarafından verilmesi sağlanmış ancak istenildiği şekilde bir uzmanlaşma yoluna gidilememiştir. 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5275 sayılı Kanun ile beraber 647 sayılı Kanun mülga olmuş, ayrıca Ceza İnfaz Kurumları Yönetimi ile Ceza

ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük (2020 yılında kaldırılarak 29/03/2020 tarihinde aynı isimli yönetmelik kabul edildi), Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği gibi düzenlemeler ile infaza ilişkin uygulamalar geniş bir çerçeveye kavuşmuştur. Yeni kabul edilen bu kanunla birlikte hükümlülerin toplumla daha iyi bütünleşmesini sağlayacak koşullu salıverilme hükümleri etkin hale getirilmeye çalışılmış ayrıca 11/04/2012 tarihli ve 6291 sayılı Kanun ile değişik 105/A maddesi kabul edilerek açık ceza infaz kurumunda bulunan ve koşullu salıverilmelerine bir yıldan az süre kalan iyi halli hükümlülerin cezalarının koşullu salıverilme tarihine kadar olan kısmının denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle infazına karar verilebilmesi imkanı getirilmiş ve koşullu salıverilme kurumunun bir türü olarak kabul edilebilecek olan denetimli serbestlik tedbiri ile hükümlülerin bazı yükümlülükler yüklenerek daha erken tahliye edilmeleri sağlanmıştır. Ayrıca 17/08/2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 671 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 32. maddesi ile 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinde belirtilen üçte ikilik koşullu salıverilme oranı yarısı olarak değiştirilerek önemli bir düzenleme yapılmıştır. Tüm bu açıklamalar ışığında cezaların infazı için hükümlüler öncelikle kapalı ceza infaz kurumuna alınırlar. Burada belli bir süre kaldıktan sonra sırasıyla açık ceza infaz kurumuna nak-

ledilir, ardından koşullu salıverilme tarihlerine bir yıldan az süre kala (bazı şartlar altında bu süre üç ve dört yıl şeklinde uygulanmaktadır) denetimli serbestlik tedbiri ile tahliye edilir ve son olarak denetimli sertbestliği takiben hak ederek tahliye tarihine kadar koşullu salıverilirler.

Aşamalarda kabul edilen bu düzenlemelere karşın infaz aşamasında tam anlamıyla bir uzmanlaşma sağlanamamış, infaz hakimlikleri sadece ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde bulunan hükümlüler hakkında yapılan idari işlemler veya faaliyetlere yönelik şikayetlere bakmak ve açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin denetimli serbestliğe ayrılmasına ilişkin talepleri karara bağlamakla sınırlı olarak görevlendirilmiştir. Hükümlülerin koşullu salıverilmelerine mahkumiyet kararını veren mahkemelerin karar vermeye devam etmesi, hükümlü ve tutuk-

lular hakkında Cumhuriyet Savcısı tarafından verilen, mesela hapis cezasının ertelenmesi talebinin reddine dair kararlara itiraz yolu öngörülmemesi, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 50 ve 51. maddelerinde belirtilen kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar ile hapis cezasının ertelenmesinde belirtilen ve esasen cezanın infazını ilgilendiren kısımlarının infaz hakimliğinin değil mahkumiyeti veren mahkemenin görev alanında olması eleştirilmiş ve bu doğrultuda 15/04/2020 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 7242 sayılı Kanun ile infaz hakimliklerinin görev alanı genişletilerek, infaz işlemlerinin tek bir yargı merciinde toplanması, bu işlemlerde ihtisaslaşmaya gidilmek suretiyle infaz hizmetlerinin etkinliğinin ve kalitesinin artırılması ve yargılamayı yapan mahkemelerin iş yükünün azaltılması hedeflenmiştir. Bunun dışında son değişikliğin birçok sebebi bulunmaktadır:

- Ceza infaz kurumlarında 350 bine yakın hükümlü/tutuklu bulunması,
- Eski infaz düzenlemelerinden kaynaklı problemlerin olması. Yani 01/06/2005 tarihinden önce mülga 647 sayılı Kanun döneminde koşullu salıverilme oranı 1/2 ayda 6 gün uygulanır ve hükümlüler cezalarının %40' ını infaz ederken, 5275 sayılı Kanun ile bu oran 2/3' e çıktı ve birden %66' sını infaz etmek durumunda kalmaları sebebiyle kurumlarda hükümlü mevcudunun artması,
- Bölge adliye mahkemelerinin kurulması ile hapis ve adli para cezalarının hızla keskinleşmeye başlaması,
- Korona virüs salgını sebebiyle hükümlü/tutukluların korunması amaçlanmıştır.

7242 sayılı Kanun ile 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'nda yapılan değişiklikler neticesinde, hakimliğin mevcut görevleri arasına, Türk Ceza Kanunu ve Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Denetimli Serbestlik Hizmetleri Kanununda yer alan; ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ve kısa süreli hapis cezasına seçenek olarak hükmedilen tedbirler ile denetimli serbestlik tedbirlerinin denetlenmesi ve yerine getirilmesine yönelik kararları vermek, mahsup talepleri, hükümlünün ölümü ve ceza zamanasını nedeniyle verilecek kararlara ilişkin görevleri de eklenmiştir. Ayrıca Cumhuriyet Savcısının ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin verdiği, mesela tebligatın usulüne uygun yapıp yapılmadığı, paraya çevirme miktarına, açık ceza infaz kurumuna gönderme gibi kararlara karşı

infaz hakimliğine şikayet başvurusunda bulunulabilmesine imkan tanınmıştır.

İnfaz aşamasında mahkemelerce verilen içtima, koşullu salıverilme, müddetnameye itiraz gibi 5275 sayılı Kanun'un 98. maddesinde belirtilen hükmün infazında tereddüt yaratan hususlarla ilgili olarak infaz hakimliği karar verecek, sadece lehe kanun değerlendirmesi, yargılamanın yenilenmesi gibi yargılama faaliyetlerini gerektirecek durumlarda infaz hakimliği değil esas mahkemesi görevli olacaktır.

Değişiklikten önceki süreçte infaz hakimlikleri arasında yetki hususu çok tartışmalıydı. Bu nedenle yetkili infaz hakimliğinin cezanın infazına ilişkin işlemin yapıldığı yer olarak kanunda düzenlenmesi yetki uyumazlıklarını büyük oranda kaldıracaktır. Yine aynı şekilde ceza infaz kurumunun eylem veya faaliyetleri nerde yapılmış ise, hükümlü başka bir ceza infaz kurumuna nakil olsa dahi yetkili infaz hakimliği eylem ya da işlemin yapıldığı ceza infaz kurumunun bağlı olduğu infaz hakimliği olacaktır.

Bilindiği üzere infaz hakimliği kararlarına karşı bir hafta içinde itiraz kanun yoluna başvurulabilir. Buradaki bir hafta ibaresi yedi gün olarak düzenlenmiş ve 5271 sayılı CMK ile uyum sağlanmıştır. Ayrıca yapılan değişiklik ile infaz hakimliğince verilen ve hücre cezalarına itiraz edilmemesi halinde kesinleşen hücre cezalarının infazı yönünden verilen onama kararlarına karşı kanun yolu açılmıştır.

5237 sayılı Kanun'un 50 ve 51. maddelerinde yapılan değişikliklerle birlikte, 5275 sayılı Kanun'un 98. maddesi kapsamında hüküm infazında tereddüt yaratan bir hususta hükmü veren mahkemece değerlendirilmesi gereken 50. madde uyarınca tedbirin yerine getirilmemesi veya başlanamaması halinde kısa süreli hapis cezasının tamamen yada kısmen infazına infaz hakimliklerince karar verileceği kabul edilmiştir. Yine 51. madde gereğince cezanın infazının hükümlünün mağdurun ya da kamunun zararını gidermesi şartına bağlı olarak ertelenmesi halinde bu şartın yerine getirilmesi neticesinde tahliyesi-ne, mahkemece uzman kişi görevlendirilmesi durumunda üçer aylık dönemlerle hazırlanan raporun denetiminin yapılmasına, hükümlünün ertelenen cezasının denetimli serbestlik süresi içerisinde kasıtlı bir suç işlemesi veya yükümlülüklere uymaması nedeniyle cezasının kısmen veya tamamen çektirilmesine infaz hakimliklerince karar verilecektir.

Yine aynı değişiklikle bazı suçlar hariç olmak üzere, 30/03/2020 tarihine kadar işlenen suçlar açısından 105/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan bir yıllık denetimli serbestlik süresi üç yıl, küçük çocuğu olan kadınlar, yetmiş yaşını bitirmiş hükümlüler ve ağır hastalığı olanlar açısından ise dört yıl şeklinde uygulanarak hükümlülerin koşullu salıverilme tarihlerine kadar denetimli serbestlik tedbirinden daha çok faydalanmaları sağlanmıştır.

Son değişiklikler arasında en çok merak edilen konu koşullu salıverilme oranlarıdır. Toplumun hassasiyetleri dikkate alınarak 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinde sınırlı olarak sayılan; kasten öldürme, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama, işkence, eziyet cinsel saldırı (madde 102, ikinci fıkra hariç), reşit olmayanla cinsel ilişki (madde 104, ikinci ve üçüncü fıkra hariç) ve cinsel taciz (madde 105), cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan (madde 102, 103, 104 ve 105) hapis cezasına mahkûm olan çocuklar, özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlardan (madde 132, 133, 134, 135, 136, 137 ve 138) uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti ve devlet sırlarına karşı suçlar ve casusluk suçlarından süreli hapis cezasına mahkûm olanlar açısından koşullu salıverilme oranı 2/3, diğer suçlar yönünden ise 1/2 şeklinde düzenlenerek 17/08/2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 671 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 32. maddesi ile 01/07/2016 tarihine kadar işlenen suçlar yönünden yapılan uygulama genel hale getirilmiştir. 18 yaşından büyük yetişkinler açısından ise, anılan Kanun'un 108/9 (cinsel suçlar TCK

102/2, 103, 104/2-3, 188) ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca bu oran 3/4 şeklinde uygulanacaktır.

7242 sayılı Kanun ile eklenen 5275 sayılı Kanun'un Geçici Madde 9 uyarınca, Covid-19 salgın hastalığının ülkemizde görülmüş olması sebebiyle, açık ceza infaz kurumlarında bulunanlar ile kapalı ceza infaz kurumunda bulunup da açık ceza infaz kurumlarına ayrılmaya hak kazanan hükümlüler, 105/A maddesi kapsamında denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezasının infazına karar verilen hükümlüler ve 106. madde veya diğer kanunlar uyarınca denetimli serbestlik tedbirinden yararlanan hükümlüler, 31/05/2020 tarihine kadar izinli sayılmışlar, salgının devam etmesi nedeniyle bu süre, Sağlık Bakanlığının önerisi üzerine Adalet Bakanlığı tarafından 31/07/2020 tarihine kadar iki ay daha izin süreleri uzatılmıştır. Ayrıca hükümlünün, denetimli serbestlik tedbiri ile ceza infaz kurumundan ayrıldıktan sonra, talebinde belirttiği denetimli serbestlik müdürlüğüne beş gün içinde müracaat etmesi şeklinde düzenlenen süre 01/01/2021 tarihine kadar yirmi beş gün uygulanarak hükümlülerin ve denetimli serbestlikte çalışan görevlilerin mümkün olduğunca geç temas etmeleri sağlanmıştır.

Sonuç olarak yukarıda belirtilen hususlar, daha çok herkes tarafından merak edilen konular hakkında yazılmış ve genel bir çerçeve çizilmiştir. 16/05/2001 tarihli 4675 sayılı İnfaz Hakimliği Kanunu'nda yapılan değişiklikler ile mahkemeler tarafından hükmedilen cezaların infazı aşamasında ortaya çıkan problemlerle ilgili olarak infaz hakimliğinin görevli ve yetkili kılınması, uzman hakimler eliyle söz konusu talepler hakkında karar verilmesinin sağlanması açısından isabetli olmuştur. Daha önce olağanüstü hal döneminde kanun hükmünde kararname ile düzenlenen ve son değişiklik olan 7242 sayılı Kanun ile sabit hale getirilen 1/2 oranındaki koşullu salıverilme oranı ceza infaz kurumlarındaki sayının azaltılması ve korona virüs salgını sebebiyle alınan önlemler açısından faydalı bir düzenleme ise de, 5275 sayılı Kanun'un 107. maddesinde getirilen istisnalar dikkate alındığında, bazı suçlar açısından koşullu salıverilme oranının 1/2 olarak, bazılarında ise 2/3 ve 3/4 oranlarının uygulanmasının, infaz hukukunun açık, net ve istisnalardan arı olması gerektiğine ilişkin görüşlere uymadığı, uygulamada karışıklıklara yol açacağı, ayrıca anayasal eşitlik ilkesine aykırı olduğu gerekçeleriyle hukuk camiası tarafından eleştirilmektedir. Aynı eleştiriler denetimli serbestlik tedbiri açısından da yapılmaktadır.

BİR ŞEHRİN HİKAYESİ “TOKAT”

ŞENEL ALTINAY

Ankara Batı Adli Yargı
Adalet Komisyonu Başkanı

*Roma Kralı J. Sezar'ın meşhur sözü
“Veni, vidi, vici” yani “Geldim, gördüm,
yendim” sözünü herkes bilir.*

*Peki bu sözün Tokat'ta söylendiği ve
Zile ilçesindeki bir kale duvarında yazılı
olduğunu biliyor muydunuz?*

Tokat şehri; doğal güzellikleri, tarihi ve turistik yerleri ile özel bir şehir. Gezilecek görülecek çok yeri var, eşsiz. Yüksek bir kültür yaşamına ev sahipliği yapmış, sayısız medeniyeti topraklarında ağırlamış: Hititler, Frigler, Romalılar Bizanslılar, Danışmendler, Selçuklular ve İlhanlılar geride kalıntılarını bırakmış. Şehir, bereketli topraklarında nefis tatları yeşertmiş, büyütmüş. Üzümler dalından toplanmış, leziz şaraplara dönüşmüş. İnsanların canına can katmış, yanaklarını ala boyamış... Bu şehir bütün cazibesıyla yaşanmayı bekliyor. Şimdi Tokat'ın merkez ve çevre ilçelerinin özelliklerine kısaca değinelim. Gezmeye

ve görmeye karar verdiğinizde bir rehber vazifesi görecektir bilgileri sizlerle paylaşalım.

Kelkit, Yeşilirmak ve Çekerek Nehirlerinin bereketi ile yeşeren topraklarda yeşilin bütün renklerini görmek mümkün. Tokat yeşil ile maviyi özellikle ilçelerinde kucaklıyor: Almus, Artova, Başçıftlık, Erbaa, Niksar, Pazar, Reşadiye, Sulusaray, Turhal, Yeşilyurt ve Zile bereketli toprakları, tarihi, yerleşim ve yaşama alanları ile hem birbirine benziyor hem de birbirinden çok farklı özellikler taşıyor...

ALMUS, KENDİ ADINI TAŞIYAN BARAJ GÖLÜ İLE ZİYARETÇİLERİNE MÜKEMMEL BİR GÖRÜNTÜ SERGİLİYOR

Cennetten bir köşe izlenimi yaratan Almus'ta baraj gölüne giderek su sporları yapmak ve olta ile balık tutmak mümkün. Ayrıca Dumanlı Yaylalar zinciri ve Çatak Yaylası başta olmak üzere yayla turizmi için ideal alanlar mevcut. Tertemiz Karadeniz havasını ciğerlerine çekerek hayatın tadını çıkarmak isteyenler Almus'u özellikle ziyaret etmelidir.

ERBAA, TARİHİ YERLERİ İLE GÖZ DOLDURUYOR

İlçe, Horoztepe ören yeri, Kale Köyü'nde bulunan Boğazkesen Kalesi, Yer Köprü gibi tarihi yerleri ile göz dolduruyor. Erbaa ayrıca ahşap mimarinin güzel örneklerini Silahtar Ömer Paşa camii ile veriyor. Tarihin doğa ile buluşması keyifli seyahatleri sevenlere hoş bir görsel şölen sunuyor.

NIKSAR, TOPRAKLARINDAN DOĞAN SUYU İLE SAĞLIK DAĞITIYOR

İlçe şehir merkezine 60 km. uzaklıkta ve tam anlamıyla bir ören şehri konumunda. Hitit döneminden başlayan tarihi boyunca üzerinde barındırdığı tüm uygarlıklardan kalan eserler Niksar'ı ilginç bir yöre haline getiriyor. Danışmend devletine başşehirlik yapan ilçede önemli ölçüde Selçuklu, Danışmend ve Osmanlı eserleri mevcut: Leylekli Köprü, Çöreğibüyük Camii, Ulu Camii, Niksar Kalesi, Kırkkızlar Türbesi, Danışmend Melik Ahmet Gazi Türbesi bu eserlerin başında geliyor. Ayrıca dünyanın en hafif suyu olan Niksar Ayvaz Suyu da ilçenin topraklarından doğuyor.

PAZAR, BALLICA MAĞARASI İLE TOKAT'A CANLILIK GETİRİYOR

İlçe sınırları içerisinde bulunan Ballica Mağarası turizme önemli katkılar sağlıyor. Bunun yanında Selçuklu dönemlerinden kalma Pazar Köprüsü, Mahperi Hatun Kervansa-

rayı gibi tarihi eserler ilçeye önem kazandırıyor. Tarihe tanıklık etmiş Pazar, misafirlerini bekliyor.

SULUSARAY, ETKİLEYİCİ BİR AÇIK ALAN MÜZESİ GİBİ GÖRÜNÜYOR

Sebastapolis Antik Kenti, Sulusaray topraklarında bulunuyor ve kentin arkeolojik kazılar sonucunda M.Ö. 3000 yılında Eski Tunç, M.Ö. 2000 yılında Hitit, M.Ö. 1000 yılında Frigler zamanında iskan edilmiş olduğu ortaya konuyor. Antik kentte sur duvarları, bir kilise kalıntısı, bir hamam ve ayrıca tabanını mozaiklerle kaplı sağlık merkezinin varlığı

tespit edilmiştir. Ayrıca Sulusaray ilçesinde bulunan kaplıca tesisleri iç turizm açısından ilçede önemli bir hareketlilik sağlıyor ve şifa dağıtıyor.

TURHAL, TURHAL KALESİ İLE ŞEHRE ASALET KATIYOR

İlçe Orta Karadeniz bölgesinde yer alıyor. İlçenin etrafı dağlarla çevrili ve şehrin ortasında Turhal kalesi yer alıyor. Kaleyı güzel kılan, eski bir şatodan kalma iki burç kalıntısı ve bir yer altı geçidi. Turhal Kalesi'nin hemen yanında Kesikbaş Camii, Ulu Camii, Kova Camii, Ahi Yusuf Baba, Şeyh Şehabettin, Nurullah Efendi Türbeleri bulunuyor.

ZİLE TARİHE BEŞİKLİK EDİYOR

Hitit, Frig, Pers, Roma ve Bizans kültürlerinin yaşadığı Zile’de bugün Hititlere, Friglere, Perslere, Roma ve Bizanslılara, İlhanlı, Danışmend, Selçuklu ve Osmanlılara ait tarihi eserleri görmek mümkün. Bu eserler içerisinde Zile Kalesi, kalenin doğu yönündeki kayaların oyulmasıyla yapılan ve Roma döneminden kaldığı anlaşılan Tiyatro, Kalenin Kuzeydoğu tarafında bulunan Kaya Mezarı, Çay Pınarı, İmam Melikiddin Türbesi, Şeyh Musa Fakih Türbesi, Ulu Camii, Elbaşoğlu Camii, Çifte Hamam Yeni Hamam, Masat Höyük, Hisar Kale, Aznavur Mağaraları, Hacı Boz

Köprüsü, Koç Taşı ve Kuru Çaydaki manastır harabeleri görülmeye değer tarihi eserler arasındadır. Roma İmpartoru J. Sezar Zile’de yaptığı tarihi savaştan sonra başarısını ünlü “Vedi, Vidi, Vici” yani “Geldim, Gördüm, Yendim” şeklindeki mesajını dünyaya buradan duyurmuştur. Bu sözünün yazıldığı taş halen Zile Kalesi’nde bulunmakta.

TOPÇAM YAYLASI

Tokat il merkezine 15.km ve 1600 metre yükseklikteki Topçam yaylası temiz havası ve gür ormanları ile olağanüstü bir güzelliğe sahiptir. Yazın yayla evlerinde kalan insanların sıcak konukseverliği misafirleri memnun etmektedir.

SELEMEN YAYLASI

Tarih, kültür ve doğal zenginliğin bir arada en üst seviyeye ulaştığı yaylamızdır. 1514 yılında çaldıran seferine çıkan Yavuz Sultan Selim, ordusu ile bu yaylada konaklamış ve cuma namazını bu yaylada kılmıştır. O günden günümüze kadar ilkbahardan itibaren ilk kar düşene kadar her cuma günü Selemen'de yayla pazarı kurulmaktadır. Kurulan pazarda hala mübadele usulü alışverişin yapılıyor olması, yörenin kültürel zenginliğini gösterir.

BATMANTAŞ YAYLASI

İl merkezine 28 km uzaklıkta ve 1850 metre yükseklikteki Batmantaş Yaylası sık ve gür çam ormanları tertemiz yayla havası ve buz gibi suları ile yayla turizminde hizmet etmeyi beklemektedir.

DUMANLI YAYLASI

İl merkezine 70 km. uzaklıkta ve 2578 metre yükseklikteki Dumanlı yaylasında ren-garenk yayla çiçeklerinin görüntüsü, insanın yaşam sevincini bir kat daha arttırmaktadır.

Dumanlı yaylası zinciri çevresinde başta Çatak Yaylası olmak üzere 40 dan fazla yayla bulunmaktadır.

ÇAMIÇI YAYLASI

Tokat'ın Karadeniz'e açılan dağları üzerinde bulunan Çamiçi yaylası yazın insanlara konaklama hizmeti vermektedir. Her yıl Niksar Belediyesince Çamiçi yayla şenlikleri burada düzenlenmektedir. Çamiçi yaylasında Turizm Bakanlığından yatırım belgeli tesis yanında nitelikli apart konaklama yerleri ve lokantalar yaz kış hizmet sunmaktadır.

Tokat görülmesi gereken göllere sahip: Zinav Gölü ve Kaz Gölü. Yeşilin bütün renklerini kucaqlayan bu iki göl, ziyaretçilerine yaşanmaya değer anları hediye etmeyi bekliyor.

MESİRE YERLERİ

Gij gij tepesi: Tüm haşmetiyle Tokat'ın bir bölümünü kuşatan bu tepe, özellikle sıcak havalarda Tokatlıların serinlemek için çıktıkları, çam kokularının buram buram yayıldığı, Tokat'ı adeta uçaktan seyrediyor havası ve-

ren olağanüstü güzellikte bir mesire yeridir. Gümenek: tarihi Komana Pontika yerleşim yeri üzerinde yer alır. Tokat'a 10 km mesafededir. Tozanlı çayının etrafını çevreleyen asırlık ulu ağaçların altında serinleyerek piknik yapmanın zevki bambaşkadır. Özellikle hafta sonları Tokatlıların ilk uğrak yeridir.

ZİNAV GÖLÜ

Reşadiye İlçesinin Yolüstü (Meğedün) Köyüne 3 Km uzaklıktadır. Gölün suları tatlıdır. Göl bir dere ve küçük sularla beslenir. Ortalama 1.5 km2 alana sahiptir. Gideğenin-den (Gölyalağından) boşalan sular, Kelkit Çayı'na ulaşır.Kenarında bataklık yerler yoktur. Ortalama derinlik 10-15 m. civarındadır. Etrafı korunmaya alınmış orman alanıdır. Gölde kızkıkanat denilen çok lezzetli bir tatlı su balık türü yaşamaktadır.

KAZ GÖLÜ

Tamamına yakını sazlıklarla kaplı olan Kaz Gölünün kıyısında akşam güneşinin batışını seyretmek yeter de artar bile. Saksığan, akleylek, angıt, alaca balıkçıl, akkuayruk, sal-

layan, karatavuk, küçük batağan gibi onlarca çeşit kuşu barındıran Kaz gölünde sazlar arasında ilkel sallarla gezinti yapmanın heyecanını yaşamak apayrı bir zevktir. Orman Bakanlığınca Kaz Gölü Yaban Hayatı Koruma Sahası olarak tefrik edilerek avlanma yasaklandıktan sonra kuş türleri artmıştır. Tokat yemyeşil bir il ve mesire yerleri oldukça etkileyici. Gij Gij Tepesi, Gümenek, Belediye Şehitler Parkı özellikle görülmesi gereken yerlerin başında geliyor.

Belediye Şehitler Parkı: Şehir merkezinde Tozanlı deresinin etrafında belediyece düzenlenmiş şehitler parkı, özellikle akşam saatlerinde Tokalıların semaverde çay içme keyfini yaşadığı güzel bir mekandır.

Ayrıca: Topçam Tekmezar, Batmantaş Yaylası, Alan yaylası, Gözova Regülatörü, Gökçeyol Göleti, Almus Orman evleri, Almus Belediye Parkı, Çatak Yaylası, Niksar Çamiçi Yaylası, Ayvaz Parkı, Erbaa Düden Gölü, Reşadiye Zinav Gölü, Kurt Gölü, Selemen Yaylası, Zile- Şeyh Ahmet, Esvap Çayı, Başçıftlık Düden Yaylası, Sulusaray-Kaplıcalar, Artova Alçakgedik, Baraj bölgemizin mesire yerlerinin başında gelir.

TOKAT SALKIMINDAKİ MUCİZE

Damakları şenlendiren güzellikte bir lezzete sahip olan Narince üzümü, Tokat topraklarında yetişiyor. Mucize etkiye sahip üzümün lezzetinin yanında pek çok derde deva olduğu da biliniyor.

Tokat'ın meşhur üzümü Narince'nin olgunlaşmamışından (koruk) yapılan turşuyu, yapraklarından hazırlanan sarmayı yiyip parmaklarını yemeyen yoktur. Tokat yöresinde yılda 30 bin ton yaş üzüm üretiliyor ve üzüm genellikle sofralık olarak; pekmez köme, üzüm tarhanası ve ayrıca şarap sektöründe değerlendiriliyor. Üzüm, hangi şekilde değerlendirilirse değerlendirilsin eşsiz bir tat ve şifa veren bir meyve olduğu kesin. Güçlü antioksidan etkisi ile pek çok hastalığı önleyici etkiye sahip üzümün faydalarını burada sıralamakta fayda var:

Üzüm mucizesi ile stres son buluyor.

Üzüm, on beşten fazla antioksidan özellikli etkin madde içeriyor. Gündelik hayatın içerisinde insanları ruh ve bedenlen yoran stres sorununa iyi geliyor ve gerginliği gidiyor. Her gün yenilecek "yarım salkım taze

üzüm" tükettikten en geç yarım saat sonra etki ediyor ve enerji veriyor.

"Sindirim ağızda başlar." kuralını hatırlayarak üzümü mutfaklarımızdan eksik etmeyelim.

Sindirim ağızda başlar. Yemeğinizi yedikten sonra üzerine taze beyaz üzüm yerseniz taze üzümün içerdiği bir asit türü olan "sialogogue" (salya artırıcı) sindirimi kolaylaştırıyor ve hızlandırıyor.

Ritm bozukluğu rahatsızlığı çekenlerin imdadına da üzüm yetişiyor. Bu mucizevi meyve, kalpteki ritm bozukluğuna karşı önleyici, yardımcı ve tedavi edici güce sahip. Şikayetçi olanların günde 200-250 gram tüketecekleri taze beyaz üzüm vücuda yardım ediyor.

Üzüm çekirdeğini iyi çiğneyin.

Ayrıca üzümün çekirdeği de kalp ve damar hastalıklarına karşı vücudu koruyor. Bir çok bilim adamı çekirdeğin içerdiği OPC'nin faydalarına vurgu yapıyor ve öneriyor: "Üzüm çekirdeğini iyi çiğneyin."

Üzüm ile ilgili bu yazımıza noktayı koyarken son bir söz ile koyalım:

Tokat halkının sağlık fışkıran yanaklarının sırrı, mucize meyve üzümde saklı! Sizinkilerde sağlıktan kızsarsın diye tavsiyemiz "bol bol üzüm yiyin."

KEŞFEDİLMEMİŞ TARİHİ VE DOĞAL GÜZELLİĞİYLE “TOKAT”

*Tokat, gösterişli
mağaralardan şifalı kaplıcalara,
yüzyıllık cami ve medreselerden
hanlara hamamlara, tarihi
ve doğal güzellikleriyle
keşfedilmeye değer bir il.
Ziyaret edenlerin tekrar görmek
için can attığı yerleriyle Tokat,
yepyeni ziyaretçilerini bekliyor.*

Tokat'ın görülmeye değer Ballica Mağarası

Dünyanın oluştuğu ilk dönemlere şahitlik edecek kadar yaşlı mağaralara rastlamak mümkün. Doğa ananın, yerkabuğunda ince ince işlediği bin yıllık mağaralardan biri de Tokat'ın Pazar ilçesinde bulunan Ballica Mağarası. Bu eşsiz mağara, 680 metre uzunluğu ve 94 metre yüksekliği ile dünyanın en gösterişli mağaraları içerisindeki yerini alıyor.

Tokat'ın şifa veren kaplıcaları

Sulusaray Kaplıcası, bölgenin en önemli kaplıcasıdır. Tarihi Nice Polis Harabeleri arasında kaynayan Sulusaray Kaplıcaları romatizmal hastalıklardan rahatsız olanlara şifa veriyor. 55 C su sıcaklığı, tuzlu ve sülfatlı hafif acı yapısı ile bu kaplıca misafirlerine sağlık verirken keyifli vakitlerde sunuyor. Tokat'ın bir diğer kaplıcası ise; Reşadiye Kaplıcası. Reşadiye ilçesinde yer alan kaplıcanın ortalama sıcaklığı 40-41 C'dir. Romatizma, felçli hastalıklara ve kireçlenmelere karşı tedavi edici özellik taşıyor.

Cami ve Medreseler

İlde bulunan camiler, Ali Paşa, Hatuniye, Meydan, Takyeciler, Ulu Camii, Çöreğibüyük Camii, Silahtar Ömer Paşa Camii, Elbaşoğlu Camiidir. Çukur Medrese, Gökmedrese, Mevlevihane ilin önemli medreseleridir.

Hanlar ve Kervansaraylar

Taşhan, Bedestenler Hanı, Yazmacılar Hanı, Mahperi Hatun Kervansarayı görülecek yerlerdendir.

TOKAT KEBABI

Nerede Yenir?

Mollaoğlu - Tokat

Ata Ocağı -Tokat

Balıca Otel - Tokat

Ali Balta'nın Yeri - Turhal

İşeri Petrol- Tokat

Mangal Keyfi - Ankara Gölbaşı

Gönül Bağı -Zile

Saklı Bahçe- Tokat

Ayvaz Tesisleri - Niksar

Hoca'nın Yeri - Polenezköy

İstanbul

Tokat kebabı, yöresel sebze ve Niksar-Erbaa yaylalarının körpe kuzu etlerinden yapılır. Tokat yöresine özgü biber, ve yöresel domates lezzetini tamamlar. Kısaca malzemeleri tanımlarsak, yaylada yetişmiş kuzu eti, patlıcan, tokat domatesi, tokat biberi, patates, kelle soğan, sarımsak ve özel pişirilmiş kebab pidesi (Lavaş Pide) kullanılarak yapılan Tokat yöresine ait bir yemektir. Özel kebab ocaklarında yapılır. Küçük parçalar halinde kesilen (kuşbaşı) etler baharat, kırmızı biber ve soğanla terbiye edildikten son-

ra kuyruk yağı ile yağlanmış şişlere takılmak üzere bekletilir. Şişlere biraz kuyruk yağı sürülür. Sebzelerin düşmemesi için patlıcanın sapı küçük parçalar halinde kesilir hazırlanır.

Şişlere bir et bir patates, bir et bir patlıcan şeklinde hazırlanır, aralarına küçük parça kuyruk yağı takılır. Şişlerin sonuna küçük parça kuyruk yağı ve patlıcan sapı takılarak sabitlenir. Biberle Sarımsak bir şişe takılır. Patlıcanların kabuğu alınmaz yarıdan kesilmiş ve uzun selvi doğranmış patlıcanlar önceden hafifçe tuzlanmalıdır. Odun ateşi ile yanan Kebab ocağının ortasında bulunan yatay demire şişler asılır. Fırının iki tarafında bulunan yatay bölümde yanan odunların ateşi ile pişmeye bırakılır. Fırının alt kısmında bulunan saç tepsiye domates soyularak bırakılır, pişmesi sağlanır ve damlayan yağlar toplanır. Özel pişirilmiş pideler bir tepsiye yayılır. Pişen etler ve sebzeler bunun üzerine sıyrılır. Tepsinin ortasına pişen domatesler konulur. Üzerine toplanan yağlardan gezdirilerek servise alınır. Tokat Kebabı'nın yaklaşık olarak 100 yıldır il genelinde yapıldığını ifade edilir. Eskiden Tokat halkı kebabı bağ evlerindeki özel tasarlanmış toprak ocaklarda yapılmış. Daha sonra Cumhuriyet dönemiyle birlikte ticarete dönüşerek Tokat ilinde restoranlarda yapılmaya başlanmış. Restoranlarda da toprak fırınlarda yapılıyor, Herkesin bu özel lezzeti tatmasını gerekir.

Adalet Yayinevi

“Türkiye’nin Hukuk Yayıncısı”

www.adaletyayinevi.com

Yüzlerce konu, madde, karar, içtihat ve mevzuatları içeren yayınlarımızla hizmetinizdeyiz.

Merkez Şube:
Strasbourg Cd. No: 10/B
Sıhhiye / Ankara
Tel: 0312 231 17 00

Ankara Batı Adliyesi Şubesi
Adliye Sarayı Zemin Kat
Elvankent / Ankara

İstanbul Şube:
Mustafa Kemal Cad. No:60/C
Cevizli Kartal / İstanbul
Tel: 0.216 305 72 81

Bursa Şube:
Adliye Sarayı Zemin Kat
Uluyol - Osmangazi / Bursa

ORADAYDIM

MURAT GÜNEŞ

Emekli Başpolis Memuru

15 Temmuz gecesı ORADAYDIM. O günü yaşadım, her ne kadar ben de vardım desem de o gün, Ali Mehmet, Ayşe, Hasan yoktu, topyekûn bir MİLLET vardı... Oldukça iyi planlandığı gerçeğini değiştirmeyecek olan hain FETÖ'nün darbe planladığı o gün, yıllık iznimin 11. günüydü Kırıkkale'de baba ocağındaydım. Telefonuma akşam 21:40 gibi görev yerlerinizde hazır olun tüm izinler kaldırılmıştır mesajıyla ne olduğunu anlamaya çalışırken, bir yandan da apar topar hazırlanıp annemle, kızımle ve ailemle helalleşip arabamla Ankara'ya doğru hareket ettiğimde saat 22:00 olmuştu. İstanbul'da köprüler, önemli geçiş noktalarının asker tarafından tutulduğu, emniyet, MİT ve TRT gibi kurumları ele geçirmek için yoğun sevkıyat olduğu haberlerini radyodan takip ediyordum. Bunun darbe teşebbüsü olduğunu anlamıştım. Mamak girişe yaklaşmıştım ki o dönem TBMM Başkanı Cemil ÇİÇEK'in koruması olan aile dostum Hüseyin AKÇEŞME telefonla beni arayarak "Asker çevirirse durma başkanımla gerekirse çatışmaya gir darbeye teşebbüs eden bazı askerler özel harekati bombaladılar." dedi ya, ben ilk kez o dakikada hız limitimi yükselttim, uygulama noktasından süratle geçerek Ankara'ya giriş yaptım. Gözümde, yüreğimde en ufak bir korku yoktu, Ankara'ya gelince her yer kalabalık...

Devlet bu defa işbirlikçi değil karşı ko-yan taraf olmuştu. Ankara, insan seli gibiydi Mevlana Bulvarı yolundan Ankara Emniyet Müdürlüğü istikametine uzun araç kuyrukları, yollarda asker tank derken tam Sabancı Yur- -dunu geçerken Ankara emniyet tarafına bir bomba atıldı ve helikopterden halkın üzerine ateş açıldı, hemen aracımdan indim ve aracımın yanına korunmak için mevzilendim.

Darbəcilerin hesabında memleketin dört bir yanında o çılgın meydanlara dökülüş de yok idi. Kimsenin sokağa çıkmayı aklından geçirmeyeceğini, çıkanın da çevrili namlular karşısında pusacağını, çil yavrusu gibi dağıla-

cağını varsaydılar. Çünkü tarih boyunca böyle olmuştu bu ülkede. Haklı olarak bu milletin, o gece öyle bir direnişe imza atacağını, ölüm- -e koşacağını, darbəcilere darbe yapacağını hesap edemedi darbəciler.

Tabii hemen toparlanıp yeniden halkın içinde ilerlemeye çalışıyordum, insanlar aske- -re geçit vermiyordu. O gece elinde baltayla sokağa çıkan amcaları, ayağında terlik, elinde sopayla koşarken "Sizden korkan sizin gibi olsun!" diye bağırın teyzeleri gururla gözya- -şıyla izliyordum. Bir, iki değil yüzlercesi cep telefonuyla ailelerini ve arkadaşlarını arayıp "Ölmeye gidiyorum, çocuklarım size ema- -net..." konuşmaları yapıyorlardı. Ben Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün hizmet binasını gör- -rüyordum ama iğne atsan düşmeyecek ka- -labalıkta ilerleyemiyordum ve an içinde bir bomba daha Ankara Emniyeti vurmuştu, ardından helikopter yine taramaya başladı bende beylik silahımla helikoptere ateş ettim. İlerlemenin mümkün olmadığını görünce tek- -rar ters şeritten Gölbaşı istikametine doğru seyir haline geçtim, amacım Oran istikame- -tinden Kızılay'a doğru geçip meclise görev yerime ulaşmaya çalışmaktı. TRT binasının önüne gelebildim orda araçtan inip TRT'nin önündeki kalabalığa katıldım üzerimde polis amblemlı avcı yeleşim belimde silah elimde silah, barikat kurmuş halkla birlikte darbeye teşebbüs halindeki askerlere müdahale ettim. TRT teslim edilmemişti vatandaş ve vatanse- -ver polis arkadaşlar darbeye teşebbüs içinde olan askerleri önce ikna ediyor, orayı temiz- -liyordu. Birkaç sebze tezgâhından tanklara barikat yapan manav arabaları, tankın karşı- -sına dikilen ev hanımları kendilerini engelle- -meye çalışan darbeci askerlerle göğüs göğ- -se çatışan üniversite öğrencileri, çocuk çocuk birbirlerini organize eden "Yürüyün arkadaş- -lar, yürüyün. Allah bizimle birlikte." diyerek sağa sola koşan bu milletin mensubu olma- -nın hazzını yaşadım. Saat 00.45 gibi Çankaya kapısından aracımla meclise giriş yaptım. De-

mirbaş MP5 silahımı aldım ve arkadaşlarımla meclise sızmaları önlemek adına bir yukarı bir aşağı konuşlandık durduk. Live Hospital Hastanesi'nin istikametinden helikopter ateş açarak meclisin içini yaylım ateşine tutuyor bizler de elimizdeki silahlarla karşılık veriyor ve kendimizi mevziliyorduk. Sahil Güvenlik tarafından, Jandarma tarafından bize sürekli ateş açılıyor, bizde karşılık veriyor meclisi koruyorduk.

Sabah olmak üzereydi, tan yeri ağardı ve ben dizimde pantolonumun diz kısmından aşağı kan aktığını o dakika fark ettim. Helikopterin yaylım ateşinde yerden seken bir materyal dizimin altına değmişti. Başımızdaki sorumlu amirler "Tedavini yaptır" diye yanıma bir arkadaş vererek hastaneye göndermek istedilerse de; kendilerine cevaben; "Dışarıda milletimin iç organları paramparça yerlerde yatıyorken ben bu yaradan ar edirim" diyerek tedavi olmayı reddettim, görev yerimi bırakmadım hastaneye gitmedim.

Velhasılı; o gece ben; "...Semih Terzi vatan hainidir, isyancıdır. Onu, karargâha girmeden öldür! Bunun sonunda şahadet var. Hakkını helal et..." diyen komutanına "Baş üstüne komutanım." diyerek vazifesini yerine getiren Ömer'le aynı milletin mensubu olmak şerefini yaşadım.

Anadolu'nun şimdi Peygamberimize komşu olan çocukları, o gece muazzam bir destan yazıp, gecenin sonunda, sadece bu devletin istikbalini değil bütün Doğu'yu, Müslüman, mazlum coğrafyanın kaderini kurtardılar.

Hain darbeciler Trabzon, Adana, Konya'da bir saat içinde sokağa inip, çatışan yüz binlerce insanı, Diyarbakır'da, Van'da, Batman'da, Urfa'da alanları işgal ederek devletine sahip çıkan, sabah namazlarını valilik binası önünde kılan vatansever Kürt kökenli va-

tandaşlarımızı hesap edemediler. Bu ülkede alışılmış, her darbeye şapkasını alıp giden, direnmeyi akıllarının ucundan bile geçirmeden teslim olan siyasetçiler, başbakanların aksine kaldığı otel, gittiği havalimanları bombalanırken İstanbul'a yolculuğu göze alan ve hemen halka ilk seslenişinde "gerekirse öleceğim, meydanlarda olacağım" diyen Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'ın tarif edilemez yiğitliği bu hainlerin hesaplarında yoktu.

250 şehit, 2 bin 193 gazi Türkiye'nin her yanında çıplak ellerle o tankların karşısına dikilen bu milletten çıktı.

O gece anladık ki bu millet birlik ve beraberliğe ama daha da önemlisi bu millet birlikte karşı koymalara hasret... O gece o destan da bu hasretlikten çıktı zaten. "Yeter ulan, buraya kadar!" dediler.

15 Temmuz'u 16 Temmuz'a bağlayan gece muazzam bir destan yazıldı Türkiye sokaklarında. Ben de bu tarihi destanın bir neferi olma gururunu ömrümce yaşayacağım. İyiler, kötülerı yendi: Millet, darbecileri püskürttü.

Hiç bitmeyecek sandığımız o gecenin üzerinden dört yıl geçti..

"Sahipsiz vatanın batması haktır, sen sahip çıkarsan bu vatan batmayacaktır." der Mehmet Akif. Bizler o gece üstümüze düşeni yaptık. Bu asil Türk Milletinin vatansever evlatları 15 Temmuz günü vatanından bir an için vazgeçmedi. Bugünkü varlık mücadelemizin, neden beka dediğimizin, coğrafyamızın, üstünde ne çok kem göz olduğunu gösterdi 15 TEMMUZ..

Yeniden bu vatana nefes veren, can veren tüm şehitlerimize rahmet ve selam olsun.

DANIŞTAY'IN AYASOFYA KARARI HAKKINDA BİR İNCELEME

GÖKHAN ÇAYAN

Ankara İdare Mahkemesi Üyesi

*Vaktâ ki bu binâ-yı
hasisün tevâbi ve levâhikin
harâb u yebâb gördü...*

I. OLAYIN SEYRİ

İstanbul'un 1453 yılında medeniyetimiz sadrını oluşturan Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethedilmesinden sonra, anılan tarihte yürürlükte bulunan İslam Savaş Hukuku hükümleri gereğince¹, Bizans İmparatorluğu döneminde Ortodoks Kilisesi olarak faaliyet gösteren Ayasofya'nın mülkiyeti, fetih ve ordu komutanı, Devlet-i Ali Osman'ın Padişahı sıfatlarıyla Fatih Sultan Mehmed Han'a tevcih edilmiştir.

Mülkiyetin tevcihinden sonra anılan tarihte yürürlükte bulunan hükümler uyarınca Ayasofya'nın hukuki statüsü, aynı tarihte Ortodoks Kilisesi'nden Camii Şerif'e değiştirile-

^{1/} İslam Savaş Hukuku ganimet paylaşımı ile ayrıntılı bilgi için bakınız: ÖZTÜRK Asım, *İslam Savaş Hukukunun Kökenleri: Kuran ve Sünnette Savaş, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019, s. 165- 170.*

rek², aktif olarak cami vasfında kullanılmıştır. Aralarında Ayasofyayı Kebir Camii Şerifi'nin de bulunduğu ve Fatih Sultan Mehmed Han mülkiyetinde bulunan birçok taşınmazın kullanım ve mülkiyet hakkı, 1470 tarihinde Mehmed Han-ı Sani bin Murad Han-ı Sani Vakfı'na devredilmiştir. Anılan vakfa ait senette vakfeden tarafından, Ayasofyayı Kebir Camii Şerifi'nin akar niteliği "cami" olarak gösterilmiş ve senedin ilerleyen hükümlerinde bu vasfın hiçbir şekilde değiştirilemeyeceği de ayrıca belirtilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan yaklaşık 11 yıl sonra Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'nun 24/11/1934 tarih ve 2/1589 sayılı kararıyla Ayasofyayı Kebir Camii Şerifi'nin hukuki statüsü müze olarak değiştirilmiştir. Hukuki statü değişikliğinden yaklaşık 2 sene sonra yapılan tapulama işlemleri sırasında ise Ayasofya, "türbe, akaret, muvakkithane ve medreseyi müstemil Ayasofyayı Kebir Camii Şerifi" vasfıyla Ebulfetih Sultan Mehmed Vakfı adına kaydedilmiştir.

^{2/} ÖZTÜRK S., s. 142.

Birleşmiş Milletler tarafından 16 Kasım 1972 tarihinde UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme kabul edilmiştir. Anılan Sözleşmeye ülkemiz tarafından imza konulmuş ve Sözleşme 14/02/1983 tarih ve 17959 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. UNESCO Dünya Miras Komitesi’nin 6 Aralık 1985 tarihli kararıyla Ayasofya Müzesi, anılan Sözleşmenin 6.maddesi uyarınca Dünya Mirası Listesi’ne dahil edilmiştir.

Sürekli Vakıflar, Tarihi Eserler ve Çevreye Hizmet Derneği, 31 Ağustos 2016 tarihinde, Ayasofya müzesinin yeniden ibadete açılması için Başbakanlığı başvurmuştur. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü 1. Bölge Müdürlüğü’nün talebi reddetmesi üzerine anılan Dernek tarafından, başvurunun reddine ilişkin işlem ile işlemin dayanağını oluşturan 24/11/1934 tarih ve 2/1589 sayılı Bakanlar Kurulu kararının iptali istemiyle Danıştay 10. Dairesi nezdinde dava açılmıştır.

Danıştay 10. Dairesi 02/07/2020 tarih ve 2016/16015 Esas, 2020/2595 sayılı ka-

rarıyla dava konusu işlem ile dayanağı olan Bakanlar Kurulu kararının iptal edilmesine karar vermiştir.

II. DANIŞTAY 10. DAİRESİ’NİN KARARI

Bu bölümde, Danıştay 10. Dairesi’nin Ayasofya’ya ilişkin kararını usul ve esas yönlerinden ayrı ayrı değerlendirmeye çalışacağız.

A. Usul Açısından

1. Süre Hususu Açısından İnceleme

Davalı idare, 1934 yılında yürürlüğe konulan Bakanlar Kurulu Kararına karşı yıllar sonra dava açılmayacağını ileri sürerek davanın süre yönünden reddi gerektiğini savunmuştur.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (AİHS veya Sözleşme) 6.Maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının amacını gerçekleştirmek, hakları etkili ve uy-

gulanabilir hale getirmek için mahkemeye erişim hakkının tanınması gerekir. Her ne kadar AİHS'nin 6. maddesinin birinci fıkrasında mahkemeye erişim hakkı açıkça düzenlenmemiş olsa da, herkesin, davasını bir mahkeme tarafından görülmesini isteme hakkına sahip olduğu kabul edilmiştir. Mahkemeye erişim hakkı adil yargılanma hakkının ön koşuludur³.

Mahkemeye erişim hakkı mutlak bir hak değildir⁴. Bu hakkın doğal sınırları yanında Akit Devlet'in de mahkemeye erişim hakkını sınırlandırabilmesi mümkündür⁵. Ancak sınırlandırma; amaç ile orantılı olmalı, hakkın özünü anlamsız kılmamalıdır⁶. Ulaşılmak istenen amaçla orantılı olmayan veya hakkın özünü anlamsız kılan sınırlandırmalar, mahkemeye erişim hakkını dolayısıyla da AİHS'yi ihlal edebilir⁷.

Modern hukukta teksif ilkesi sıklıkla uygulanan bir prensiptir. Teksif ilkesi gereğince dava açma hakkı, belirli bir süreyle sınırlandırılabilir⁸. Eski iddiaların gündeme getirilmesi veya geçmiş dönemin delillerine ulaşmadaki zorluklar hukuki kesinliğin tesis edilmesini engeller. Aslında dava açma hakkının belirli bir süreye tabi kılınması, söz konusu engelin bertaraf edilmesini sağlar. Bu halde dahi kısıtlamanın mahkemeye erişim hakkını engelleyecek derecede katı ve ölçsüz olmaması gerekir. Gerçekten de AİHM, dava açma süresini ele alırken sürenin, mahkemeye erişim hakkını engelleyecek derecede katı ve kısa olup olmadığını incelemektedir⁹.

3/ JONES Christiana, *The Right to a Fair Trial under the convention*, Kluwer Law Publishing, New York 2014, s. 153; ÇAYAN Gökhan, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Mahkemeye Erişim Hakkı*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı: 28, Ankara 2016, s. 236.

4/ ÇAYAN, *Adil Yargılanma Hakkı*, Legal Yayınları, İstanbul 2016, s. 54.

5/ OSCE- DIGEST, *Legal Digest of International Fair Trial Rights*, OHDIR Publishing, Varşova 2012, s. 42.

6/ LAUNBACH Geronne, *The Concept of the Rule of Human Rights*, Oxford University Press, Birleşik Krallık 2013, s. 137; KLOTH Matthias, *The Right to a Fair Trial under the Convention*, Kluwer Law Publishing, New York 2014, s. 9; ÇAYAN, *Mahkemeye Erişim Hakkı*, s. 247.

7/ ÇAYAN, *Mahkemeye Erişim Hakkı*, s. 247.

8/ ÇAYAN Gökhan, *Adil Yargılanma Hakkı*, s. 252.

9/ *Os v. İtalya*, Başvuru Numarası: 36534/97, § 5 § 37-

İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun (İYUK) 7.maddesinin birinci fıkrası, özel kanunlarda ayrıca bir süre gösterilmemiş olması koşuluyla, dava açma süresinin idare mahkemeleri ve Danıştay'da altmış gün olduğunu düzenlemiştir. Aynı maddenin dördüncü fıkrasında ise, ilan edilmesi gereken düzenleyici işlemlerde dava açma süresinin, ilan tarihini izleyen günden itibaren işlemeye başlayacağı, düzenleyici işlemin birel işlemle uygulanması halinde ilgililerin, birel işlemle birlikte düzenleyici işleme karşı da dava açılabileceği düzenlenmiştir. Bu ahvalde, düzenleyici işlem için dava açma süresi, uygulama işleminin dava açma süresine tabi olacaktır. Başka bir değişle ilgililer, birel işleme ilişkin dava açma süresi içerisinde düzenleyici işleme karşı da birel işlemle birlikte dava açabilirler.

İdarenin hareketsiz kaldığı durumlarda ilgililer, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesi gereğince idari davaya konu olabilecek bir işlem için idari makamlara başvurabilirler. İdari makam, başvuruyu reddettiğinde artık hareketsiz kalmaktan çıkarak o konu hakkında bir işlem tesis etmiş olur. Tesis edilen bu işleme karşı, işlemin tebliğini izleyen günden itibaren altmış gün içerisinde dava açılabilir. Burada idare kendiliğinden bir idari işlem tesis etmemektedir. İlgililer, İYUK'nun 10.maddesi gereğince başvuruda bulunarak idareyi, haklarında işlem yapmaya zorlar ve tesis edilen işlemin menfi olması durumunda idari yargıda dava açılması mümkün hale gelir.

Uyuşmazlık konusu olayda idare, Ayasofya'nın statüsü hakkında hareketsiz kalarak yürürlükte bulunan Bakanlar Kurulu kararını uygulama halinde iken davacı dernek tarafından, 31/08/2016 tarihinde İYUK'nun 10.maddesi uyarınca "Ayasofya Camii'nin ibadete açılması" talebiyle idareye başvurulmuştur. Talebe kadar hareketsiz kalan idare, 19/10/2016 tarih ve 27882 sayılı yazısıyla "24/11/1934 tarih ve 2/1589 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla Ayasofya Camii'nin statüsünün müzeye çevrilmiş olduğunu" gerekçe göstererek talebi reddetmiştir. Anılan işlemle birlikte idare artık Ayasofya'nın hukuki statüsü konusunda hareketli hale gelmiş ve davacı dernek tarafından, işlemin kendilerine tebliğinden itibaren altmış gün içerisinde işlem ve işlemin dayanağı olan Bakanlar Kurulu kararının iptali istemiyle dava açılmıştır.

Açılan davada Danıştay, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 7.maddesinin birinci ve dördüncü fıkralarıyla 10.maddesini birlikte değerlendirerek davanın süresinde olduğuna karar vermiştir.

39; ÇAYAN, *Mahkemeye Erişim Hakkı*, s. 252.

İdari yargı alanı, devletin hukuk sınırları içerisinde kalmasını sağlayan ve idarelerin hukuk devleti ilkesini çiğnemeye yönelik işlem ve eylemlerini geçersiz kılmaya yarayan bir hukuk disiplini. Bu disiplinin pratikte etkili bir yol olabilmesi için ilgililere, idarenin hareketsiz kaldığı durumlarda da dava açabilme olanağının tanınması gerekir. Zira hukuk devletine veya insan haklarına aykırı işlem ve eylem sadece idarenin hareketliliğinden değil aynı zamanda idarenin hareketsizliğinden de kaynaklanabilir. İdarenin hareketsiz kaldığı durumlarda da ilgililere dava açma imkânı verilerek insan haklarına dayanan hukuk devletinin işlerlik kazanmasını sağlamak amacıyla İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesinde ilgililere, idareye başvurarak haklarında idari işlem tesis ettirebilme imkânı verilmiştir.

İncelediğimiz Danıştay kararı ile Avrupa İnsan Hakları Hukuku bir bütün halinde değerlendirildiğinde Danıştay, hem pozitif hukukumuzdaki düzenlemelere paralel olarak hem de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uygun olarak davanın süresinde olduğunu kabul etmiştir.

2. Kesin Hüküm Açısından İnceleme

Davalı idare, dava konusuyla ilgili daha önceden de dava açıldığını, açılan davada Danıştay 10. Dairesi'nin 31/03/2008 tarih ve 2005/127 Esas, 2008/1858 sayılı kararıyla davanın reddine yönelik karar verildiğini dolayısıyla da bakılan davada kesin hüküm bulunduğunu ileri sürerek davanın kesin hüküm yönünden reddi gerektiğini savunmuştur.

Davalı idarenin kesin hüküm iddiasını ileri sürdüğü Danıştay kararının gerekçesinde özetle şu ifadelerle yer verilmiştir: "... *Dünya Miras Listesine dahil edilerek tüm insanlığın ortak değeri kabul edilen Ayasofya'nın da anılan sözleşme hükümleri gereğince, bulunduğu Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından korunacağı ve yaşatılacağı açıktır. Koruma ve yaşatma ilkesine uygun olmak şartıyla, Ayasofya'nın kullanım şeklinin ise iç hukukumuzda göre belirlenmesi önünde anılan Sözleşmede engel bir kural bulunmamaktadır. Davalı idare tarafından, Ayasofya'nın tarihi, mimari ve kültürel nitelikleri nedeniyle ve korunması amacıyla diğer camilerden farklı değerlendirilmesinin zorunlu olduğu, bu zorunluluklar nedeniyle ve 1934 yılındaki ulusal ve uluslararası koşullar dahilinde, dava konusu işlemle kullanım şeklinin müze olarak belirlendiği belirtilmektedir. Ulusal ve uluslararası koşullardaki değişiklikler gözetilerek ve Ayasofya'nın tarihi, mimari ve kültürel niteliklerini koruma*

ve yaşatma amacına bağlı kalınarak Ayasofya'nın kullanım şeklinin müze olmaktan çıkarılması ve başka bir amaca tahsis edilmesi de idarenin takdirinde bulunmaktadır. ..."

İncelenen kararda Danıştay, 2008 tarihli kararda Ayasofya'nın mülkiyeti, vakıf niteliği ve vakıf senedinde tahsis edildiği amaç dışında kullanımının hukuka aykırı olduğuna ilişkin iddialar yönünden esasa ilişkin herhangi bir inceleme ve değerlendirme bulunmadığı gibi buna dair herhangi bir gerekçe ve hükmün de mevcut olmadığını ifade ederek bakılan dava açısından, 31/03/2008 tarih ve 2005/127 Esas, 2008/1858 sayılı kararın kesin hüküm oluşturmayaacağına hükmetmiştir.

Mahkeme kararının kesinleşmesiyle birlikte derhal uygulanabilir hale gelmesine ve iptal edilememesine kesin hüküm adı verilir¹⁰. Kesin hüküm kaynağını hukuki kesinlik ilkesinden alır¹¹. Bir uyuşmazlık kesin hükümle sona erdiğinde, aynı uyuşmazlığın tekrar muhakeme edilmesi, kural olarak, mümkün değildir¹².

Kesinleşmiş bir mahkeme hükmünün, bazı önemli durumlarda iptal edilmesi, yeniden incelenmesi ya da icrasının tehir edilmesi mümkündür. Ancak iptal etme, yeniden inceleme ya da icrayı tehir etme gibi uygulamaların özel ve zorlayıcı şartlara ya da durumlara bağlanmış olması gerekir. Bu şartlar olmadıkça kesin hükmün etkisiz kılınması mahkemeye erişim hakkını ihlal eder. Sözgelimi, kesin hükümle sonuçlandırılmış uyuşmazlık hakkında iki ayrıksı görüşün bulunduğu bahisle olağanüstü kanun yolunun işletilebilmesi mahkemeye erişim hakkı ile hukuki kesinlik ilkesinin tesis edilmesini engeller¹³. Aynı şekilde geçmişte kesin hükümle çözülmüş uyuşmazlıklara şamil olan bir kanuna ya da içtihat değişikliğine dayanarak uyuşmazlığın yeniden incelenmesi halinde de Sözleşme ihlal edilmiş olur¹⁴. Buna karşılık "ilk derece yargılamasında usule ve esasa

10/ VITKAUSKAS Dovydas/ DIKOV Grigoriy, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Adil Yargılanma Hakkının Korunması (Çeviri : HUDOC), Avrupa Konseyi, Strazburg 2012, s. 35.

11/ ÇAYAN, Adil Yargılanma Hakkı, 61.

12/ ÇAYAN, Mahkemeye Erişim Hakkı, s. 261.

13/ Brumerascu v. Romanya, Başvuru Numarası: 28342/95, § 61- 62.

14/ VITKAUSKAS/ DIKOV, s. 38.

ilişkin ciddi bir eksikliğin bulunması”, hükmün esasını derinden etkileyecek yeni bir vakıya ya da delilin ortaya çıkması, hükme esas alınan delilin hukuka aykırı elde edildiğinin ya da sahteliğinin sonradan anlaşılması hallerinde olağanüstü kanun yollarına gidilmesi Sözleşmeye aykırı değildir. Zira bu hallerde özel ve zorlayıcı koşulların bulunduğu varsayılır.

Kesin hüküm değerlendirilirken bireysel kararlar ile toplumun bütününe ilgilendiren ve etkisi bir müddet uygulanmakla tükenmeyen kararları ayırmak lazım gelir. Aynı durum, Yüksek Mahkemelerin yerleşik içtihatları halinde de söz konusu olabilir¹⁵.

Sırf kesin hüküm veya yerleşik içtihat bulunduğundan bahisle insan haklarına aykırı kararlar verilmesinin ve kişilerin mahkemeye erişim hakkından yoksun bırakılmasının adalet sistemine bir faydası bulunmamaktadır¹⁶. Adalet sistemi, kişilerin hakkını ve onurunu koruduğu müddetçe meşru olabilir. Aksi takdirde adalet sistemi, hak tesisinden uzaklaşır. Hak tesisinden uzaklaşmak ise adalet sistemini zorlar. Zorlanan bir adalet sisteminde hukuk, içinden çıkılmaz bir bataklığa dönüşür.

İncelenen kararda Danıştay önceki uyuşmazlığın incelenmesi aşamasında eksikliklerin bulunduğu, bu eksikliklerin davanın esasının incelenmesi için fevkalade ve zorlayıcı sebep olduğuna karar vermiştir. Nitekim AİHM de kararda usule ve esasa ilişkin ciddi bir eksikliğin bulunması halinde uyuşmazlığın kesin hükümle sonuca bağlandığının kabul edilemeyeceğine ve davanın esasının incelenmesi gerektiğine hükmetmiştir.

Bu açıdan bakıldığında Danıştay’ın 2008 tarihli kararı özellikle vakıf hukuku ile ibadet hürriyetine dair herhangi bir değerlendirmede bulunmadığından bünyesinde esasa ilişkin ciddi eksiklikleri barındırmaktadır. Zira uyuşmazlığın esasında akar niteliği

15/ Ayrıntılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tartışması için lütfen Borg v. Malta davasına bakınız: ÇAYAN Gökhan, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Dördüncü Bölüm Borg v. Malta Davası, Küresel Bakış Çeviri Hukuk Dergisi, Sayı: 20, Ankara 2016, s. 119- 162.
16/ ÇAYAN, s. 146.

ve vakfiyesi önceden belirlenmiş bir vakıf malı bulunmaktadır ve anılan vakıf malı, 1453 yılından beri Müslüman ibadetine açık iken 1934 tarihli kararnameyle ibadete kapatılarak Bakanlar Kurulu kararıyla ibadet özgürlüğüne münferit/ tekil bir kısıtlama getirmektedir. Tekrar etmekte fayda vardır ki 2008 tarihli kararda ne vakıf hukuku ne de ibadet, din ve vicdan hürriyeti inceleme konusu yapılmıştır. Diğer taraftan kesin hüküm hususu değerlendirilirken bir veya birkaç kişiyi ilgilendiren davalar ile toplumun bütününe ve insanların haklarını ilgilendiren davalar arasında ayırım yapılması gerekir.

Özellikle toplumun bütününe ilgilendiren davalarda verilen kesin hükmün etkisi, hukukun dinamizmine ve toplumun değişen ihtiyaçlarına rağmen sabit bir şekilde uzun müddet devam edebilir. Normlar hiyerarşisinde kanun ve kanun hükmünde kararnameden daha düşük derecede bulunan düzenleyici işlemlerle insan haklarına yapılan müdahalenin giderilmesi sorunu her ortaya çıktığında kesin hüküm, adaletin tesis edilmesine mâni olabilir. Uyuşmazlığın niteliği ve Türk milletine etkisi dikkate alınmadan, kesin hüküm hususunun oldukça geniş yorumlanması ne adalet sistemine ne de insan haklarına dayanan hukuk devletine fayda sağlar. Danıştay’ın kesin hüküm itirazını gerekçede belirtilen sebeplerle reddederek uyuşmazlığın esasını incelemesi, kanımca, insan haklarına dayanan hukuk devletinin menfaatleriyle daha uyumludur. Aksi kabul edilecek olursa Ayasofya’nın ibadete açılması konusundaki her İYUK m.10 başvurusu gündeme geldiğinde davalar, kesin hüküm gerekçesiyle reddedilecek, 1934 tarihli Bakanlar Kurulu kararının yayımından itibaren altmış günlük dava açma süresi sona erdiğinden anılan işlem yeni bir düzenleyici işlem yapıncaya kadar yürürlükte kalacak ve toplumu oluşturan bireylerin anılan taleple dava açma ya da 1934 tarihli düzenleyici işlemin iptalini isteme hakkını tamamen ortadan kaldırılacaktır. Bu husus ne İYUK’nun mantıksal paradoksuyla ne de insan haklarının normatif ve dönüştürücü boyutuyla uyumludur.

B. Esas Açısından

1. Vakıf Hukuku Açısından

Vakıf kavramı, Arapça ve-ka-fe kökünden türeyen ve durmak, durdurmak, alıkoymak anlamlarına gelen bir kelimedir. Terimsel olarak ise vakıf, “bir malın maliki tarafından dini, içtimai ve hayri bir gayeye ebediyen tahsis” şeklinde ifade edilebilir. Vakıf benzeri uygulamaların İslam öncesi toplum-

larda görüldüğü belirtilmekle birlikte; hukuki bir kurum ve kavram olarak vakfın oluşumu İslam Hukuku ile paralel gerçekleşmiştir¹⁷.

Yürürlükte olan 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda ise vakıf, gerçek veya tüzel kişilerin yeterli mal ve hakları belirli ve sürekli bir amaca özgülemeleriyle oluşan tüzel kişiliğe sahip mal topluluğu olarak tanımlanmıştır (m. 101).

Osmanlı hukuku kapsamında vakıf kurumuna ilişkin kanuni bir tanım olmasa da vakıf, ulema içtihatı çerçevesinde fayda ve menfaati halka ait olmak üzere bir aynın temlik ve temellük edilmesi mümkün olmayacak şekilde Allah'ın mülkü kılınması olarak tanımlanmıştır. Medeni Kanun'da yer alan tanımlara paralel olarak Osmanlı Hukukunda da vak-

17/ BİLİCİ Meryem Solmaz, *Medeni Hukuk Çerçevesinde Bezm-i Alem Vakıfları Özelinde Mazbut Vakıflar*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019, s. 6; BALCI Şeyhmus, *İslam Hukukunda Vakıf*, Yüksek Lisans Tezi, Mardin 2019, s. 8.

fın amacının önem arz ettiği, bu kapsamda vakfın, halk için faydalı bir amaca özgülenmesi gerektiği kabul edilmiştir¹⁸.

Vakıf kavramı, Türk Medeni Kanunu'nun tanımı ve Osmanlı Hukuku'ndaki kabul birlikte değerlendirildiğinde vakfın en önemli unsurunun, belirli bir amaca özgülenme niteliği olduğu dikkat çekmektedir. Buna vakıfta amaç unsuru adı verilir.

Vakıfta amaç unsuru; vakfın kurulması, devam etmesi, sona ermesi veya başka bir amaca evirilerek varlığını devam ettirmesi gibi vakfın mevcudiyetini doğrudan etkileyen bir öneme haizdir¹⁹.

O halde, vakfeden tarafından vakıf kurma iradesi ortaya konulduğunda hem Osmanlı Hukuku hem de pozitif hukuk açısından vakfın belirli bir amaca özgülenmesi

18/ BİLİCİ, s. 7; BALCI, s. 9.

19/ BİLİCİ, s. 10.

gerekir. Bu amaç güçsüzlere aş, evsizlere barınma, öğrencilere burs veya cemaate camii hizmeti verilmesi ve benzeri şekillerde cereyan edebilir.

Yaklaşık 14 asır boyunca medeniyetimizde vakfa ve vakfın özgülenme amacına oldukça önem verilmiştir. Vakfeden tarafından bir vakıf kurma iradesi ortaya konulduğunda, bu vakfın mümkün olduğunca belirlenen özgülenme amacına hizmet etmesi gerekir. Çünkü vakfeden, malvarlığına ait bir değeri, kendi malvarlığından çıkararak toplumun hizmetine sunmaktadır. Bu sunuş, önemli bir feragat ve iyi niyet göstergesidir. Vakfedendeki iyi niyet olgusuna karşılık toplumun ve devletin, vakfın özgülenme amacına saygı duyması ve bu amaca gelebilecek her türlü engellemeleri bertaraf etmesi elzemdir. Aksi halde vakfedenin iyi niyetine saygısızlık yapılmış olur ki bu durum, vakıf kurumunun hukuki niteliğini anlamsız hale getirir.

Her ne kadar vakıf müessesesi İslam Hukuku'nun çatısı altında filiz vermiş ise de Roma Hukuku'nda da vasiyetnamelere bağlı vakıflar ortaya çıkmıştır. Roma miras hukukunda bulunan testamenti ilkesi gereğince, vakıf kurma iradesindeki amaç da dahil olmak üzere ölümlerin son arzuları ve buna ilişkin bağışları mümkün olduğu müddetçe ayakta tutulmalıdır²⁰. Bu minvalde Roma ve İslam Hukukunun benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Her koşulda vakfın özgülenme amacı dışına çıkılamayacağını söylemek mümkün değildir. Özgülenme amacı sonradan hukuka aykırı hale gelenlerin veya tahsis edildikleri maksat toplum yararı olmaktan çıkanların ya da herhangi bir sebepten ötürü işe yaramaz hale gelenlerin özgülenme amacının değiştirilmesinde hem hukuki hem de toplumsal fayda bulunmaktadır.

20/ Van 1. İdare Mahkemesi'nin 27/03/2018 tarih ve 2017/1458 Esas, 2018/537 sayılı kararında kain üye Gökhan Çayan'a ait "Kısmi Mutabakat, Kısmi Muhalefet Oy Yazısı", s. 8.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde güvence altına alınan haklar arasında "vakıf kurma hakkı" açıkça yer almamakla birlikte AİHM, Sözleşme'nin 11. maddesinde sadece "birlik kurma hakkı"ndan bahsedilmesine rağmen, bu maddeyi "vakıf kurma hakkını" da kapsayacak şekilde geniş yorumlamakta²¹, vakıf kurma hakkını Sözleşme'nin 9. maddesindeki din ve vicdan hürriyeti ile 10. maddesindeki ifade hürriyetiyle yakın ilişkili olarak görmektedir²². AİHM, kimi vakıfların yaptığı bireysel başvurularda, Sözleşme'nin eki 1 numaralı Ek Protokolün 1. maddesi anlamında mülkiyetin korunması hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaları incelemekte ve bu vakıflara ait mal ve hakların tescil ve iadesi ya da maddi tazminat ödenmesi yönünde kararlar vermektedir. Bu vakıflardan biri olan 1832 yılında Osmanlı döneminde Padişah fermanıyla kurulan ve vakıf statüsü korunan Samatya Surp Kevork Ermeni Kilisesi, Mektebi ve Mezarlığı Vakfının yaptığı başvuru üzerine AİHM, korunan vakıf statüsü ve söz konusu taşınmazların uzun süre vakfa tescilli olduğunu gözeterek taşınmazların vakıf adına yeniden tesciline, tescil yapılmaması hâlinde maddi tazminat ödenmesine karar vermiştir²³. Dolayısıyla AİHM'nin de Osmanlı döneminde kurulanlar dâhil olmak üzere, vakıfların korunan statülerinin bir sonucu olarak sahip oldukları taşınmaz ve haklarının mülkiyet hakkı kapsamında korunmasını garanti altına aldığı görülmektedir.

Aralarında Ayasofyayı Kebir Camii Şerifi'nin de bulunduğu ve Fatih Sultan Mehmed Han mülkiyetinde bulunan birçok taşınmazın kullanım ve mülkiyet hakkı, 1470 tarihinde Mehmed Han-ı Sani bin Murad Han-ı Sani Vakfı'na devredilmiştir. Anılan vakfa ait senette vakfeden tarafından, Ayasofyayı Kebir Camii Şerifi'nin özgülenme amacı (akar niteliği), "cami" olarak gösterilmiş ve senedin ilerleyen hükümlerinde bu vasfın hiçbir şekilde değiştirilemeyeceği de ayrıca belirtilmiştir. Bakanlar Kurulu'nun 24/11/1934 tarih ve 2/1589 sayılı kararıyla Ayasofyayı Kebir Camii Şerifi'nin hukuki statüsü müze olarak değiştirilmiştir²⁴.

21/ Sidiropoulos ve diğerleri v. Yunanistan, Başvuru Numarası: 26695/95, § 40; Mihr Vakfı v. Türkiye, Başvuru Numarası: 10815/07, § 40.

22/ Young, James and Websterv. Birleşik Krallık, Başvuru Numarası: 7601/76; 7806/77, § 57.

23/ Samatya Surp Kevork Ermeni Kilisesi, Mektebi ve Mezarlığı Vakfı Yönetim Kurulu ve Türkiye, Başvuru Numarası: 1480/03.

24/ Mehmed Han-ı Sani bin Murad Han-ı Sani Vakfı'na ait Kariye Camii Şerifi'nin, camii statüsünden çıkarılarak

İncelenen kararda Danıştay, “Ayasofya’nın mülkiyetinin Fatih Sultan Mehmed Han Vakfına ait olduğunu, tapu senedinde camii şerif olarak kaydedildiğini, vakıf senedinin tüm gerçek ve tüzel kişiler ile idareyi bağladığını ve Ayasofya’nın senette sürekli olarak özgülendiği camii vasfı dışında kullanılması mümkün olmadığını” gerekçe göstererek uyuşmazlık konusu Bakanlar Kurulu kararının iptal edilmesine karar vermiştir.

Kararın, yukarıda çalışmamızın muhtevası elverdiği ölçüde açıklanan ilkelerle paralellik gösterdiği görülmektedir. Bununla birlikte, Ayasofya’nın vakıf senedinde gösterilen amacının kanuna ve mevzuata aykırı olmadığı, camii olarak kullanılmasında ummun faydasının bulunduğu, Ayasofya’ya ait vakıf senedinde belirtilen özgüleme amacının değiştirilmesini gerektirecek fevkalade bir durumun olmadığı ve taşınmazın akar niteliğine fayda sağlamayacak şekilde harap olmadığı hususlarının da ayrıca dikkate alınması gerekmektedir.

2. İdarenin Takdir Yetkisi Açısından

Hem Danıştay’ın ilgili kararında yer alan Danıştay Savcısı’nın düşüncesinde hem de 2008 tarihli Ayasofya kararında, Ayasofya’nın hukuki statüsünü belirleme yetkisinin, idarenin takdir yetkisi kapsamında olduğu belirtilmiştir.

Peki durum gerçekten böyle midir? Ayasofyayı Kebir Camii Şerifi’nin hukuki statüsünü belirlemek ve değiştirmek, idarenin takdir yetkisi kapsamında mıdır? İdare hiçbir şart ve koşula dayanmaksızın özel mülkiyete tahsisli bir taşınmazın kullanım amacını ve statüsünü değiştirme kudretine mahir midir?

İdari işlem, idari işleve ilişkin olarak, kamu gücü kullanmak suretiyle idarenin yaptığı tek yanlı irade açıklamalarıdır. Bazı konularda hukuk düzeni, idareye, belirli şart ve durumların gerçekleşmesi halinde belli bir çözüm şeklini uygulama ödevi yükler. Bu durumda idarenin bağlı yetkisinden söz edilir. İdareye bir tercih imkânı sağlanmamışsa

idarenin bağlı yetkisi bulunmaktadır²⁵. Bunun aksine bazı durumlarda da idarenin takdir yetkisi mevcuttur. İdarenin ne zaman, nerede, nasıl bir işlem yapacağını hukuk kurallarıyla baştan emredici bir biçimde saptanmadığı durumlarda, takdir yetkisinin varlığı kabul edilmektedir. Buna göre takdir yetkisi, idareye, işlemin sebebini, konusunu, zaman ve yerini belirlemek; çeşitli çözümlerden birini seçmek, işlem yapmak ya da yapmamak konusunda verilen hareket serbestisidir²⁶.

İdare bu hareket serbestisini kullanırken serbest ve sınırsız değildir. Takdir yetkisinin; Anayasa’da düzenlenen temel haklara, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne, kanunlara ve diğer düzenleyici işlemlere, toplumun hak ve menfaatleriyle kamunun yüksek yararına uygun kullanılması gerekir. Görüldüğü gibi idare, bağlı yetkisinin bulunmadığı her durum ve koşulda takdir yetkisini kullanarak sınırsızca hareket edemez.

Yukarıda yaptığımız açıklamalardan da anlaşılacağı üzere vakıf mallarının mülkiyeti, kendisini özgüleyen vakıf senedinde gösterilen vakfa aittir. Vakfeden bir vakıf senedi düzenlediğinde vakfedilen, vakfın mülkiyetine dahil olur.

Mazbut olsun veya olmasın, Osmanlı döneminden kalsın veya kalmasın her vakfın malı üzerinde mülkiyet hakkı vardır. Bu hak hem Anayasamızda hem de AİHS 1 numaralı ek protokolde güvence altına alınmıştır.

İdarenin, özel mülkiyete konu olan vakıf taşınmazları üzerinde herhangi bir mülkiyet hakkı bulunmamaktadır. Lozan Anlaşması ve

depo ve müze statüsüne alınmasına ilişkin Bakanlar Kurulu kararının iptali istemiyle açılan davada Danıştay İdari Dava Daireler Kurulu’nun 19/06/2019 tarih ve 2018/142, 2019/3130 sayılı kararıyla “Kariye Camii Şerifi’nin cami statüsünden depo ve müze statüsüne dönüştürülmesinin vakfın amacına matuf olmadığı, Kariye Camii’nin cami olarak kullanılmasının kanuna ve kamu düzenine aykırı olduğunun söylenemeyeceği, vakfedilen caminin tahsis amacının Bakanlar Kurulu kararıyla değiştirilmesinin usule ve yasaya aykırı olduğu” hüküm altına alınmıştır. Kariye Camii Şerifi hakkında verilen Dava Daireler Kurulu kararı, Ayasofyayı Kebir Camii Şerifi’nin hukuki statüsünün değiştirilmesine ilişkin işleme karşı açılan davada emsal olma özelliğini taşımaktadır.

25/ Örneğin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 57. maddesine göre “adaylık süresi içinde aylıktan kesme veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkileri kesilir.” Düzenlemesinde kanun gereği idarenin bağlı yetkisi söz konusudur ve bu ahval gerçekleştiğinde idarenin herhangi bir takdir hakkı olmaksızın kanunda öngörülen sonuca yönelik işlem tesis etmesi gerekir.

26/ SEÇKİN Sinan/ ÜSTÜN Gül, İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekçe İlkesi, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/273387>, Erişim Tarihi: 19/07/2020, s. 511.

eski Medeni Kanun hükümleri uyarınca vakıfların Devlet tarafından yönetiliyor olması da bu sonucu değiştirmez. Devlet, yönetiminde olduğu vakıfları bizzatıhi özgülenme amacına uygun kullanmak ve müstakil mülkiyet hakkına saygı göstermek zorundadır.

Devletin vakıf mallarına ve malların özgülenme amacına müdahale edememesi kuralı mutlak bir kural değildir. Bu kural da kendine has bazı istisnaları bünyesinde barındırır. Özgüleme amacı sonradan hukuka aykırı hale gelenlerin veya tahsis edildikleri maksat toplum yararı olmaktan çıkanların ya da herhangi bir sebepten ötürü işe yaramaz hale gelenlerin özgülenme amacının değiştirilmesinde hem hukuki hem de toplumsal fayda bulunmaktadır. Bu tarz durumların mevcut olduğu hallerde, idarenin kanuna ve toplum yararına uygun olarak ve Vakıflar Kanunu'nda öngörülen usulü şartları yerine getirerek vakıf mallarına müdahale etmesi veya özgüleme amacını değiştirmesi mümkündür.

İncelenen kararda uyuşmazlığın esasını oluşturan Ayasofya, 1936 yılında, "türbe, akaret, muvakkithane ve medreseyi müstemil Ayasofyayı Kebir Camii Şerifi" vasfıyla Ebulfetih Sultan Mehmed Vakfı mülkiyetine kaydedilmiştir. Görüldüğü gibi Ayasofya üzerinde anılan vakfın mülkiyet hakkı mevcuttur. Ebulfetih Sultan Mehmed Vakfı'nın Devlet tarafından yönetiliyor olması, söz konusu mülkiyet hakkı üzerinde idareye müdahalede ve takdirde bulunma yetkisini de bahsetmemektedir. Bu minvalde, Ebulfetih Sultan Mehmed Vakfı mülkiyetinde bulunan Ayasofya'nın hukuki statüsü hakkında idarenin herhangi bir takdir yetkisinin bulunduğunu söylemek, kural olarak, mümkün değildir. Zira yukarıda öngörülen istisnaların somut olayda mevcut olduğuna dair bir emare bulunmamaktadır. Başka bir anlatımla idare, tek taraflı bir irade beyanıyla, vakfın mülkiyetinde bulunan Ayasofya'nın statüsünü hiçbir kurala ve sınıra muhtaç olmaksızın takdir etme hak ve yetkisine sahip değildir.

Diğer taraftan, idareye vakıf malının statüsünü değiştirmeye cevaz veren istisnalar açısından durumun analiz edilmesinde de fayda olduğu kanısındayım. 1934 tarihli dava konusu Bakanlar Kurulu kararı incelendiğinde Ayasofya Camii'nin hukuki statüsünün hangi şart ve hukuki sebep dahilinde değiştirildiği de açık değildir. Kurul kararı ve karara dayanak teşkil eden tezkere ve kararnamele bir bütün halinde incelendiğinde, "Ayasofya'nın eşsiz bir mimariye sahip olduğu ve tarihi vaziyeti itibarıyla müzeye çevrilmesinin Şark alemini sevindireceği" gibi bir açıklamaya yer verilmiştir. Alınan karar esnasında

Ayasofya Camii, aktif olarak ibadete açık bulunmaktadır ve binanın kullanım amacını yerine getiremeyecek derecede harap ve bitap bir hali de mevcut değildir. Aynı şekilde Ayasofya'nın camii olarak kullanılması, kanuna ve toplum yararına aykırılık da oluşturmamaktadır. Diğer taraftan, Ayasofya'nın camii olarak kullanılması, Şark aleminde bir üzüntü oluşturmayaacağı gibi eşsiz mimarisine de bir zeval getirmeyecektir. İdarenin gösterdiği hukuki sebep ile vakfeden Fatih Sultan Mehmed Han'ın vakıf senedinde gösterdiği vakfetme iradesi birlikte değerlendirildiğinde, idarenin kullandığı takdir yetkisinin vakfeden müteveffanın rızasına, mülkiyet hakkına, testamenti ilkesine uygun düşmediğini söylemek lazım gelir. Bu sebeple, kanımca, Ayasofya'nın hukuki statüsünün belirlenmesinin salt olarak idarenin takdir yetkisinde olduğunu kabul etmek, usule ve yasaya uygun olmayacaktır.

KAYNAKÇA

1. BALCI Seyhmus, *İslam Hukukunda Vakıf, Yüksek Lisans Tezi, Mardin 2019.*
2. BİLİCİ Meryem Solmaz, *Medeni Hukuk Çerçevesinde Bezm-i Alem Vakıfları Özelinde Mazbut Vakıflar, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.*
3. ÇAYAN Gökhan, *Adil Yargılanma Hakkı, Legal Yayınları, İstanbul 2016.*
4. ÇAYAN Gökhan, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Mahkemeye Erişim Hakkı, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı: 28, Ankara 2016.*
5. ÇAYAN Gökhan, *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Dördüncü Bölüm Borg v. Malta Davası, Küresel Bakış Çeviri Hukuk Dergisi, Sayı: 20, Ankara 2016.*
6. JONES Christiana, *The Right to a Fair Trial under the convention, Kluwer Law Publishing, New York 2014.*
7. KLOTH Matthias, *The Right to a Fair Trial under the Convention, Kluwer Law Publishing, New York 2014.*
8. LAUNBACH Geronne, *The Concept of the Rule of Human Rights, Oxford University Press, Birleşik Krallık 2013.*
9. OSCE- DIGEST, *Legal Digest of International Fair Trial Rights, OHDIR Publishing, Varşova 2012.*
10. ÖZTÜRK Asım, *İslam Savaş Hukukunun Kökenleri: Kuran ve Sünnette Savaş, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2019.*
11. ÖZTÜRK Said, *İstanbul'un Fethinden Sonra Ayasofya Kilisesinin Camiye Çevrilmesi, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/258186, Erişim Tarihi: 19/07/2020.*
12. SEÇKİN Sinan/ ÜSTÜN Gül, *İdari İşlemlerde Takdir Yetkisi ve Gerekçe İlkesi, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/273387, Erişim Tarihi: 19/07/2020.*
13. VITKAUSKAS Dovydas/ DIKOV Grigoriy, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Adil Yargılanma Hakkının Korunması (Çeviri: HUDOC), Avrupa Konseyi, Strazburg 2012.*

Türkiye'nin ASELSAN'ı Var

 ASELSAN Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı'nın bir kuruluşudur.

Güven Veren Teknoloji

aselsan

COVID-19 SALGINININ SÖZLEŞMELERİN İFASINA ETKİSİ

PROF. DR. ÇİĞDEM KIRCA

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
Hukuk Fakültesi, Medeni Hukuk Anabilim
Dalı Öğretim Üyesi

GİRİŞ

Pandemi, tüm dünyaya yayılmış, bütün insanlığı etkileyen, görüldüğü ülkelerin sosyal ve ekonomik durumlarında değişikliğe yol açacak kadar ciddi, çok sayıda hasta ve ölü sayısına sebep olan epidemilerdir. Epidem kelimesinin Türkçe karşılığı salgındır. Epidem kavramı tıp alanında bir hastalığın belirli bir bölgede veya toplulukta normalde beklenenden fazla sayıda vaka oluşumunun gerçekleşmesi olarak tanımlanmaktadır.

2019 Aralık ayında Çin'de ortaya çıkan ve hızla yayılan yeni koronavirüs (Novel Coronavirus/COVID-19) 11 Mart 2020'de Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan açıklamayla pandemi düzeyine erişmiş bir salgın hastalık olarak adlandırılmıştır. Bu salgının 13 Haziran 2020 tarihi itibarıyla Dünya Sağlık Örgütü tarafından dünya genelinde 7.553.182 kişiye bulaştığı ve 423.000 civarında kişinin ölümüne sebep olduğu açıklanmıştır.¹ COVID-19, 2018-2020 yıllarında görülen ve 50 milyon kişinin ölümüne sebep olan İspanyol Gribinden sonra Dünyanın karşılaştığı en büyük salgın hastalık (pandemi) olarak karşımıza çıkmıştır.

İnsanların hayatına ve sağlığına yönelik çok büyük bir tehdit oluşturan COVID-19 salgınından korunmak amacıyla alınan tedbirler sonucunda ülkelerin ekonomilerinde önemli

daralmalar ve kayıplar oluşmuştur. Bu süreç, özel hukuk sözleşmelerinin ifa edilememesine ya da sözleşmede kararlaştırılan edimin ifasının önemli ölçüde güçleşmesine neden olmuştur. Bu makalede COVID-19 salgınının sözleşmelerin ifasına etkisi genel olarak borçlar hukuku açısından ele alınmaktadır.

I. COVID-19 SALGINININ DURMASI VE ÖNLENMESİ İÇİN ALINAN ÖNEMLİ HUKUKİ DÜZENLEMELER

İçişleri Bakanlığının 15 ve 16 Mart 2020 tarihinde il valiliklerine gönderdiği Koronavirüs Tedbirleri konulu Ek Genelge ile, Umuma Açık İstirahat ve Eğlence Yerleri olarak faaliyet yürüten birçok işletmenin (gösteri merkezleri, konser salonları, sinemalar, kafeler, çocuk oyun alanları, spor merkezleri) faaliyetlerinin 16 Mart 2020 saat 24:00 itibarıyla geçici bir süreyle durdurulacağı açıklanmıştır. Yine bu doğrultuda İçişleri Bakanlığının 21.03.2020 tarihli ek genelgesi ile içkili ve/veya içkisiz tüm lokanta ve restoranlar ile pastahane ve benzeri işyerlerinin, sadece paket servis, gel-al benzeri şekilde, müşterilerin oturmasına müsaade etmeden hizmet vereceği duyurulmuştur. Bu önlemlere, 65 yaşından büyüklerin ve 18 yaşından küçüklerin sokağa çıkamama yasaklarıyla birlikte genel

^{1/} https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200613-covid-19-sitrep-145.pdf?sfvrsn=bb7c1dc9_2 (Erişim tarihi 13.06.2020)

olarak hafta sonları sokağa çıkma yasakları eklenmiştir. Tüm bunların neticesinde birçok işletme faaliyetlerini durdurmuş veya ancak kısıtlı bir şekilde sürdürebilir hale gelmiştir. Bu durum ülke genelinde üretimin önemli ölçüde azalmasına sebebiyet vermiştir. TÜİK verilerine göre Türkiye’de sanayi sektöründe üretim daralması 2020 Nisan ayında yıllık %34.1’dir.²

Pandeminin etkilerini azalttığına ilişkin Bilim Kurulunun görüşlerine uygun olarak, Haziran 2020’den itibaren normalleşme sürecine girilmeye ve alınan tedbirlerin kademeli olarak kaldırılmasına başlanmıştır. Bununla birlikte nihai bir normalleşme sürecine geçildiği şimdiden söylenememektedir. Virüsün yayılımı artarsa benzer tedbirlerin alınması söz konusu olabilecektir.

Bu üç aylık süreçte, işletmelerin, faaliyetlerinin sınırlanması veya durdurulması nedeniyle kazanç sağlayamaması, dolayısıyla daha önce kurulmuş sözleşmelere ilişkin borçlarını ödeyememeleri ve salgının sözleşmelerin ifasını imkânsız kılması sonucu ortaya çıkan hukuki sorunlar bu konuda kabul edilen özel kanuni düzenlemeler de dikkate alınarak sözleşmeler hukuku çerçevesinde çözümlenir. Bu makalede pandeminin sözleşmelerin ifasına etkileri genel olarak borçlar hukuku açısından ele alınacaktır.

II. PANDEMİNİN SÖZLEŞMELERİNİN İFASINA ETKİLERİ

Borçlar hukukunun temel ilkesi olan sözleşme serbestisi ve bu ilkenin gerçekleşmesi için kabul edilen sözleşmeye bağlılık ilkesi, kişilerin hukuki işlemlerini kendi iradeleri ile gerçekleştirebilmeleri için kabul edilmiş çok önemli ilkelerdir. Bu ilkelere aykırılık, sözleşme hukukunu temelinden sarsar. Sözleşmelerin ifa edileceğine güvenilmeyen bir sistem ülke ekonomisinin çökmesine kadar giden ağır sonuçlara sebebiyet verebilir.

Asıl olan, kişilerin sözleşmelerinin içeriğini kendilerinin belirlemeleridir. Tarafların sözleşme ile kararlaştırdıklarına uyması gerekir. Sözleşme sırasında tarafların sözleşmeyi kurarken sahip oldukları tasavvurların sonradan gerçekleşmemesi, tarafların risk alanında kalır. Bu risklere katlanılması gerekir. Bununla birlikte, başlangıçta kararlaştırılan edimin ifası tarafların beklemedikleri, öngörülmeyen, olağanüstü olaylar sebebiyle imkânsızlaşabilir veya aşırı derecede güçleşebilir. Bu durumlarda tarafların üstlendikleri edimlerden kurtulması veya bu edimlerin değişen yeni durumlara uyarlanması söz konusu olabilir.

COVID-19 virüsü sebebiyle meydana gelen salgın, tarafların sözleşme kurdukları

2/ <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33799> (Erişim tarihi 13.06.2020)

sırada öngörmedikleri olağanüstü bir durumdur veya böyle bir durumun oluşmasına sebebiyet verebilir. Bu haliyle bir mücbir sebep niteliğindedir.³ Buradaki mücbir sebep sözleşme veya haksız fiil sorumluluğunda illiyet bağına kesen bir sebep olarak ortaya çıkabileceği gibi, bu çalışmada ele alacağımız borcun ifasını imkânsız kılan ya da aşırı derecede güçleştiren bir sebep olarak da ortaya çıkabilir.

A. Borçlanılan Edimin İfasının İmkânsızlaşması

Türk borçlar hukuku, üstlenilen edimin ifasının sözleşme kurulduktan sonra imkânsızlaşması durumunda edimin ifasının borçludan beklenemeyeceği ve borcun kendiliğinden sona ereceğini kabul etmiştir (TBK m. 136). Zira mümkün olmayanın ifası istenemez. Pandemi öngörülme ve olağanüstü bir olay, bir mücbir sebep olarak borcun ifasının imkânsızlaşmasına neden olabilir. Bu durumda borçluya yüklenemeyen sonraki ifa imkânsızlığı söz konusu olmaktadır (TBK m. 136).⁴ Borçlunun borcu imkânsızlık sebebiyle sona ererken, alacaklının karşı edimi ifa borcu da sona ermektedir. Eğer karşı edim önceden ifa edilmişse, sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre geri verilir (TBK m. 136).

Örneğin, COVID-19 salgınının fabrikada çalışan insanların çoğuna yayılması⁵ veya salgın sebebiyle bir işletmenin kapatılması üretim faaliyetlerinin devam etmesini engelleyebilir. Bu durumda, malın üretimi veya temin edilmesi borcunu ifa etmesi borçlunun kusurundan bağımsız olarak imkânsızlaşmıştır.

Mutlak kesin vadeli işlemlerde vade, edimin esaslı bir unsurunu oluşturduğundan, edimin zamanında ifa edilmemesi halinde imkânsızlık gerçekleşir.⁶ Tiyatro, sinema, konser, spor, kültür veya diğer serbest zaman faaliyetleri gibi gösteri ve dinleti faaliyetlerine ilişkin sözleşmeler genellikle mutlak kesin vadelidir. Tiyatro, konser veya spor müsabaka-

sı belirlenen zamanda veya zaman aralığında yapılır. COVID-19 salgını sebebiyle, gösteri ve konser yerlerinin ya da stadyumların geçici olarak kapatılması halinde, bu dönemde gerçekleştirilecek gösteriler, dinletiler veya müsabakalar için yapılan sözleşmeler mutlak kesin vadeli ise, sözleşme ile üstlenilen borç imkânsızlık sebebiyle sona erer (TBK m. 136). Bu durumda önceden satın alınan bilet ücretlerinin iadesi de gerekir. Faaliyette bulunamamanın getirdiği kayıpların ekonomik çöküşe sebebiyet vermemesi için, Alman hukukunda özel olarak çıkarılan kanun ile 8.3.2020'den önce satılan biletlerin iadesi 2020 yılı sonuna ertelenmiş, bu arada biletlerin yapılacak bir başka gösteri veya konser yerine kullanılabilme olanağı sağlanmıştır.⁷

Objektif imkânsızlık edimin borçlu dahil hiç kimse tarafından yerine getirilemiyor olmasıdır. Yukarıda belirttiğimiz imkânsızlık halleri objektif imkânsızlık kapsamındadır. Sübjektif ifa imkânsızlığı ise, borçlu dışındaki kişilerin ifa edebilmesine rağmen borçlunun ifada bulunamadığı durumları ifade etmektedir. Şahsa bağlı olmayan edimlerin kararlaştırıldığı sözleşmelerin borçlu dışındaki kişilerce de ifası mümkün olduğundan, bu durumda imkânsızlığın varlığından kural olarak söz edilmez. Bununla birlikte, nitelikleri gereği sadece borçlu tarafından ifa edilebilen kişisel edimlerin yerine getirilememesi objektif imkânsızlık oluşturur.

Sübjektif imkânsızlığı geniş anlayan yaklaşım tarzı, alacaklının menfaatiyle ifa engelinin getireceği riskler birlikte değerlendirildiğinde borçludan edimin ifası beklenmiyorsa, bu durumda sübjektif ifa imkânsızlığı kabul edilmekte ve borçlu borcundan kurtulabilmektedir. Bir iş görme ediminin ifası kamu otoritelerince yasaklanmamış olsa da işin ifası koronavirüs sebebiyle özel bir tehlike oluşturuyorsa, sübjektif imkânsızlık (persönliche Unzumutbarkeit) sebebiyle borcun sona ermesi söz konusu olabilir.⁸ Örneğin otellerin kamu otoritelerince kapatılmasının

3/ Mücbir sebep, borçlunun faaliyet ve işletmesi dışındaki meydana gelen, borcun ihlâline mutlak ve kaçınılmaz bir şekilde yol açan, öngörülmesi ve karşı konulması mümkün olmayan olağanüstü bir olay olarak tanımlanmaktadır. (Bkz., YHGK, E.2017/3-444, K. 2019/1083, T. 17.10.2019).

4/ Ancak imkânsızlığın meydana gelmesinde borçlunun kusuru varsa, TBK m. 112'e göre borçlunun, alacaklının uğramış olduğu zararları (müspet zarar) tazmin etmesi gerekir.

5/ Bu halde edimin ifası, doğa kanunlarına, mantık kurallarına göre imkânsız olduğundan maddi anlamda imkânsızlığın (mantıki, fiziki imkânsızlık) varlığından söz edilir.

6/ Mutlak kesin vadeli işlem, tarafların iradelerine göre bir edimin sadece belli bir zaman anında veya belli bir zaman diliminde (sürecinde) ifa edilebileceği ve

ifa zamanına uyarak yükümlülüğü yerine getirmenin ya gerçekleşeceği veya sona ereceği durumlarda söz konusu olur. Edim zamanı sözleşmenin amacına göre ve tarafların menfaat durumlarına göre o kadar önemlidir ki ifada gecikme artık ifa teşkil etmez, zira gecikmiş ifa alacaklı için tamamen anlamsız hale gelir, sözleşmeye aykırılığın telafisi sonradan mümkün olmaz. Mutlak kesin vadeli sözleşmelerin imkânsızlık oluşturup oluşturmayacağı konusunda bkz., Müjde L. Kurt: Borçlunun Sorumlu Olmadığı Sonraki İmkânsızlık, Ankara 2016, s. 107 vd. 110.

7/ Gesetz zur Abmilderung der Folgen der COVID-19-Pandemie im Veranstaltungsvertragsrecht und im Recht der Europäischen Gesellschaft (SE) und der Europäischen Genossenschaft (SCE), 19.5.2020, BGBl. 2020 I 22 (Art. 240 § 5 Abs. 1 EGBGB).

söz konusu olmadığı, ancak COVID-19 salgınından korunmak amacıyla otelin kapatılması durumunda sübjektif imkânsızlıktan söz edilebilecek midir? Kamu otoritesinin bir yasağı söz konusu olmadığından, meydana gelen durum otel hizmeti sunma borcu açısından objektif ve hukuki imkânsızlık oluşturmamaktadır. Burada otelin edimini ifa etmesi maddi ve hukuki açıdan mümkündür. Ancak hastalık bulaşması tehdidi olan ve hastalığın bulaşması sebebiyle müşterilerine karşı sorumluluk altında olan işletmenin konaklama hizmeti sunma borcu, sübjektif imkânsızlığı geniş anlayan görüş açısından imkânsızlık sebebiyle sona erer. Buna karşılık sübjektif imkansızlığı dar anlamda kabul eden görüş açısından aşağıda ele alacağımız aşırı ifa güçlüğüne ilişkin hükümler uygulanır.⁹

Sözleşme ile üstlenilen edimin ifası, kamu otoritelerince COVID-19 salgınından korunmak için alınan tedbirler nedeniyle madden (fiziken) ifa edilebiliyor olsa bile hukuken ifa edilemiyor hale gelebilir. Korona günlerinde en fazla karşılaşılan imkânsızlık bu türdendir.

Nitekim, restoran, kafe, gösteri merkezleri, konser salonları, sinemalar, çocuk oyun alanları, spor salonları vs. geçici olarak kapatılmıştır. Burada mutlak kesin vadeli işlem söz konusu ise, yukarıda belirttiğimiz üzere imkânsızlık sebebiyle borç sona erer. Ancak kararlaştırılan edimin bu zaman sürecinde ifası şart değilse, bu durumda geçici imkânsızlıktan bahsedilir.

Türk hukukunda öğretideki hâkim görüş, imkânsızlığın söz konusu olabilmesi için sürekli olmasını aramaktadır.¹⁰ Zira geçici olan dönemde edimin ifası imkânsız olsa bile, geçici sürenin sonunda mümkün hale gelebilecektir. Bu görüşü savunanlar, bu durumda temerrüt hükümlerinin uygulanacağını, bunu uygulamanın da çok büyük bir sakıncası olmadığını kabul etmektedir. Zira, örneğin COVID-19'u önlemek için yapılan düzenlemeler gereği geçici olarak imkânsız hale gelen borç nedeniyle temerrüde düşen borçlu, kusurlu olmadığından kusursuz temerrüdün sonuçlarına tabi tutulacaktır. Bunun anlamı ise iki taraflı borç yükleyen sözleşmelerde alacaklının sadece sözleşmeden dönme seçicilik hakkını kullanabilmesidir (TBK m. 125, f.3). Dolayısıyla bu dönemde imkânsızlık hükümlerinin değil, temerrüt hükümlerinin uygulanması, borcu kendiliğinden sona erdirmemekte, alacaklıya isterse borçluyu temerrüde düşürme olanağı vermektedir. Böylece borcun kendiliğinden sona ermesi gibi ağır bir yaptırımla karşı karşıya kalınmayacak, sözleşmenin sona erdirilmesi alacaklının iradesine bırakılmış olacaktır. Öğretide savunulan¹¹ ve Alman hukukunda hâkim olan¹² diğer bir görüşe göre, geçici imkânsızlık durumunda borcun ifası, imkânsızlığın sona erdiği zamana kadar ertelenir. İmkânsızlığın ne zaman sona ereceğinin bilindiği durumlarda, bu geçici imkânsızlık döneminde, borçludan ifa talep edilemeyecek, dolayısıyla temerrüde düşürülemeyecek, borcun ifası kendiliğinden sürenin sonuna ertelenecektir. Geçici imkânsızlık halinin ne zaman sona ereceğinin bilinmediği durumlarda ise, Yargıtay'ın akde tahammül süresi olarak ifade ettiği, her sözleşmenin özelliğine ve somut olaya göre belirlenen bir süre kadar beklendikten sonra, imkânsızlığın kesinleşip sürekli imkânsızlığa dönüştüğü ile ri sürülmektedir.¹³

8/ Bkz., Lorenz/Schmidt, §1, N. 24, 25 (Hubert Schmidt: COVID-19 Rechtsfragen zur Corona-Krise, 1. Aufl., München 2020)

9/ Sübjektif imkânsızlık konusundaki tartışmalar için bkz., Kurt, s. 116 vd.

10/ Bkz., Eren, s. 1168, N. 3263; Kurt, s. 173 vd.; Özçelik, Barış: COVID-19 Salgını Çerçevesinde Alınan Önlemlerin Sözleşme Hukuku ve Mücbir Sebep Kavramı Açısından Değerlendirilmesi, Lexpera- Blog, 20.4.2020.

11/ Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut: Borçlar Hukuku, Genel Hükümler, İstanbul 2016, C. 1, s. 455, N. 1488; Başak Baysal/ Murat Uyanık/Selim Yavuz: Koronavirüs 2019 (COVID-19) ve Sözleşmeler, Lexpera- Blog, 26.3.2020.

12/ Bkz., Lorenz/Schmidt, §1, N. 23.

13/ "Şüphesiz geçici imkânsızlığın varlığı, beraberrinde tarafların bu sözleşmeyle ne kadar süre bağlı kalacakları sorununu getirir. Bu konudaki kural "ahde vefa, söze sadakat" ilkesi gereği tarafların sözleşmeyle bağlı tutulmasıdır. Ancak bazı özel durumlar vardır ki, tarafları o sözleşmeyle bağlı saymak hem onların ekonomik özgürlüklerini engeller hem de bir başkası ile sözleşme yapma fırsatını ortadan kaldırır. Uygulamada,

geçici imkânsızlık halinde tarafların o sözleşmeyle bağlı tutulma süresine "akde tahammül süresi" denilmektedir. Bu sürenin gerçekleşip gerçekleşmediğini de her somut olaya göre ve onun çerçevesinde değerlendirmek gerekir". (Bkz. YHGK E. 2010/193 K. 2010/235 T. 28.04.2010). [Yargıtay'ın bu kararı doğrudan geçici imkansızlık ile ilgili bir konuda verilmemiştir ve dayatılan bu gerekçenin somut olaya uygunluğu tartışılabilir.] Geçici imkansızlık durumunda sürenin ne zaman sona ereceği belirli değilse, bu durumda imkansızlığın sürekli hale geleceği konusunda bkz. Eren, s. 1168; Kurt'a göre belirsiz olan bir dönemde geçici imkansızlığın sürekli imkansızlığa denk tutulması, hem borcun kendiliğinden sona ermesi gibi keskin bir yaptırımla sonuçlanacağı için sakıncalıdır, hem de alacaklıyı ve borçluyu sözleşme ile bağlılıktan kurtarmanın tek yolu imkansızlık olmadığı için gereksizdir. Temerrüt hükümleri uygulandığında alacaklının sözleşmeden dönme hakkı zaten bulunmaktadır. Borçlunun sözleşmeyi sona erdirmesi ise şartları gerçekleştiğinde işlem temelinin çökmesi (TBK m. 138) ile veya sürekli sözleşmelerde haklı nedenle fesih yoluyla gerçekleştirilebilir (bkz., s. 177).

Kanun koyucular, COVID-19'un önlenmesi ve durdurulması için alınan tedbirler kapsamında bazı sözleşmelerde -geçici hukuki imkânsızlık durumunda- belirtilen belli bir tarihe kadar borçlulara borcun ertelenmesini talep etme hakkı tanımıştır. Alman hukukunda 27.3.2020 tarihinde Alman Medeni Kanununun Yürürlüğü Hakkındaki Kanunun (EGBGB) 240. maddesi ile (§ 1) yapılan bir düzenleme ile tüketicilere ve küçük işletmelere sürekli borç ilişkisi niteliğindeki sözleşmeler açısından en geç 30.6.2020 tarihine kadar kullanabilecekleri edimi ifa etmeme "moratorium" olanağı tanınmıştır.¹⁴ Bu olanak bir def'i (Einrede) niteliğinde olup, kullanılabilmesi için borçlu tarafından ileri sürülmesi gerekmektedir. Karşı edimin borçlusu kural olarak borçluya tanınan bu olanaktan etkilenmemekte, kendi borcunu yerine getirmesi beklenmektedir. Ancak borçlu borcunu ifa etmediği takdirde alacaklı borcunun edimi ifa etmesi beklenemez nitelikte ise kendi edimini ifa etmeyerek savunma hakkını kullanabilmektedir (Unzumutbarkeitseinwand). Böylece tüketiciler ve küçük işletmelere, geçici imkânsızlık dönemi olarak ifade edebileceğimiz, kanunda belirlenen belli bir sürenin sonuna kadar borcun ifasının ertelenmesi olanağı sağlanmakta, dolayısıyla sözleşmeler ayakta tutulmaktadır.

Türk Kanun Koyucusu tarafından devletin veya hazinenin taraf olduğu sözleşmelerde veya devletin alacaklı olduğu durumlarda edimlerin ifası bu geçici dönemin sonuna ertelenmiş;¹⁵ devletin taraf olmadığı özel hukuk sözleşmelerinde¹⁶ tüketiciler veya küçük işletmelerin bu dönemde muaccel olacak borçlarının ertelenmesi konusunda bir savunma olanağı tanınmamış, bununla birlikte tüm alacaklar açısından dava açma ve icra takibine başlama sürelerinin durdurulması¹⁷ kabul edilmiştir. Ayrıca Türk Kanun Koyucusu bu

geçici dönemde, iş yeri kira sözleşmelerinin¹⁸ kira bedelinin ödenmemesi sebebiyle kirala-yan tarafından; iş ve hizmet sözleşmelerinin¹⁹ İş Kanunu'nun 25 inci maddenin birinci fıkrasının (II) numaralı bendinde ve diğer kanunların ilgili hükümlerinde yer alan ahlak ve iyi niyet kuralları dışında herhangi bir nedenle iş veren tarafından feshedilemeyeceğini kabul etmiştir.

Ne var ki, dava açma veya takip sürelerinin başlamaması veya durdurulması, sözleşme ile borçlanılan edimlerin muaccel olmasını engellemez. Kira sözleşmesi açısından getirilen sözleşmeyi fesih yasağı, edimin ifasının istenmesini kira bedeli ile faizinin talep edilmesi hakkını ortadan kaldırmaz. Dava açma veya takip süreleri işlemeye başladığı andan itibaren kira borcu faizi ile birlikte talep edilebilecektir.

Dolayısıyla COVID-19 salgını sebebiyle kapatılan işletmelerin taraf olduğu özel hukuk sözleşmelerinde sözleşmelerin ifa edilememesine ilişkin sorunların önemli bir kısmı borçlar hukuku kuralları çerçevesinde çözümlenecektir. Yukarıda bahsettiğimiz imkânsızlığın söz konusu olmadığı durumlarda ve özellikle para borçlarının ödenmesinde güçlüğü düşen kişiler, borçlar hukuku hükümlerine göre alacaklı tarafından temerrüde düşürülebilecek, para borçları için faiz işleyebilecektir. Nitekim para borçlarında ifa

14/ Gesetz zur Abmilderung der Folgen der Covid-19-Pandemie im Zivil-, Insolvenz- und Strafverfahrensrecht, BGBl. 2020 I 569.

15/ Bkz., 16.4.2020 tarihli, 7244 Sayılı, Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG. 17.04.2020/31102).

16/ Kamu İhale Kanunu çerçevesinde yapılan ihaleler sonucunda imzalanan sözleşmelerde COVID-19 salgını nedeniyle sözleşme konusu işin yerine getirilmesinin geçici veya sürekli kısmen veya tamamen imkânsız hale geldiğine ilişkin başvurular yükleniciler tarafından bu durumun belgelendirilmesi suretiyle sözleşmenin tarafı olan idarelere yapılabilmektedir. Bu başvurular Hazine ve Maliye Bakanlığının değerlendirmeleri dikkate alınarak incelenip değerlendirilecek ve sonucunda ortaya çıkan durumun, yüklenicinin kusurundan ileri gelmemiş olması, yüklenicinin sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmesine engel nitelikte olması, yüklenicinin bu engeli ortadan kaldırmaya gücünün yetmemesi şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda süre uzatımı verilmesine veya sözleşmenin feshine karar verilebilecektir

(bkz., COVID-19 Salgınının Kamu İhale Sözleşmelerine Etkisi adlı 2020/5 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi [RG. 2.04.2020/31087]).

17/ Bkz., 25.3.2020 tarih, 7226 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un (RG 26.03.2020/31080 1. Mükerrer) Geçici 1. maddesi.

18/ 25.3.2020 tarih, 7226 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un (RG 26.03.2020/31080 1. Mükerrer) Geçici 2. maddesi: "1/3/2020 tarihinden 30/6/2020 tarihine kadar işleyecek iş yeri kira bedelinin ödenmemesi kira sözleşmesinin feshi ve tahliye sebebi oluşturmaz."

19/ Bkz., 7244 Sayılı Kanun'un Geçici 9. maddesi ile 4857 sayılı İş Kanunu'na eklenen Geçici 10 madde: "Bu Kanunun kapsamında olup olmadığına bakılmaksızın her türlü iş veya hizmet sözleşmesi, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay süreyle 25 inci maddenin birinci fıkrasının (II) numaralı bendinde ve diğer kanunların ilgili hükümlerinde yer alan ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller ve benzeri sebepler dışında işveren tarafından feshedilemez."

imkânsızlığı söz konusu olmamaktadır. Ekonomik ifa imkânsızlığı da günümüzde kabul edilmemektedir. Bununla birlikte COVID-19 gibi mücbir sebep oluşturan öngörülme- yen durumlar, sözleşmenin ifasını taraflardan beklenilmesi dürüstlük kuralına aykırı olacak şekilde güçleştirirse, sözleşmenin uyarlanması söz konusu olabilir (TBK m. 138).

B. Aşırı İfa Güçlüğü

Sözleşmede kararlaştırılan edimin ifasının TBK m. 136 anlamında imkânsızlık oluşturmadığı durumlarda, üstlendiği edimi zamanında ifa etmeyen borçlu edimin ifasında temerrüde düşer. Ancak COVID-19 önceden görülmeyen, olağanüstü öyle bir salgındır ki, taraflar bu salgını ve salgından korunmak için getirilecek önlemleri öngörselerdi sözleşmeyi ya hiç yapmayacakları veya bu haliyle yapmayacakları ve sözleşmenin kararlaştırıldığı şekilde ifasının taraflardan beklemenin dürüstlük kurallarına aykırılık oluşturacağı durumlara sebebiyet verebilir. İşte bu tür durumlarda sözleşme özgürlüğünün bir gereği olan sözleşmeye bağlılık ilkesine istisna getirilir ve taraflara sözleşmeyi kararlaştırdıkları gibi ifa etmeme, sözleşmenin değişen şartlara uyarlanması olanağı tanınır. Öğreti ve yargı tarafından uzun zamandan beri kabul edilen sözleşmenin değişen şartlara uyarlanması, 2012'de yürürlüğe giren 6098 sayılı

Türk Borçlar Kanunu m. 138 ile yasal düzenlemeye kavuşmuştur.²⁰ TBK m. 138'in kapsamına giren aşırı ifa güçlüğü hallerinde sözleşme değişen koşullara uyarlanır, eğer bu mümkün olmuyorsa sözleşmeden dönülür veya feshedilir.²¹

Restoran, kafe, kuaför, spor salonu olarak hizmet vermesi yasaklanan veya kişilerin sokağa çıkması yasaklandığı için işlem hacmi daralan işletmelerin kira borçları, franchise zincirindeki franchise alanların üstlendikleri sürekli ücretleri ödemelerindeki güçlükler TBK m. 138 kapsamında aşırı ifa güçlüğü oluşturabilir. Uyarlamanın yapılabilmesi için, öncelikle sonradan meydana gelen değişikliğin sözleşmenin temelini oluşturması gerekir. Taraflar genellikle COVID-19 salgınının öngörülebilirliğinden önce kurdukları bu tür sözleşmelerde, böyle bir olayın gerçekleşmeyeceği düşüncesinden hareket etmişlerdir. Bu düşünce sözleşmenin temelini oluşturmuştur.²² Uyarlama için ayrıca, salgının sebebiyet verdiği ifa güçlüğü taraflar arasındaki ilişkiyi ağır bir şekilde değiştirmelidir, öyle ki bu durumdan etkilenen taraftan ifanın beklenmesi dürüstlük kuralına aykırılık oluşturmaktadır.

Sözleşmelerin uyarlanmasında en önemli konu risk dağılımının belirlenmesidir. Risk sözleşme ile veya kanun ile taraflardan birine bırakılmışsa, uyarlama kural olarak söz

20/ TBK m. 138: "Sözleşmenin yapıldığı sırada taraflarca öngörülme- yen ve öngörülmesi de beklenmeyen olağanüstü bir durum, borçludan kaynaklanmayan bir sebeple ortaya çıkar ve sözleşmenin yapıldığı sırada mevcut olguları, kendisinden ifanın istenmesini dürüstlük kuralına aykırı düşecek derecede borçlu aleyhine değiştirir ve borçlu da borcunu henüz ifa etmemiş veya ifanın aşırı ölçüde güçleşmesinden doğan haklarını saklı tutarak ifa etmiş olursa borçlu, hâkimden sözleşmenin yeni koşullara uyarlanmasını isteme, bu mümkün olmadığı takdirde söz-

leşmeden dönme hakkına sahiptir. Sürekli edimli sözleşmelerde borçlu, kural olarak dönme hakkının yerine fesih hakkını kullanır".

21/ Yukarıda belirttiğimiz üzere kira ve hizmet sözleşmeleri açısından kiralayanın ve iş verenin bu dönemde sözleşmeyi feshetme yasakları bulunmaktadır. Bkz., dn. 18,19.

22/ Bkz., Sabine Otte-Gräbener: Auswirkungen der COVID-19-Pandemie auf Lieferverträge, Gesellschafts- und Wirtschaftsrecht (GWR) 2020, s. 147 vd. 149.

konusu olmaz.²³ Meydana gelen riski taraflardan biri taşıyacaksa, TBK m. 138 uygulanmaz. Tarafların taşıyacakları risklerin neler olduğu, sözleşmeden, sözleşmenin amacından ve uygulanabilecek pozitif düzenlemelerden anlaşılır. Örneğin kira sözleşmelerinde kullanım riskleri kiracıdadır (TBK m. 324).²⁴ Risk dağılımının sözleşme veya kanunla bir tarafa bırakılması normal riskler için söz konusu olur. Sözleşmede kararlaştırılan amacın gerçekleşmesi için kiracının sözleşmede kararlaştırıldığı gibi kiralananı kullanamaması veya kiralananın beklenen geliri getirmemesi kiracının karşılayacağı normal sözleşme riskleridir. Bununla birlikte üstlenilen riskin sınırları aşılmışsa, bundan etkilenen taraf açısından sözleşme ile amaçlanan menfaatler gerçekleşmemekte veya çok sınırlı bir şekilde gerçekleşmekte ise Kanundaki risk dağılımına rağmen uyarılama gerçekleşebilir.²⁵

COVID-19 salgınını engellemek için işletmelerin kapatılması veya faaliyetlerinin sınırlandırılması, normal bir işletmenin yürütümü veya sözleşme konusunun somut amacı ile ilgili bir durum olmayıp, tüm geneli, kamunun sağlığını ilgilendirmektedir. Kapatılma, kişiler arasındaki teması kısıtlayıp mesafeyi koruyarak çok yaygın bir pandemik bulaşmayı engellemek ve böylece kişilerin sağlığını korumak için yapılmaktadır. Ayrıca temas yasaklarıyla bulaşma sayısı azaltılarak sağlık sisteminin çok fazla hasta ile büyük bir yük altına girmemesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla örneğin ilgili işletmenin kiracısı burada tüm toplumu ilgilendiren bir görev üstlenmektedir. Bu sebeple gerçekleşen ekonomik yük, buna katlanma durumunda olanlar için uygun bir şekilde dağıtılmalıdır. Ayrıca taraflar bu durumu sözleşmenin kurulması sırasında dikkate almamış, onlar bu durumu ne sözleşmede fiyatın belirlenmesinde gözönünde bulundurmuş ne de sözleşmelerinde buna ilişkin bir kural geliştirmişlerdir. Her iki taraf bir yanlış tasavvurdan, planlamadan hareket etmişlerdir. Böyle bir durumu öngörselerdi ya sözleşmeyi kurmayacak ya da bu şekilde kurmayacaklardır. Günümüzde örneğin kiracının bu yükün büyük bir kısmını taşımak zorunda olması, kira konusunun tekrar kiraya verilmesi dikkate alındı çok daha açık bir şekilde ortaya çıkar. Kira konusu yerin işletilmesinin yasaklanması halinde kiralanın tekrar kiraya vermesi neredeyse hiç gerçekleşmeyecektir. Diğer taraftan kanun koyucu, COVID-19'un önlenmesi tedbirleri açısından işletmelerin kapatılması veya sınırlandırılmasını değil de taşınmaz maliklerinin taşınmazlara girmesini yasaklasaydı, bu du-

rumda kiralaanın kira konusunu kullandırma borcunun ifası gerçekleşmeyecek ve kiralaanın risk alanından kaynaklanan bir durumdan söz edilecek olurdu. Tüm bunlar birlikte değerlendirildiğinde, korona krizi sebebiyle işletmelerin faaliyetlerinin yasaklanması veya sınırlandırılması, kira sözleşmeleri gibi sürekli borç doğuran sözleşmeler açısından, sözleşme ile üstlenilen riskin ötesine geçildiğini göstermektedir.

Diğer taraftan, satım veya eser sözleşmesi gibi ani edimli sözleşmelerde sözleşmenin kurulmasından sonra meydana gelen ifa güçlüklerine, sözleşmedeki risk dağılımına göre genellikle maddi edimi ifa edecek olan taraf katlanır. Örneğin, ifa edilecek edimin üretilmesi veya temin edilmesinde meydana gelen yüksek masraflara genellikle borçlu katlanır. İşlem temelinin çöktüğünün kabul edebilmesi için piyasada meydana gelen fiyat artışlarından daha ağır durumların gerçekleşmesi gerekir. Zira sözleşmenin uyarlanması sadece istisnai hallerde söz konusu olabilir. Borçlunun risk alanının dışında edim ile karşı edim arasında öyle ağır bir dengesizlik meydana gelmelidir ki, sözleşmeye bağlı kalmak artık dürüstlük kurallarına aykırılık oluşturacak şekilde katlanılamaz olmalıdır. Bu sebeple tedarik sözleşmelerinde kural olarak uyarılama kabul edilmez. Ancak çok istisnai durumlarda olağanüstü durumdan etkilenen taraf edim ile karşı edim arasındaki dengesizliğin katlanılamaz ve dürüstlük kuralına aykırılık oluşturacak şekilde bozulduğunu ispat ederse uyarılama eğer bu olanaklı değilse sözleşmeden dönme söz konusu olabilir.²⁶

Genel olarak sosyal ve ekonomik olarak dar boğazda olma veya zorda kalma ile sözleşmenin uyarlanmasını birbirlerinden ayırmak gerekir. Sosyal ve ekonomik olarak zorda kalma sorunları özel hukuk ile çözümlenemez. Özel hukuk bu yükü ne kaldırabilir ne de sosyal dengeyi sağlayacak bir çözüm üretebilir. Özel hukuk ilke olarak bireyler arasındaki ilişkilerde sorunların çözümüne yardımcı olabilir. Krizin getirdiği genel sonuçların azaltılması veya zorda kalma durumlarını ortadan kaldırmak veya etkilerini azaltmak kanun koyucunun görevidir. Kanun koyucu vergi yükünü azaltabilir, doğrudan koruyucu edimler öngörebilir veya sözleşmelere müdahale edebilir. Nitekim Türk kanun koyucusu yukarıda belirttiğimiz şekilde bazı sözleşmelerin ifasının ertelenmesi veya fesih yasakları ya da diğer mali tedbirler ile bu konuda çeşitli müdahalelerde bulunmaktadır.

23/ Bkz., Seckin Topuz: *Türk – İsviçre Alman Borçlar Hukukunda Denge Bozulması ve İfa Güçlüğü Durumlarında Sözleşmeye Müdahale*, Ankara 2009, s. 164 vd.; Başak Baysal: *Sözleşmenin Uyarlanması*, BK m. 138 Aşırı İfa Güçlüğü, s. 293 vd., N. 665 vd., s. 308 vd., N. 700 vd.
24/ TBK m. 324: "Kullanıma elverişli bulundurulduğu sürece kiralanan, kiracının kendisinden kaynaklanan bir sebeple kullanılsa veya sınırlı olarak kullanılsa bile kiracı,

kira bedelini ödemekle yükümlüdür. Bu durumda, kiraya verenin yapmaktan kurtulduğu giderler kira bedelinden indirilir".

25/ Streyll/Schmidt, §3, N. 81, (Hubert Schmidt: *COVID-19 Rechtsfragen zur Corona-Krise*, 1. Aufl., München 2020)26/ Otte-Gräbener: *Auswirkungen der COVID-19-Pandemie auf Lieferverträge*, GWR 2020, s. 147 vd. 150.

duruşma çocukları

KENAN YAŞAR

Avukat - Çorum Baro Başkanı

çocukların yüreklere dokunduğu yalandır
baba yılgin yargılanır
anne özgür yenilginin şarkılarında
savunamaz avukatlar savunduğunu
bir çocuğun bakışlarında

gelip giderken çocuk gözlerini
diker çocuk mahkemesi yazan kapıya
yargının resmi olur bir çocuğun yargısı
hiçbir rengin tonları ısıtamaz
gereği düşünülürken üşüyen ellerini

taraflar yüreksiz gelir bu salonlara
insan çocukluğunu taşır
babasının ceketinden çekerek
duruşmada gözlerine bakan yıldızın
çocukların yüreğini anladığı yalandır

çocuk birinin sabah geç kalktığıdır
çocuk birinin lambayı yaktığıdır
çocuk birinin annesine baktığıdır
çocuk birinin aklına taktığıdır
çocuk birinin yaptığı bininin yıktığıdır
çocukların yüreklere dokunduğu yalandır

HUKUK HOCASI: ERNST E. HIRSCH (ERNEST HİRŞ)

YASİN AYDIN

Cumhurbaşkanlığı Raportörü

Osmanlı devleti sona erdikten sonra Türkiye Cumhuriyeti kurulmuş ve başkent olarak da Anadolu'da kasaba hüviyetindeki Ankara tercih edilmiştir. Yeni Cumhuriyetin kuruluşunda yer alan Başta Mustafa Kemal olmak üzere neredeyse bütün kadrolar tahsillerini Avrupa'da tamamlamış ve devrin kuruluş çarelerinden Batıcılık ilkesini kabul etmişlerdir. Devletin kuruluşundan sonra da bu yönde çeşitli devrimlere imza atmaktan geri durmamışlardır. Bu dönüşüm sürecini bütün alanlarda gözlemlememiz mümkündür. Nitekim hukuk da bu Batılılaşma ve modernleşme sürecinden nasibini almıştır. Osmanlı devletinin 18. ve 19. yüzyıldaki mevcut sorunlarına aradığı çarelerde Batı zaman zaman referans alınmıştır. Bu çalışmalarda, toplum yapısı ve o zamana kadarki şer'i hukuk ihmal edilmemiştir. Yeni Cumhuriyet ile birlikte Batılı ilkelerin yapılan devrimlerde ana kaynak halini aldığı söylenebilir.

Bu tarihlerde Avrupa'da ise Hitler Almanyası'nın Nasyonal Sosyalizm rüzgârı esmekteydi. Nazi baskısından kaçan çoğunluğu Yahudi asıllı Alman bilim adamları için Yeni Cumhuriyet o dönemde çok iyi imkânlar sağlamıştır. Alman profesörler Albert Malche, Phillip Schwartz ve Rudolf Nissen Atatürk tarafından Türkiye'ye davet edilmiş ve Alman profesörlerle kapsamı tam belirlenmiş iş anlaşmaları yapma yetkisi almıştır.¹ Böylece Nazi Almanyası'nda üniversitelerden uzaklaştırılan öğretim üyelerinin Türkiye'ye getirilmesine aracı olmuşlardır. İş anlaşmaları kapsamında ülkemize göç eden bilim adamları hayatlarını burada sürdürmüşlerdir. Yıllar içinde yaptıkları çalışmalar ile yeni kurulmakta olan ülkemizde kalıcı tesirler bırakmışlardır. Hukuk, iktisat, maliye, ekonomi, tarih, arkeoloji, edebiyat, fizik, kimya, matematik ve tıp alanlarında yabancı hocaların etkilerini

halen görebilmekteyiz. Hukuk alanındaki çalışmaları, Türkçe'ye olan hâkimiyeti ve ülkemize olan aidiyet duygusuyla Ernst Hirsch'in hatıratından yola çıkarak bu yazıyı kaleme aldık. Hatıratta ülkemize dair gözlemlerin ve olayların hukuk dünyamızdaki dönüşüm sürecini anlamamıza fayda sağlayacağını ümit etmekteyiz.

Prof. Malche imzasını taşıyan resmi çağırısı 1933 Eylül sonunda alan Hirsch resmi sözleşmeyi aynı yılın ekim ayında İsviçre Büyükelçisi Cemal Hüsnü ile imzalar. Hirsch, bu sözleşmeyle öğretim ve araştırma faaliyetleri yapma, mesleği icra edenler için yetiştirme kursları düzenleme, kamuya açık çeşitli eğitici faaliyetler sürdürme yükümlülüğü altına girmektedir. Sözleşme beş yıllık düzenlendi. Beş yıllık süre bitiminde ayrıca fesih yapılmamışsa sözleşmenin beş yıl daha uzatılacağı kabul edildi. Ayrıca Hirsch derslerini ilk üç yıl Almanca verebilecek, dördüncü yıldan sonra ise Türkçe vermek zorundaydı. Bu sözleşme ile ülkemizde Batı örneğine göre tasarlanan ilk üniversite olan İstanbul Üniversitesi'nde çalışmaya başladı. Dilimizi öğrenmek için uzun bir süresi olması rağmen altı ay gibi kısa bir süre içinde gazete ve kanun metinlerini kendi başına okuyup anlayabileceği seviyeye geldi. Üç yıl içinde de tüm derslerini tercüman kullanmadan tamamen Türkçe vermeye başladı.² Türk dilini öğrenmede gösterdiği üstün gayreti meslektaşları olan diğer yabancı profesörler tarafından takdirle karşılandı.

Hükümet esas aldığı Batı değerlerinin ve hukuk sisteminin yerleşmesi hedefine yeni binalar ve kürsüler kurarak erişemeyeceğinden emindi. Esas olarak yeni bir ruhun yaratılması gerekiyordu. Bu ruhu yaratacak olan kadrolar da yabancı profesörler tarafından yetiştirilecekti.³ Yabancı profesörler, genç Türk

1/ NEUMARK Fritz: *Boğaziçine Sığınanlar Türkiye'ye İltica Eden Alman İlim ve Sanat Adamları 1933-1953*, Kopernik Kitap, Çeviren Şefik Alp Bahadır, 2. Baskı, 2017, s.17
2/ HIRSCH Ernest: *Anılarım/Kayzer Dönemi, Weimar-*

Cumhuriyeti, Atatürk Ülkesi, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Çeviren Fatma Suphi, 3. Baskı, 1997, s.221
3/ Hirsch, s.212

profesörlerin kurmay sınıfını yetiştirecek, bu kurmaylar da Türk profesörler yetiştirecekti. Böylece yetişen profesörler ülkemizin ihtiyaç duyduğu öğretmen, doktor, mühendis ve hukukçuları eğitecekti.⁴

Hirsch, İstanbul Üniversitesinin kuruluşundaki hoca kadrosunun üç gruptan oluştuğunu belirtir. İlk grup Darülfünundan devralınan öğretim kadrolarıydı. İkinci grup, Cumhuriyetin kurulmasından bu yana Avrupa'da en iyi şartlar altında yetiştirilmiş ve hocalarının takdirini kazanmış olan genç kadrolardı. (Bu profesör adaylarının bir-iki yıl içinde üniversite doçenti ünvanı kazanmaları beklenmekteydi). Nihayet üçüncü grup da, yabancı profesörlerdi.⁵

İstanbul Üniversitesi'nde Profesörler Kurulu 1934 yılında Hirsch'i kitaplık işleriyle görevlendirmesi üzerine üniversitenin mevcut durumu anlamak için çalışmaları başladı. Fakültenin kütüphanesinde sadece Osmanlı dönemine ait kitapların mevcut olduğunu gördü. Yeni cumhuriyetin kurulması üzerinden on yıl geçmiş olmasına rağmen temel yasalara ilişkin herhangi bir çalışma yoktu. Elinde sadece Almanya'dan gelirken yanında aldığı kitaplar vardı. Eksikliği gidermek için Almanya/Leipzig'de eski eserler satan ünlü kitapçılarla irtibat kurdu. Bir yıl içinde sandıklar dolusu Avrupa hukuk sistemine ilişkin kitap fakülteye geldi. Oluşturulan bu kitaplık ile yürürlüğe konulan kanunlar üzerine Türkçe kitaplar ve bilimsel çalışmalar yapmak mümkün olmuştu.⁶

Nazi Nasyonal Sosyalist yönetim Almanya ülkesi dışında yaşamını sürdüren Yahudi asıllıları vatandaşlıktan çıkarması üzerine Hirsch ülkemizde mülteci durumuna düştü. 1943 yılı iş sözleşmesinin de bittiği yıldır. Hükümetle sözleşmenin uzatılması görüşmelerini yaptığı

bu zamanlarda Türk vatandaşlığına kabul edildiği haberini aldı. İsmi artık "Ernest Hirsch" olarak Kadıköy Nüfus Müdürlüğüne kayıtlıydı.⁷

1943 yılının Kasım ayında İstanbul Hukuk Fakültesi'ndeki görevini tamamlayıp Ankara Hukuk Fakültesi'nde göreve başladığında artık bizden birisi olarak görev yapacaktı. Onun gözlemlerine göre İstanbul geçmişin, Ankara ise geleceğin şehriydi.⁸ İstanbul'da başlayan çalışmalar Ankara'da katlanarak arttı. Hirsch'in bizzat hazırladığı ya da destek verdiği çalışmaları kısaca şunlardır;

- Türk Hukuk Lügatının hazırlanması,
- 1946 tarihli İşçi Sigortaları Kurumu hakkında Kanun
- 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu
- 5846 sayılı Türk Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
- 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu.

Hirsch İstanbul ve Ankara hukuk fakültelerinde çalışmaları sonrasında 1953 yılında Berlin'e dönüş yaptı. Hayatının geri kalan kısmını burada hem iyi bir Alman hem de iyi bir Türk olarak tamamladı.⁹

Yabancı profesörler Amerika ve Avrupa'ya döndükten sonra başlangıçta öngörüldüğü gibi yerlerine gelen yerli hocalar vasıtasıyla ülkemizdeki dönüşüm süreci devam etti. Üniversite reformu çalışmalarında en başta hedeflenen amaçlara bu bakımdan ulaşıldığını söyleyebiliriz. Ancak değiştirilen hukuk sistemi ve yeni eğitici kadronun daha sonraki yıllarda toplumun değişimini sağlayacağı ideali başarılı olamamıştır. Hukuk-toplum çelişkisini yaşadığımız/yaşayacağımız olaylara bu pencereden bakmak çözüm yollarını ararken bizlere yardımcı olacaktır.

4/ Hirsch, s.215 Neumark, s.258

5/ Hirsch, s.211

6/ Hirsch, s.240

7/ Hirsch, s.308

8/ Hirsch, s.319

9/ Hirsch, s.390

COVID-19'A ADLİ TIP, SAĞLIK HUKUKU, BİYOLOJİK SİLAH VE TIBBİ İSTİHBARAT PENCERESİNDEN BAKIŞ*

PROF.DR. İ. HAMİT HANCI

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi
Adli Tıp A.D.

Resmi kaynaklara göre 2019 yılı Aralık ayında Çin'in Hubei eyaletinin Wuhan şehrinde kaynağı belirlenemeyen atipik zatürre olguları bildirilmiştir. Kaynak insanda daha önce saptanmamış Coronavirüs ailesinden bir virüstür. Bu virüse önceki yıllarda tanımlanmış SARS-Cov virüsüne benzerliği sebebiyle Sars-Cov-2 ismi verilmiştir. SARS-CoV-2, daha önce tanımlanan SARS-CoV ye kıyasla düşük patojeniteye sahip olmakla birlikte insandan insana bulaşıcılığı çok daha yüksektir.

Hastalık özellikle hasta kişilerin öksürük damlacığı oluşturmalarıyla ve temas yoluyla yayılmaktadır. Klinik bulguları; ateş, öksürük, kas ağrısı gibi hafif semptomlardan ciddi solunum yetmezliğine kadar çok farklı olabilmektedir. Özellikle ölümle sonuçlanan vakalarda akciğer hasarı, sepsis, kalp yetmezliği, şok, akut böbrek hasarı sık görülen yan etkilere dendir. İleri yaş ve ek hastalıkların bulunması risk faktörleridir.

Hastalık ardından İran'a daha sonra da İtalya üzerinden tüm Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri ve son olarak da tüm dünyaya yayılmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 11 Şubat'ta koronavirüs kaynaklı hastalığa Covid-19 adını vermiştir. WHO Başkanı Tedros Adhanom Ghebreyesus, Covid-19'un "korona"nın co'su, "virüs"ün vi'si ve hastalık kelimesinin İngilizcesi "disease" sözcüğünün d'sinden türetildiğini söylemiştir. Dünya sağlık örgütü tarafından 11 Mart 2020 de küresel salgın anlamına gelen "pandemi" ilan edilmiştir. Ülkemizde de Mart 2019 ortasından sonra

*Bu çalışma İzmir Katip Çelebi Üniversitesince Basılan Covid-19 kitabında yer alan makalelerimizden harmanlanmıştır (Ortak Yazarlar: Hancı İH, Kenar L, Emiral E, Sindel E, Yıldız Y, Uzgur M).

yaygınlaşmış ve gittikçe genişletilen karantina ve izolasyon tedbirleri ile toplumsal hayatımızın ana gündemine oturmuştur. Yapılan çalışmalarda SARS-CoV-2 nin kuluçka süresinin 1 ila 14 gün arasında, genellikle de 3-7 gün arasında olduğunu bildirilmiştir.

Koronavirüsler tek zincirli, polaritesi yüksek, zarflı sarılmış 60-140 nanometre çapında RNA virüsleridir. Birçok alt tipi bulunmaktadır. Koronavirüsler 1960'lı yıllarda tanımlanmış ve insanda enfeksiyon yapan 7 alt tipinin bulunduğu gösterilmiştir. Guangdong/Çin'de 2003 yılında Dünya Sağlık Örgütü tarafından koronavirüs salgınına neden olan SARS-CoV, toplamda 29 ülkede 8437 vaka şeklinde görülmüş, bu vakalardan 813 ölüm gerçekleşmiştir. Suudi Arabistan'da görülen bir diğer koronavirüs salgını MERS-CoV olarak tanımlanarak 19 Mayıs 2015 tarihi itibarıyla de Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre toplamda 1791 vaka sonrası 640 ölümlle sonuçlanmıştır. İnsanlara ek olarak, koronavirüsler yarasalar, balinalar, domuzlar, kuşlar, kediler, köpekler ve farelerde de bulunmaktadır.

Adli Tıp ve Sağlık Hukuku Açısından İrdelersek:

Hastalığın bulaşıcılığının yüksek olması sağlık kuruluşlarında aşırı iş yüküne sebep olmuştur. Covid 19 hastalığının bulaştırıcılığının yüksek olması nedeniyle klinik uygulamalarda sağlıkçıların korunması amacıyla birçok tedbir alması zaruri hale gelmiştir.

Birçok ülkeyi etkileyen bu pandemi sebebiyle Dünya Sağlık Örgütü (WHO) birçok önemli merkez uygulanabilecek önlemler konusunda kılavuzlar yayınlamıştır. Ülkemizde de ilk vakanın görüldüğü 11 mart 2020 tarihinde sonra Sağlık Bakanlığı hastalığın genel özellikleri ve dikkat edilmesi gereken uygulamalar konusunda rehber yayınlamıştır ve bunu zaman zaman güncellemektedir.

Klinik uygulamalarda, hasta muayenelerinde, öncelikle acil olmayan ve ertelenebilir olgular salgın tamamen kontrol altına alınana kadar ertelenmelidir. Kişisel korunma kurallarına uygun olarak hastaların tıbbi maske takması sağlanmalı, 1 metreden uzakta olunma-

lıdır. Tüm olgular Covid-19 yönünden şüpheli kabul edilmelidir. Hekim ve yardımcı sağlık personeli poliklinikte kişisel koruyucu ekipmanları (önlük, tıbbi maske, gözlük/yüz koruyucu, eldiven) kullanmalıdır.

1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun (UHK) 57. Maddesinde bildirimi zorunlu hastalıklar sayılmıştır. Sars-Cov-2 virüsünün bulaşıcılığının ve ölüm oranının yüksek ve pandemi etkeni olması sebebiyle toplum sağlığı açısından tehlikeli hastalıklar arasındadır. Dolayısıyla UHK'ye göre toplum sağlığı açısından bu tür hastalıkların bildirimi zorunludur.

22.04.2020 tarihli Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile 30/5/2007 tarihli ve 26537 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Bulaşıcı Hastalıklar Sürveyans ve Kontrol Esasları Yönetmeliğinin "Bildirim Esas Bulaşıcı Hastalıklar Listesi" başlıklı EK-1'ine "81. Covid-19 (yeni koronavirüs hastalığı)" eklenmiştir.

Adli tıp kliniklerinde; adli nitelikteki olaylar sonucunda insan bedeni ve ruhunda meydana gelen yaralanmaların derecesi ve niteliği hususunda raporlar düzenlenmektedir. Adli raporlar düzenlenirken 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda taksirle ya da kasten yaralama suçuyla ilişkili olan 86. ve 89. maddelerde belirtilen bazı tanımlar dikkate alınmaktadır. Olay sonucunda meydana gelen durumun yaşamsal tehlikeye sokacak derecede yaralanma olup olmadığı, basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek ölçüde hafif olup olmadığı, duyarlarından veya organlarından birinin işlevinin sürekli zayıflaması/yitirilmesine sebep olup olmadığı bu kavramların başlıcalarıdır. Adli raporların anlaşılabilirliği ve subjektif yaklaşımlardan kaçınılması için "Türk Ceza Kanunu'nda Tanımlanan Yaralama Suçlarının Adli Tıp Açısından Değerlendirilmesi Rehberi" hazırlanmıştır. Covid-19 Hastalığının taksirle ya da kasten bulaştırılması durumunda adli tıp raporları yol gösterici olacaktır.

Covid-19 hastalığında bulaşıcılığın, komplikasyonların ve ölüm oranının yüksek olması hastalığın yayılımını engellemek için

kişisel korunmanın yanında toplumsal önlemlerin de alınmasını zorunlu kılmaktadır. Bunlar; en az 1 metre olacak şekilde kişiler arasında fiziksel mesafe bulundurulması, toplum içerisinde maske takılması ve zorunlu olmadıkça dışarıya çıkılmaması vb. tedbirlerdir.

Hastalığın belirti vermeyen döneminde bulaştırıcı olabilmesi ve toplum içerisinde alınan tedbirlere uymayan kişiler bulunması halinde yayılımın kontrolü zorlaşacaktır. Toplum içerisinde tedbirlere uymama sonucu – ki Türk Ceza Kanunu'nun 195. Maddesinde belirtilen bulaşıcı hastalıklar sebebiyle yetkili makamlar tarafından alınan tedbirlere uymama suçu söz konusu olacaktır- kendisine hastalık bulaştırıldığı şeklinde iddialar meydana gelebilir. Kişi bu hastalık sebebiyle yaşamsal tehlike geçirebilir ya da yaşamını yitirebilir. Dolayısıyla olay adli makamlara iletilildiğinde kişinin hastalığı ya da ölümü konusunda adli tıp raporu talep edilebilir. COVID-19 hastalığı tanısı bulunan böyle bir hastada adli rapor düzenlenirken kişinin genel durumu, ateş, tansiyon, nabız gibi yaşamsal bulguları, hastada herhangi bir komplikasyon gelişip gelişmediği, yoğun bakım ihtiyacı olup olmadığı, yapılan bütün kan, sürüntü örneği ve görüntüleme tetkiklerinin dikkatlice incelenmesi gerekmektedir. Kişinin hastalığının ölümle sonuçlanması halinde ölüm ile iddia edilen davranışlar arasında illiyet bağının araştırılması ve kişiye otopsi yapılması gereklidir.

Covid-19 hastalığı geçirerek iyileşmesi halinde de herhangi bir sekel kalıp kalmadığı ayrıca tazminat açısından önemli olacaktır. Bu durumda hukuk mahkemeleri kişide hastalığa bağlı herhangi bir sekel kalıp kalmadığı konusunda maluliyet raporu talep edecektir. Hastalığa bağlı maluliyet değerlendirmesi yapılırken; kişinin daha önce herhangi bir hastalığının bulunup bulunmadığını gösteren tıbbi kayıtlar incelenmeli, muayenesi de yapıldıktan sonra klinik bulguları dikkate alınarak son durumu konusunda ilgili branşlardan konsültasyon yapılmalı, gerek duyulması halinde solunum fonksiyon testleri gibi spesifik testler istenilmelidir.

Ölü muayenelerinde; ölen kişinin ölümünden önceki klinik bulguları ve tetkikleri COVID-19 enfeksiyonunu destekliorsa otopsi yapılmadan defin belgesi verilebilmektedir. Ölü muayenesi ile defin belgesi düzenlenecekse ya da şüpheli olgularda; tanı için nazofarinks ve orofarinksten sürüntü örnekleri alınmalıdır. Otopsi yapıp yapılmamasına karar verilirken olgular adli yönden dikkatle değerlendirilmeli, otopsi yapılacak morgun

yerel imkanları, önerilen kişisel koruyucu ekipmanların bulunup bulunmaması dikkate alınmalıdır. Adli Tıp Kurumu tarafından yayınlanan Covid-19 otopsi talimatı ve olası vaka ve kesin vaka algoritmalarına da uygun olarak karar verilmelidir. Covid-19 pozitif olgulara mutlaka negatif basınçlı bir otopsi salonunda otopsi yapılmalıdır.

Otopsi yapılmasına karar verildiyse; Diseksiyon yapılan alana sadece gerekli personel girmelidir. Sivri aletlerle yaralanmadan kaçınılmalıdır. Bistüri ucu otopsi sırasında değiştirilmemelidir. Elektrikli testere bu olgularda sadece negatif basınçlı odalarda kullanılmalıdır. Morg personel sayısı minimum olacak şekilde düzenlenmeli ve katılan kişiler kayıt altına alınmalıdır.

Otopsi sırasında bone, gözlük veya yüz maskesi, bütün vücudu saran ve su geçirmeyen bir önlük ve elbiselere kadar ulaşan su geçirmeyen çizmeler kullanılmalıdır. Ellere önce ince lastik yapılı eldivenler giyilmeli üzerine kesilmeye dayanıklı koruyucu eldivenler giyilmelidir. Cerrahi maskeler yeterli koruma sağlamayacağı için COVID-19 hastalığı tanılı ya da şüpheli olgularda FFP3 maskeleri kullanılmalıdır.

İşlem sonrası eller en az 20 saniye boyunca sabun ve su ile ovularak yıkanmalıdır. Ceset üzerindeki işlemler tamamlandıktan sonra ceset torbasına konularak ve soğukta saklanmalıdır. Ceset torbasının dışı dezenfekte edilmelidir.

İnsanın en temel haklarından biri sağlık hakkıdır. Sağlık Bakanlığı'nın 20.03.2020 tarihli genelgesi sonrasında; özel hastanelerin Covid-19 tedavi sürecine ilişkin hizmetlerde ücret alıp alamayacağı, sosyal güvencesi olmayan kişilerin bu hizmetten yararlanıp yararlanamayacağı ve özel sağlık sigortalarının tedavi ücretlerini karşılayıp karşılamayacakları sorunları gündeme gelmiştir.

Öncelikle özel sağlık sigortası sahibi kişiler yönünden bu sigortalar kapsamında sigorta şirketleri; koronavirüs teşhisi konulana kadarki dönemde tüm muayene ve tetkikleri karşılamakla yükümlü oldukları; ancak teş-

histen sonradaki tedavi sürecinde özel sağlık sigortasının salgın hastalık kapsamında olan koronavirüsü karşılayıp karşılamadığı hususu hakkında farklı uygulamalar varken; "salgın hastalıkların" sigorta şirketlerince teminat dışında tutulmuş olduğu görülmüş; ancak bazı özel sağlık sigortalarında "salgın hastalık" teminat dahilinde ya da teminat dışında kalan durumlarda yer almıyorsa, sigorta şirketinin özel hastanede Covid-19 tedavisi sürecindeki masrafları karşılaması gerekmekte olduğu belirtilmiş; ayrıca bazı özel sigortalar teminat dışı olsa bile müşterilerine yardımcı olmak için Covid-19'u teminat kapsamına almışlardır. Ancak; tüm bu tartışmalar sürerken; 04.04.2020 tarihinde 2020/3 sayılı Sağlık Hizmetleri Fiyatlandırma Komisyon Kararı'na ilişkin tebliğ ile Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ yayınlanmış ve özel sağlık kuruluşları ve vakıf üniversitesi pandemi hastanelerinde Covid-19 tedavisinde kullanılan tüm işlemler için ödeme planı belirlenmiş, bu doğrultuda hem pandemi bakım hizmeti hem de immün plazma tedarik ve uygulaması ile uygulamada kullanılacak ilaçlar genel sağlık sigortası kapsamına dahil edilmiştir. Yine aynı düzenleme ile erişkin-çocuk yoğun bakım hizmetleri içinde pandemi bakım hizmeti, birinci, ikinci ve üçüncü basamak yoğun bakımlar da SGK kapsamına alınmıştır. Sosyal güvencesi olmayan, sağlık teminatı bulunmayan kişiler açısından da; 14.04.2020 tarihinde yayımlanan Cumhurbaşkanlığı kararı ile Covid-19 hastalığı ile mücadele kapsamında herhangi bir sosyal güvencesi olup olmadığına bakılmaksızın tüm kişilerin hastalıktan korunmaya yönelik kullanım tavsiyesi olan her türlü kişisel koruyucu ekipmandan, hastalığın teşhisinde kullanılan testler, kitler ve bunların kullanılmasına ilişkin sair ekipmandan, hastalığın tedavisinde kullanılmak üzere merkezi olarak temin edilecek ilaçlardan yararlanacağı ve bu hususun 01.03.2020 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere uygulanacağı düzenlenmiştir.

Covid-19 hastalığı göstermiştir ki , ülkemizde Sağlık Hukuku açısından eski ve dağınık düzenlemeler gözden geçirilerek yeni yasal bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır.

COVID-19 BİYOLOJİK SAVAŞ YÖNTEMİ OLABİLİR Mİ?

Bilim insanları, salgının ilk günlerinden beri virüsün kökeni hakkında pek çok düşünce ve bulgu ileri sürmüş ve bir yandan da bunun laboratuvarı üretilmiş bir biyolojik silah olup olmadığı sorusuna cevap aramışlardır. Virüsün doğal bir seleksiyon sonucu

mu ortaya çıkartıldığı veya insan eli üretilen bir virüs mü olduğu hipotez ve antihipotezleri gündemdeki yerini korumaktadır. Her ne kadar sözleşmelerle yasaklanmış olsa da koronavirüsün bir biyolojik silah maksadıyla üretilmesi olasılığı veya virüsün doğum yerinin ortaya konması bu salgında geleceğimizin nasıl olacağının cevaplarını da içerecektir.

Pek çok otorite bu salgının laboratuvar da bilim adamları tarafından üretilmiş veya başka bir virüsün genetik yapısı ile modifiye edilmesi sonucu sentezlenmiş bir biyolojik silah ile oluşturulduğunu dile getirmiştir. Hatta virüsten hem vaka sayısı hem de ölü sayısı olarak en çok zarar gören Amerika Birleşik Devletlerinde avukatlar, bu salgınının Çin'de üretilen bir biyolojik silah saldırısı sonucu ortaya çıktığını iddiası ile bu ülkenin virüsü üretip tüm dünyaya yaydığı suçlaması ile Çin hükümetine 20 trilyon dolarlık tazminat davası açmışlardır.

Biyolojik silahları, fizyolojik ve biyolojik etkileri nedeniyle, insan, hayvan ve bitkiler gibi canlı kitleleri öldürme, ağır yaralama ve kapasitelerini bozma amacıyla kullanılan mikroorganizmalar olarak tanımlayabiliriz. Biyolojik savaş ise "insan ve hayvanlarda ölüm veya yaralanmalara ya da bitkilerde hasara neden olmak amacıyla, biyolojik maddelerin kullanılması" dır. Biyolojik silahların etki alanları içine insanlar, hayvanlar, ticari tarım ürünleri, su kaynakları, toprak, hava veya bunların herhangi bir kombinasyonu dahil edilebilir. Her durumda bu tür silahları kullananların hedefi, saldırılan bölgeyi etkisiz hale getirmek, güçsüz bırakmak, insanları kontrol etmek, düşmanı cezalandırarak kendi isteklerini kabul etmeye zorlamaktır.

Biyolojik savaş ajanı olarak, virüsler, bakteriler, mantarlar ve toksinler kullanılabilir. Biyolojik silahlar her yerde kolayca bulunabilecek ekipmanlarla çok ucuz bir şekilde üretilir. Biyolojik silah olarak kullanılan antrax yani şarbon etkeni, küçük bir bina ve 100.000 \$ Kadar bir harcama ile 10 sağlık personeli tarafından elde edilebilir. Yaklaşık 1000 kişiye verilebilecek bir zayıatın; nükleer silahlar ile 1000 birim, kimyasal silahlar ile 100 birim, biyolojik silahlar ile ise 10 birim kadarlık bir maliyetle gerçekleştirilebileceği bilinmektedir.

Biyolojik Silahlar tarihte çok sefer kullanılmıştır:

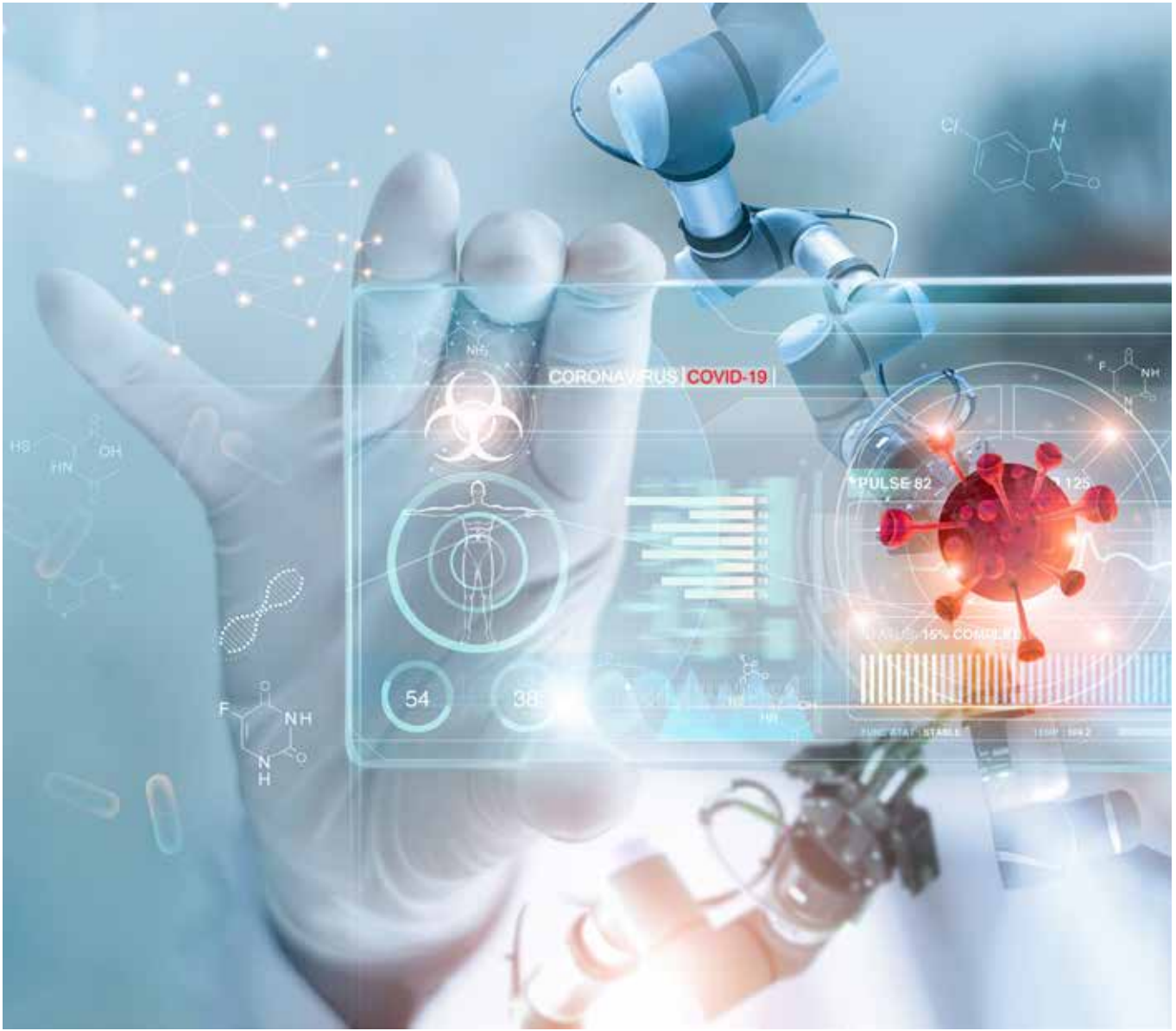
Biyolojik silahlar, hedef canlının vücudunda üreyecekleri için çok az miktarda kullanıldıklarında bile etki gösterirler,İnsan,

hayvan ve bitkilere etki edebilirler, çoğunun üretimi kolaydır ve silah fabrikası kurmayı gerektirmez, Antibiyotik, aşı, gıda ve içecek üretiminde kullanılan tesislerin birçoğu biyolojik silah hammaddesi yapımı için de kullanılabilir, havada hissedilmezler ancak kişi hastalandığında şüphelenilir, genetik mühendisliği sayesinde bu ajanların etkinliği artırılabilir, kolay depolanabilir, kolay uygulanır, ancak korunma yöntemleri oldukça pahalıdır, biyoteknoloji, aşı ve ilaç üretimi, tarım ve hayvancılık gibi insani amaçların arkasına gizlenilerek de üretilir, doğada patojen olma özelliği olmadığı halde genetik girişimler sonucu hastalık yapıcı hale getirilebilir,çok geniş bir dağılım gösterebilirler, etkileri kullanıldıkları anda ortaya çıkmaz kuluçka süresi birkaç günden birkaç aya kadar değişiklik gösterebilir, açık alanda belirlenmeleri zor ve zaman alıcıdır,duyularla varlıkları anlaşılmaz, kitleleri paniğe uğratma toplumda kaos oluşturma özellikleri fazladır. Doğal bir epidemi (salgın) olasılığı nedeniyle, bu silahların kullanılıp kullanılmadıklarına karar vermek her zaman mümkün olamayabilir.

Tercih edilen bir biyolojik silahın, bulaşma oranı yüksek olmalı, az miktarda mikroorganizma ile bile istenilen etkiyi gösterebilmeli, havada etkili biçimde yayılabilmeli, kolayca bulaşabilmeli veya temasla bir organizmadan diğerine geçebilmeli, laboratuvar ortamında kolayca ve çok miktarda üretilibilmeli,kullanıma her an hazır olacak şekilde saklanabilmeli,çevre şartlarından etkilenmemeli,tedaviye karşı dirençli olmalı,saptanması ve izole edilmesi güç olmalı, tatsız ve kokusuz olmalıdır.

Biyolojik saldırı göstergeleri, taşıt araçlarından, uçaklardan, güdümlü mermilerden veya balon ve paraşütlere bağlanmış araçlardan yayılan aerosoller veya toz bulutlarının varlığı, yiyecek depoları, hayvan yemi depoları, su şebekesi ve havalandırma tesislerine yetkili olmayan şüpheli kişilerin girmesi,çevrede şüpheli sıvı veya toz taşıyan kapların, özellikle spreya araçlarının bulunması,muhtemel sabotaj hedeflerinde kaynağı bilinmeyen toz veya sıvı maddelerin bulunması,çevrede böcek ya da kemirici hayvan taşımaya uygun, şüpheli kapların bulunması,hayvanlarda doğal olmayan davranışlar, hastalık veya ölümün tesbiti, birlikte yaşayan topluluklarda ani başlayan ve çok sayıda kişiyi etkileyen benzer hastalık tablolarının görülmesi, çok sayıda kişiyi etkileyen bulantı, kusma, diyare ve ateş yükselmesi

Etkili bir savunma için iyi eğitilmiş ve çok etkili haber alma birimlerine, çok iyi eğitim-

li ve disiplini yüksek güvenlik güçlerine; çok çabuk ve etkili bir şekilde organize olan 'sağlık örgütlerine', sorgulayan ve araştıran sağlık personeline ve bilim adamlarına; çok yeterli ve barış zamanından beri tutulmuş sağlık / hastalık istatistiklerine gerek bulunmaktadır.

Mikrobiyolojik ajanlar doğal yapıları yönünden silah halinde bulunmazlar. Bu ajanları silah haline getirmek için özel yöntemler ve taşıyıcılara ihtiyaç vardır. Biyolojik bir silahın kullanılmasından ilk hastalık belirtilerinin ortaya çıkmasına kadar geçen süre 1 gün ila 2 hafta arasındadır. Pencere dönemi denilen bu süre, ajanın kullanıldığı yerin ve bundan etkilenenlerin süratle tespit edilmesini zorlaştırır. Biyolojik tehdit değerlendirmesi yapılırken olaya neden olan ajanın karakteristik özellikleri bilinmeli, biyolojik ajanın bulaşma yolları, hastalık yapma ve bulaşma kapasitesi, neden olduğu hastalığın belirti ve bulguları, mikro-organizmanın hayatta kalma kapasitesi, en-

feksiyon hastalığının ortalama kuluçka süresi, ajanı yok etme yöntemleri, hastalığa yönelik tedavi ve aşılama faaliyetleri hakkında da bilgi sahibi olunmalıdır.

Grunow ve ark. Bir salgının biyolojik bir silaha bağlı olduğunun kesin kriterleri olarak; biyolojik silahın kesin olarak tanısının klinik ve laboratuvar olarak konması, ajanın bir biyolojik silah olarak salındığını gösteren kanıtları göstermektedir. Kesin olmayan ve ajanın bir biyolojik silah olarak kullanımına yönelik bizi şüphelendiren kriterler de, biyolojik bir riskin ve tehdidin bulunması, ajana özgü özellikle ajanın gösterdiği coğrafik dağılımın özellikleri, ajanın çevresel şartlarda bulunduğu en yüksek konsantrasyon, bulaşma yollarının özellikleri, salgının şiddeti ve dinamiğine yönelik özellikler, epideminin çıkış zamanına yönelik özellikler, alışlagelmişin dışında salgının hızla yayılımı, salgının belli bir popülasyona sınırlı kalıp kalınmaması, klinik belirtilere yönelik özelliklerdir.

Dünya da yapılan ciddi araştırmalarda, virüsün zaman içinde ve doğal yollardan mutasyona uğradığı, virüsün laboratuvarında üretilmediği ve bir amaç doğrultusunda oluşturulmadığı, virüsün yarasalarda ortaya çıktığı ve başka hayvan konakçılar aracılığıyla insana sıçradığı konusunda sonuçlara varmışlardır. Ancak bu, virüsün insana sıçrar sıçramaz hasta ettiği anlamına da gelmemektedir. Alternatif bir olasılığa göre virüs, hasta edecek şekilde değişmeden önce atlamış ve insanlar arasında sessizce beklemiş de olabilir.

Farklı bir görüş ise Ulusal Tayvan Üniversitesinden Prof Fang Chi-tai tarafında dile getirilmiştir. Wuhan'da bulunan Viroloji laboratuvarında (Biyogüvenlik 4 Düzeyi Lab) Ebola ve SARS gibi ölümcül virüslerin araştırıldığını, laboratuvarın güvenlik koşullarının tartışılmakta olduğunu belirtmiş ve "Virüs büyük ihtimalle insan yapımı, çünkü alışılabilir gelmedik bir yapıda. Fransız ekibin yaptığı araştırmalara göre, COVID-19 ile yarasalarda bulunan RaTG13 virüsü arasında temel bir farklılık var. Buna göre COVID-19'da insandan insana geçişi kolaylaştıran dört amino asit bulunuyor. Bu virüsün SARS virüsünün güncellenmiş, versiyon yükseltilmiş hali olması çok olası. Sonuç olarak, akademik bakış açısıyla düşünersek, bu dört amino asidin mutasyon ile eklenme ihtimali çok düşük ve laboratuvarında eklenmiş olması çok olası" şeklinde bir açıklama yapmıştır.

Tabi açıklamaları ülkeler arasındaki ilişkiler açısından da değerlendirmek gerekir.

Biyolojik ajan saldırısı gerçekten oldu mu, olduysa hangi ajan, ne zaman ve hangi bölgede kullanıldı, hangi yolla dağıtıldı, sorularına yanıt bulmak oldukça zordur. Bu sebeple saldırganın elindeki ajanların ne olduğunu, barış zamanında iyi bir istihbaratla elde edebilmek korunma ve tedavi ürünlerinin önceden hazırlanıp stoklanması adına en önemli adımdır. Biyolojik ajanların çeşitliliği ve her ajan için ayrı ayrı aşı ve ilaç stoklanmasının inanılmaz bir masraf gerektirdiği ve aşılardan uygulandıktan ancak belirli bir süre sonra etkin bir savunma sağlayacağı düşünülmürse, yapılacak en doğru hareketin saldırıyı ve silahlarını tanımak olacaktır.

İşte burada yeni bir bilim devreye girmektedir: Tıbbi İstihbarat...

Covid-19 salgını ile mücadele süreci, sağlık ve güvenlik ilişkisini bir kez daha ortaya koymuştur. Antik çağlardan başlayan bu ilişkinin geçirdiği gelişim II. Dünya savaşı yıl-

larında "Tıbbi İstihbarat" adıyla yeni bir branşın doğmasına yol açmıştır. Tıbbi istihbarat bir haber alma faaliyetinden ibaret olmayıp, elde edilen her türlü bilginin değerlendirilip, analiz edilip yorumlanması sonucu üretilmiş bir bilgiden askeri ve sivil alanlarda stratejik planlama ve politika üretme sürecidir.

Amerikan başkanı Donald Trump'ın Covid-19'u "Çin virüsü" olarak tanımlaması ve senatör Tom Cotton gibi bazı Amerikalı politikacıların koronavirüsün Wuhan Viroloji Enstitüsü'nden çıkmış bir biyosilah olduğu iddiaları üzerine bir takım komplo teorileri ortaya çıkmıştır. Dünya Sağlık Örgütü ise komplo teorilerinin virüs kadar tehlikeli olduğunu, virüsten daha kolay ve hızlı yayıldığını bildirmiştir.

Amerikan Ulusal İstihbarat Direktörlüğü 30 Nisan 2020 tarihinde yayınladığı 11-20 numaralı basın açıklaması ile "İstihbarat toplumunun Covid-19'un insan yapımı ya da genetik olarak modifiye edilmediği konusundaki yaygın bilimsel konsensus ile hemfikir olduğunu" duyurmuştur. Ancak salgının kaynağının hasta hayvanlarla temas ya da Wuhan'daki laboratuvarında kaza sonucu çıkıp çıkmadığı ile ilgili bilgilerin istihbarat topluluğu tarafından titizlikle değerlendirilmeye devam edileceği de eklenmiştir.

Yaşananlar ve yapılan açıklamalar Koronavirüsün doğal mı yoksa laboratuvarında üretilmiş bir virüs mü (silah mı) olduğu ile ilgili hem bilim adamları hem de istihbarat görevlilerinin çalıştığını göstermektedir. Bu durum sağlıkla ilgili konular bir ulusal güvenlik meselesi olarak istihbarat görevlileri tarafından ele alınmaktadır.

Tıp, istihbarat ve ulusal güvenlik kavramlarının kesişim noktası II. Dünya Savaşı başına dayanmaktadır. Tıbbi veriler teknik analiz yapabilecek bir yeterlilik gerektirmektedir. İstihbarat ise taktik ve operasyonel bir analize ihtiyaç duyar ve esasında bir tehdit değerlendirmesidir. Sağlık verilerinin askeri/saldırı maksatlı kullanımları için teknik yeterliliğe sahip tıbbi uzmanların bu verileri güvenlik yönüyle de analiz ederek tehdit değerlendirmesi ve istihbarat oluşturma faaliyetini yapabildiği ortak bir alan olarak tıbbi istihbarat doğmuştur. Kavramsal olarak "Tıbbi İstihbarat" Encyclopedia Britannica'da "silahlı kuvvetlerin sağlığını etkileyebilecek doğal veya insan yapımı yabancı çevrelerin her yönüyle çalışılmasından elde edilen istihbarat türü" olarak tanımlanmıştır. Amerikan Savunma Bakanlığının askeri terimler sözlüğünde tıbbi istihbarat "Yabancı askeri ve sivil sektörler-

deki tıbbi kapasitelerin değerlendirilmesi ve dost kuvvetlerin savaş gücünün korunması amacıyla; stratejik planlama ve askeri tıbbi planlama ve operasyonların ilgi alanına giren yabancı tıbbi, bio-bilimsel ve çevresel bilgilerin toplanması, değerlendirilmesi, analiz edilmesi ve yorumlanması sonucu elde edilen istihbarat türü” olarak açıklanmıştır.

NATO, tıbbi istihbaratı, tıbbi fonksiyonundan ziyade ulusal stratejideki faydası açısından kullanılan bir istihbarat olarak tanımlamaktadır. NATO’da, NATO Tıbbi İstihbarat Kursu (NATO Medical Intelligence Course) verilmektedir.

Avrupa Komisyonu Ortak Araştırma merkezi (JRC)’nin kurduğu Medisys (Medical Information System) medya raporlarındaki bilgileri kullanarak potansiyel halk sağlığı tehditlerini hızlıca tanımlayan olay bazlı bir medya görüntüleme sistemidir.

Askeri amaçlarla ortaya çıkan “Tıbbi İstihbarat” branşı giderek sivilleri de kapsayacak şekilde halk sağlığı konularını kapsamış, günümüzde ise ülkelerin ulusal güvenlik meselesi olduğu kadar uluslar üstü küresel sağlık meseleleri için de gerekli bir alan haline gelmiştir. Tıbbi istihbaratın en önemli çalışma alanlarından birisi olan KBRN (Kimyasal-Biyolojik-Radyolojik ve Nükleer) çalışmaları içinde yer alan biyolojik savaş, bugün karşı karşıya kaldığımız Covid-19 pandemisi ile ilgili Amerikalı politikacıların ortaya attığı iddiaların da kaynağını oluşturmaktadır.

Biyolojik ajanların kaynağının tespitinin zorluğu Covid-19 pandemisinin de doğal mı yoksa laboratuvar kaynaklı bir virüsmü olduğunun tespitini zorlaştırmaktadır. Ancak bu salgın örneğinden doğal bir salgın ya da biyolojik bir saldırı/savaş durumunda alınması gereken tedbirler, ihtiyaç duyulan altyapılar ile ilgili bir takım dersler çıkarmak mümkündür. Öncelikle tıbbi istihbaratın sadece bir savaşın değil, sivil yaşamında bir parçası olduğu unutulmamalıdır. Sivil yaşamdaki terör eylemlerinde de bu alandan faydalanılabilir. KBRN dışında kalan halk sağlığı ve çevre sağlığı ile ilgili her konunun da güvenlik perspektifinden ele alınacağı, risklerin tespit edilerek değerlendirileceği, yabancı ülkelerin sivil ve askeri sağlık kapasitelerinin izleneceği, kendi sivil ve askeri sağlık kapasitemizin ihtiyaçlarının tespit edileceği bir tıbbi istihbarat birimi oluşturulmalıdır.

Geniş açıyla; biyolojik silah saldırılarının aynı zamanda panik gibi psikolojik ve finansal bozulma gibi ekonomik saldırının yani asimetrik bir savaşın ya da terör eylemlerinin bir parçası olabileceği düşünüldüğünde bir Terörle Mücadele Akademisi’nin kurulması gereklidir.

Önerilen bu akademik modelde, terörle mücadelenin kalitesinin artırılması, bilimsel yöntemlerle etkinliğinin geliştirilmesi, alanda çalışanlarla, bilimsel olarak araştırma yapanların bir araya gelerek bilgilerin paylaşılması amaçlanmalıdır. Kurulun oluşumunda teoloji, güvenlik, yöneylem, jeostrateji, ekonomi, enerji, hukuk, adli sinergoloji, adli jeopolitik, sosyoloji, psikoloji, adli tıp ve adli bilimler gibi pek çok alandan uzmanlardan yararlanarak kurumsal bir yapı oluşturulmalıdır. Terörle ilgili narkoterör, siber terör, agroterör, siyasal terör, algı operasyonu, fuhuş, tıbbi istihbarat, KBRN terörü, canlı bomba analizleri, terör istihbaratı gibi pek çok alanda çalışma yapılmalıdır. Akademinin resmi görevliler ayağında, TSK, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma, Sahil Güvenlik, Gümrük ve Muhafaza, Orman Muhafaza gibi güvenlik birimleri yanı sıra, istihbarat, dışişleri, sağlık, diyanet, maliye birimleri de yer almalıdır. Bilimsel ayağı ise akademisyenlerden oluşmalıdır. Ayrıca bu oluşumda Algı Araştırmaları Merkezi yer almalıdır. Pek çok psikolojik hareket ve algı operasyonunun adli bilimlerin tıbbi istihbarat çalışmalarıyla deşifre edildiği unutulmamalıdır.

Eğer sadece daha dar çerçevede işin tıbbi/biyolojik yönü ele alınacaksa; biyolojik ve kimyasal saldırılara karşı kapsamlı bir mücadeleye girişmek için devlet görevlileri ile üniversitelerden uzmanların yer alacağı bir “Biyolojik ve Kimyasal Silahlara Karşı Savunma Konseyi” oluşturulmalıdır. Bu konseyde yer alacaklar sadece mikrobiyoloji alanından değil halk sağlığı, afet, biyoloji, adli tıp, acil tıp, ekonomi, güvenlik v.b gibi alanlardan da olmalıdır. İşin sadece genel salgın boyutu değil zirai ürünlere, gıdaya hatta suya yapılacak biyolojik/kimyasal /radyolojik saldırı boyutu ele alınmalıdır.

Alana destek verecek yan kuruluşlar geliştirilmelidir. Patlayıcı, EYP, kadavra arama görev köpeklerinin yanı sıra kimyasal, biyolojik silahlar konusunda köpekler hatta diğer hayvanlardan yararlanıp yararlanılmayacağı adli veteriner hekimlik çalışmalarıyla incelenmelidir. Günümüzde dünyada Covid-19 u teşhis için köpeklerle çalışmalar sürdürülmektedir. Karmaşayı ortadan kaldırmak için İçişleri Bakanlığına bağlı bir Görev Hayvanları Daire Başkanlığı kurulmalıdır.

ANADOLU'DA BAĞLAMA KÜLTÜRÜ ve TÜRKÜLERİMİZ...

İBRAHİM MERTTÜRK

Ankara Gölbaşı Cumhuriyet Savcısı

Günün sonunda bazılarımız için mesai bitmiştir. İsteddiğimiz şey araçlarımıza binip bir an evvel eve kavuşmak ve güzel bir akşam yemeği eşliğinde ailemizle sohbet edip yorgunluğumuzu hafifleterek sonraki yorucu gün için enerji toplamaktır.

Derken enteresan bir şey olur aracın teybinden bağlama eşliğinde güzel bir türkü tüm bedenimizi kaplamaya başlar. Halbuki türkünün hikayesinin bizimle hiç ilgisi yoktur ama neden bu kadar insanı etkiler. Bir anda coşku seline kapılırız ya da sevdiğine kavuşamayan aşğın derdiyle dertleniriz veya kıpır kıpır olur kanımız. Dosyalar ile önümüze gelen, bize emanet edilmiş, vatandaşın adalet beklentisinin oluşturduğu yoğun stres ince bir bağlama telinin titremesiyle nasıl bir anda dağılır? Sanırım bunun cevabını hiçbir zaman veremeyeceğiz. Peki nedir bu bağlama, ner-

den gelmiştir, batıdaki karşılığından farkı nedir, kimler konuşturmuştur bağlamayı gelin kısaca göz atalım.

Orta Asya'dan Avrupa ve Afrika'ya kadar 3 kıtada hüküm süren Türklerin bilinen en eski çalgıları kopuz ve davul olmuştur. Bu müzik aletleri, dinsel ayinlerinden eğlencelerine, ağıtlarından kahramanlık söylemlerine eşlik eder. Kopuz, Dede Korkut'un sazıdır ve yayla çalınır. Baş kısımdaki tellerin bağlandığı ses burgularından birisi güneşi diğeri ayı temsil eder. Gövdede telleri taşıyan köprü

kısının altı, yeri, üstü ise göğü temsil etmektedir. Ses, yayın sürtünmesi ile ikisinin arasından çıkmaktadır

Kopuz, uzun saplı, armut ya da üç kenar gövdeli, kıl telli ve ses perdeleri yokken Anadolu'ya geçince, tahminen 14.yüzyılda madeni tel takılmak ve bağır sak kirışten ses perdeleri bağlanmak suretiyle oldukça gelişmiş bir şekil almıştır. Kopuzun Orta Asya Türk kavimlerinde perdeli ve perdesiz iki şekline de rastlanmaktadır. Bugün Türkiye'de uzunluğu, perde ve tel sayısı farklı çeşitli bağlama tipleri görmekteyiz. Cura, cura bağlama, bağlama, bozuk, meydan sazı, divan sazı, âşık sazı, tanbura gibi adlar verilen bu bağlama tiplerinde standart ölçü ve adlara rastlayamamaktayız. Bu durumu normal karşılamak gerek zira halk sanatlarında standart ölçüler yoktur.

Tekne ve sap kısmı olmak üzere iki bölümden oluşur bağlama. Tekne kısmı

çember ve oyma olmak üzere iki yöntemle yapılır. Çember bağlamalarda, parçalar birleştirilirken oyma bağlamalarda gövde yekpare ağaçtan oyulur. Oyma bağlama daha makbul kabul edilir. Bağlama yapımında kestane, gürgen, ardıc gibi ağaçların kullanılabilirdiğini ancak çok iyi ses verdiğinden dut ağacının tercih edildiğini söylemeliyiz. Teknenin oyulması büyük bir dikkat ve özen ister. Bağlamanın sapı için gürgen, ıhlamur ya da ardıc gibi zaman içinde biçim değiştirmeyen hafif ağaçlar tercih edilir. İyi bir bağlama için kullanılan ağacın özelliği belirleyici olurken kaliteyi artıran en önemli özellik ise kullanılacak ağacın en az 5 yıl kurutulmaya bırakılmasıdır. Bağlamalar genellikle 17 perdeden oluşurken tel sayısı 3-12 arasında değişmektedir. Genellikle alt ve üst teller çelik orta teller pirinçtir. Bağlama "tezene" adı verilen mızrapla çalınabildiği gibi tercih edilen tekniğe göre el ile de çalınır. Parmakla çalma tekniğine "şelpe" adı verilir ki bu tekniği uygulamak bir hayli ustalık gerektirir.

Peki son yıllarda batı müziğinde önemli bir yeri olan gitar ile bağlama arasında nasıl bir fark vardır?

Bağlama ülkemize has, genellikle yöresel parçalarda kullanılan bir müzik aletidir. Popüler müzik karşısında hak ettiği değeri görememiş bağlamamız, son yıllarda modern parçalarda da kullanılarak adeta “ben buradayım” demektedir. Türk musikisini batı müziğinden ayıran temel nokta batıda ve bizde aynı olan 8 notayı onlar gibi 12 eşit parçaya değil, birbirinden farklı eşit olmayan 24 parçaya bölmemizdir ve batı musiki 1 tam ses arasını 2 eşit parçaya bölerken, Türk musiki 9 parçaya böler, bu her parça, koma adı verilen perdeleri meydana getirir. Batı müziğinin 2, 3 ve 4 zamanlı 3 temel usulü karşısında 80 usulümüz vardır ki bu önemli bir ayrımdır. Yani Türk usulüne uygun bir piyano yapılmak istense de yapılamaz. Batı musikisinde üretilen tüm parçalar bağlama ile çalınabiliyorken, bağlama ile çalınan parçayı gitar ile çalmak çok çok zordur. Bu durum musikimizin zenginliğini ortaya koymaktadır.

Anadolu, bağlamasıyla bütünleşmiş büyük değerler çıkarmıştır. Aşk ve doğa üzerine yüzlerce şiir bırakmış Karacaoğlan’dan halk ozanı Köroğlu’na, Âşık Veysel’den Dadaloğlu’na, Nida Tüfekçi’den Bozkırın Tezenesi Neşet Ertaş’a ve saymakla bitmez nice büyük üstatlara... “Nerede bir türkü söyleyen

görürsen, korkma! Yanına otur, çünkü kötü insanların türküleri yoktur” diyerek bağlamanın eşlik ettiği Türkülere dikkat çekmiştir büyük usta Neşet Ertaş.

Türkülerde acı, türkülerde sevinç, türkülerde yaşanmışlık kısacası türkülerde hayat vardır. Herkes kendinden bir şey bulur mısralarda. Büyük usta Aşık Veysel gözlerini çok küçükken kaybetmiştir ve babası zaman geçirsin diye eline bağlama vermiştir. Aşık Veysel evlenir karısını çok sever ancak karısında bir memnuniyetsizlik vardır ve başka birisiyle kaçmaya karar vermiştir. Veysel, karısındaki değişikliği hemen farkeder ve olacakları sezer. Karısı bir gece evden ayrılır ve başka bir adamla kaçır. Kaçarken ayakkabısının vurduğunu farkeder ve baktığında bir tomar para ile bir mektup bulur. Veysel tüm parasını çok sevdiği karısının ayakkabısına koymuştur. Mektubunda ise kısaca, “al bu parayı gittiğin yerde kendini ezdirme, güzelliğin on para etmez bu bendeki aşk olmasa” yazmaktadır. Yine Neşet Ertaş çalışmak için Kırşehir’den Ankara’ya gelir ve Cebeci’de sahne almaya başlar. Gel zaman git zaman burada Leyla ile tanışır ve ona aşık olur. Babası Muharrem Ertaş’a haber gönderir ben evleneceğim diye. Muharrem Ertaş Ankara’ya gelir ve Leyla ile tanışır ama çok sevdiği oğluna yakıştıramaz ve evliliğe onay vermez. Neşet’e şu dörtlükleri yazar

*Temiz ruhlu, saf kalplisin şöhretsin
Hakkın vardır evlenmeye evladım
Mevla'm sana yapanları kahretsin
Aslı bozuk alma dedim evladım
Dokunsalar nazif tene kir gelir
Bizden önce ceddimize ar gelir
Köle olmak şanımıza zor gelir
Aslı bozuk alma dedim evladım*

Neşet Ertaş "aslı bozuk" sözüne çok içerler ve babasına şu mısralarla cevap verir.

*Ulu arıyorsan analar ulu
Sevmişiz biz onu olmuşuz kulu
Analar insandır biz insanoğlu
Aslı bozuk deme gel şu insana*

*Yazımızı felek yazdı Mevla'dan değil
Senin dediklerin evladan değil
Her hata suç bende Leyla'dan değil
Aslı bozuk deme gel şu insana*

Bu atışmalardan sonra her ne kadar babasını çok sevse de gönlüne söz geçiremez ve Leyla'sıyla evlenir Neşet. Bu evlilikten 3 çocuğu olur Neşet'in ancak bir süre sonra çok sevdiği Leylasiyla ayrılırlar. Ayrılığın ardından Neşet, kimi zaman pişman kimi zaman öfkeli kimi zaman dargın bir çok mısra yazar. Pişmanlığını dile getiren şu dörtlükleri unutulmaz.

*'Cahildim dünyanın rengine kandım
Hayale aldandım boşuna yandım
Seni ilelebet benimsin sandım
Ölürüm sevdiğim zehirim sensin
Evvelim sen oldun ahirim sensin*

*Sözüm yok şu benden kırıldığına
Gidip başka dala sarıldığına
Gönlüm inanmıyor ayrıldığına
Gözyaşım sen oldun kahirim sensin
Evvelim sen oldun ahirim sensin*

Leylasiyla bir türlü kavuşamayan Neşet öfke anında şu dörtlükleri yazar

*Yazımı kışa çevirdin
Karlar yağdı başa Leyla'm
Viran oldu evim yurdum
Ne söylesem boşa Leyla'm*

*Her an gözümde perdesin
Nere baksam sen ordasın
Mevla'm ayrılık vermesin
Gökte uçan kuşa Leyla'm*

Baba oğul arasında yaşanan tüm dargınlıklara rağmen Neşet Ertaş vefatında babası Muharrem Ertaş'ın ayak ucuna gömülme vasiyet eder ve çok sevdiği Leyla'sı da cenazesine katılır.

Sözün özü bağlamanın eşlik ettiği türkülerimiz ölümsüzdür. "SAZ BAŞLAR SÖZ BİTER..."

KANUN YARARINA BOZMA

ESRA DEMİRKOPARAN

Yargıtay Cumhuriyet Savcısı
Ankara Batı Eski Cumhuriyet Savcısı

Kanun yararına bozma 01/06/2005 tarihinde yürürlüğe giren 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309 ve 310'uncu maddelerinde düzenlenmiştir.

Bilindiği üzere, 5271 sayılı Kanun'un 309/1. maddesi gereğince; Hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğu öğrenen Adalet Bakanlığı, o karar veya hükmün Yargıtayca bozulması istemini, yasal nedenlerini belirterek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirir.

*Cumhurbaşkanlığı
Teşkilatı Hakkında 1
sayılı Cumhurbaşkanlığı
Kararnamesinin 41/c maddesi
uyarınca kanun yararına bozma
yoluna başvurma yetkisi Ceza
İşleri Genel Müdürlüğüne
verilmiştir.*

Kanun yararına bozma taleplerinde uyulması gereken usul ve esaslar ise, Adalet Bakanlığının 31/12/2019 tarihli ve 16/1 numaralı genelgesinde belirtilmiştir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 310. maddesine göre, 309. maddede belirtilen yetki, aynı maddenin dördüncü fıkrasının (d) bendindeki hâllere özgü olmak üzere kanun yararına re'sen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından da kullanılabilir.

Kanun yararına bozma yoluna başvurma yetkisi münhasıran Adalet Bakanlığına tanınmış bir yetki olması hasebiyle mahkemelerin veya savcılıkların bu tür talepleri değerlendirerek reddetme imkanları yoktur. Ancak 16/1 numaralı genelgede (01/01/2006 tarihli ve 16 sayılı genelgeden farklı olarak) istinaf veya temyiz incelemesinden geçen kararlarla ilgili olarak kanun yararına bozma yasa yoluna başvurulması hâlinde ilgili Cumhuriyet Başsavcılığınca dilekçelerin değerlendirilerek sonuçlandırılması gerektiği, yine kanun yararına bozmatalebine konu karar veya hükümden maddiyanılgı veya yazım hatası olduğunun tespit edildiği hâllerde de Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 07/11/2006 tarihli ve 227-228 sayılı kararında belirtildiği üzere, esasen olağan bir dikkat ve özenin gösterilmesi halinde gerçekleşmeyecek olan isim, yaş ve hesap hataları gibi, 'maddi yanılgı' veya 'yazım hatası' diye isimlendirilen hataların bizzat bu hatayı yapan merci tarafından, kendiliğinden düzeltilebileceği gözetilerek, öncelikle mahkemesinden bir talepte

bulunularak sorunun mahallinde çözümlenmeye çalışılması gerektiği belirtilmiştir.

Olağanüstü yasa yolu olan kanun yararına bozma yasa yolunun konusunu 5271 sayılı Kanun'un 309.maddesinde belirtildiği üzere temyiz veya istinaf incelemesinden geçmeksizin kesinleşen hakim veya mahkeme kararları oluşturur.Yargıtay veya İstinaf Mahkemesinin daha önce esasın incelemeye, istinaf veya temyiz başvurusunun usûlden reddedildiği kararlar aleyhine de kanun yararına bozma yoluna gidilebilir. Kanun yararına bozma yasa yoluna ancak mahkeme veya hakim kararları aleyhine başvurulabileceğinden, itiraz edilmeksizin kesinleşen Cumhuriyet başsavcılıkları tarafından verilen kovuşturmayla yer olmadığına dair karar veya idari yaptırım kararları aleyhine kanun yararına bozma yoluna başvurulamaz.

Ceza Mahkemelerinden verilen karar veya hükümlerle ilgili olarak Cumhuriyet Başsavcılıkları aracılığıyla veya doğrudan Adalet Bakanlığına olmak üzere iki şekilde başvuru yapılabilir. Kanun yararına bozma yasa yolunda amacın, ülkede uygulama birliğini sağlamak ve farklı uygulamalar nedeniyle oluşacak hak kayıplarını önlemek olması nedeniyle 5271 sayılı Kanun'un 309.maddesinde "... Karar veya hükümde hukuka aykırılık bulunduğunu öğ-

renen Adalet bakanlığı ..." denilmek suretiyle kanun yararına bozma yasa yoluna başvurma hakkı diğer yasa yollarından farklı olarak sadece hükme ve karara taraf olanlarla sınırlı tutulmamıştır. Bu itibarla kanun yararına bozma talepleri sanık veya müdafii, savcılıklar, mahkeme/ hakim, müşteki, suçtan zarar gören, Kurul başmüfettişleri ve müfettişleri ile ilgili diğer kişi ve kurumlar hatta karar veya hükümle doğrudan ilgisi olmayan kişiler tarafından da yapılabilir.

Kanun yararına bozma yasa yolunda mahkeme veya hâkim kararlarında hem maddi hukuka hem de usûl hukukuna ilişkin aykırılıkların denetimi yapılabilir. Ancak olağanüstü yasa yolu olup istisnai olma özelliği nedeniyle her hukuka aykırılık kanun yararına bozma nedeni olarak kabul edilmeyecektir. Eksik inceleme, delillerin değerlendirilmesi ve mahkemenin takdir hakkına ilişkin hususlar kanun yararına bozma incelemesine konu yapılamaz. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 19/01/2016 tarihli ve 2016/4 sayılı kararında "5271 sayılı Kanun'un 309. maddesi uyarınca, hâkim veya mahkemece verilip istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlerde, maddi hukuka veya yargılama hukukuna ilişkin hukuka aykırılık bulunduğunu öğrenen Adalet Bakanlığı, o karar veya hükmün Yargıtayca bozulması

istemini yasal nedenlerini açıklayarak, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına yazılı olarak bildirecektir. Bunun üzerine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı da hükmün veya kararın bozulması istemini içeren yazısına bu nedenleri aynen yazarak Yargıtay ceza dairesine verecek, ileri sürülen nedenlerin Yargıtayca yerinde görülmesi halinde karar veya hüküm yasa yararına bozulacak, yerinde görülmezse istem reddedilecektir. Böylece ülke sathında uygulama birliğine ulaşılabilecek, hâkim ve mahkemelerce verilen cezaya ilişkin karar veya hükümlerdeki hukuka aykırılıklar ile uygulamadaki esaslı yanlışlar ve esasa etkili usul yanlışlarının, toplum ve birey açısından hukuk yararına giderilmesi sağlanacaktır. Kanun yararına bozma yasa yoluna, istinaf ve temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşmiş hüküm ve kararlara karşı gidilmesi nedeniyle kesin hükmün otoritesinin bütünüyle zedelenmemesi amacıyla bu yola başvurulabilmesi için hukuka aykırılık halinin ciddi boyutlara ulaşması gerekmektedir.

Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 14.11.1977 gün ve 3-2 sayılı kararında da açıkça vurgulandığı üzere, bu yasa yolunun olağanüstü bir yasa yolu olması nedeniyle, her türlü hukuka aykırılık iddiası, yasa yararına bozma konusu yapılamayacak, bu kapsamda hâkimlerin takdir hakkı alanına giren ve suç işleyenler için bir hak teşkil etmeyen husus-

lar ile mahkemenin takdirine bağlı istekler ve uygulamadaki takdir yanlışları veya takdirin yerinde olup olmadığının denetlenmesine ilişkin başvurular, temyiz yasa yolundan farklı olarak yasa yararına bozma konusu yapılamayacağından, bu yolla denetlenemeyecektir. (Ceza Genel Kurulunun 23.03.2010 tarih ve 2/29-56 sayılı kararı da bu doğrultudadır.)" şeklinde bu hususa vurgu yapılmıştır.

Mahkeme /hâkim kararında tebligat eksikliği ve yanlışlığı olması, karar aleyhine başvurulacak kanun yolu, başvuru merci ve süresinin belirtilmemiş olması (Kanun yolu eksikliği), lehe yasa değerlendirmesi gerekmesi, kararın aynı zamanda temyiz edilmesi ile temyiz süresine ilişkin eski hâle getirme ve hükmün temyizi niteliğinde talepte bulunulması hallerinde; bahse konu karar, kanun yararına bozma yasa yoluna konu edilemez.

Kanun yararına bozma, Yargıtay ve Bölge Adliye Mahkemesi denetiminden geçmeden kesinleşen kararların istisnâi olarak Yargıtay'ca denetlenmesini sağlayan olağanüstü bir kanun yolu olup, olağanüstü ve istisnâi olma özelliğinden dolayı kanun yararına bozma yoluyla bir kararın bozulabilmesi için, mahkemelerin asıl ceza davasını çözmeye devam etmesinin artık imkânsız gelmiş olması veya hukuka aykırılığın giderilebilmesi için kanun yararına bozmadan başka imkân

kalmaması gereklidir.Örneğin savcılıklar arası yetki uyuşmazlıklarının çözümüne ilişkin merci kararları, iddianamenin iadesi kararına vaki itiraz üzerine verilen merci kararları, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının kaldırılmasına ilişkin itiraz mercince verilen kararlar ile kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın kaldırılmasına ilişkin merci kararları yönünden, henüz yargılama/soruşturma safhası devam edeceğinden sorunun yargısal yollardan çözümü mümkün olduğu cihetle kanun yararına bozma yasa yoluna tercihen başvurulmayıp dosya mahalline iade edilmektedir.

Kanun yararına bozma yasa yolu olağanüstü yasa yolu olması itibariyle kendiliğinden hükmün infazını durdurmaz, hükmün infazının hükümlü hakkında ileride telâfisi güç veya imkansız zararlar doğurması söz konusu olduğu hâllerde infazın durdurulması hususunda karar verilmesi için ilgili mahkemesinden talepte bulunulması gereklidir.

Olağanüstü ve istisnâî kanun yolu olan kanun yararına bozma, aleyhe tesir etmez ancak infazda kazanılmış hak olmaz ilkesi gereğince İnfaz Kanunlarına ilişkin kararlar, idari para cezalarına ilişkin kararlar ile hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ilişkin kararlar, bu durumun istisnasını oluştururlar .

Adalet Bakanlığı ileri sürülen hukuka aykırılık sebepleri ile bağlı değildir. Adalet Bakanlığınca yapılan Kanun yararına bozma incelemesi sonucunda, söz konusu kararda hukuka aykırılık tespit edilmesi halinde, ilgili kararın bozulması için, dosya hazırlanan bir mucip eşliğinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na gönderilir. Yargıtaya sevk sürecinde dosya sırasıyla Tetkik Hâkimi, Daire Başkanı ve Genel Müdür Yardımcısı tarafından incelenerek onaylanır. Söz konusu inceleme ve onaylamaların sonunda, Genel Müdür ve Bakan Yardımcısı tarafından da dosyanın onaylanması sonucu, dosya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından da, ihbarname düzenlenerek söz konusu kanun yararına bozma istemi/mucip ilgili Yargıtay Dairesine gönderilir.

Yargıtay ilgili dairesince, kanun yararına bozma yoluna başvurulmuş dosyanın incelenmesi sonucu 4 şekilde karar verilebilir. Yargıtay ilgili dairesi, kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görürse, söz konusu mahkeme kararının bozulmasına karar verir.Yargıtay ilgili dairesi, kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriğini yerinde görmezse, kanun yararına bozma isteminin reddine karar verir. Bu ret kararına karşı,Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla itiraz kanun yoluna gidilebilir. İtiraz süresi, sanık aleyhine ilişkin olan durumlarda, ilamın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına verildiği tarihinden itibaren 30 gündür. Diğer hallerde herhangi bir süre sınırlamasına tabi değildir. Yargıtay ilgili dairesi, kanun yararına bozmaya konu dosya incelemesinde herhangi bir eksiklik görürse, bu eksikliğin giderilmesi için dosyayı. eksik ikmal için geri gönderir. Söz konusu eksikliklere örnek olarak evrak eksikliği, başka bir dosyanın incelenmesine ihtiyaç duyulması halleri verilebilir. Söz konusu eksiklik tamamlandıktan sonra, dosya tekrar Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla ilgili Yargıtay dairesine gönderilir.

Yargıtay ilgili dairesi, kanun yararına bozma yasa yolunda taleple bağlıdır. Bu itibarlı inceleme sırasında, talep edilen bozma sebebi yerinde görülmez ancak mahkeme kararında başka bir hukuka aykırılık tespit edilirse ya dataleple edilen bozma sebebine ek başka bir hukuka aykırılık tespiti halinde bu sebepler nedeniyle de kanun yararına bozma talep edilip edilmediğihususunda karar verilmesi için dosya bakanlığa iade edilir.

Yargıtay ilgili dairesi kanun yararına bozma talebini yerinde görmesi halinde 5271 sayılı Kanunun 309/4.maddesinde belirtilen hallerde yeniden yargılama yapılmak üzere dosyayı Mahkemesine iade eder, hükümlünün cezasının kaldırılmasını gerektiriyorsa cezanın kaldırılmasına, daha hafif bir cezanın verilmesini gerektiriyorsa bu hafif cezaya Yargıtay ceza dairesi doğrudan hükmeder.

Yargıtay 2. Ceza Dairesinin 08/05/2017 tarihli ve 2017/5184 sayılı ilamında da belirtildiği üzere; kanun yararına bozmanın kesinleşen hüküm ve kararlar aleyhine gidilen olağanüstü yasa yolu olması nedeniyle, sanık hakkındaki kararın Yargıtay tarafından kanun yararına bozulması sanığın hükümlülük sıfatını değiştirmez, bozmadansonraki yargılama safhasında dava zaman aşımı hükümleri uygulanmaz, ceza zaman aşımının şartlarının oluşup oluşmadığı değerlendirilebilir.

ANKARA BATI İCRA MÜDÜRLÜĞÜ

HAKAN ÖZDOĞAN

Ankara Batı İcra Müdürü

T.C. Adalet Bakanlığımız ve Avrupa Birliği'nin (AB) ortaklaşa yürüttüğü "İcra Dairelerinin Etkinliğinin Artırılması Eşleştirme Projesi" kapsamında; Gaziantep, Hatay, Afyon ve Menemen Pilot (yeni icra modeli) İcra Dairelerinin açılmasından sonra Türkiye'de 5. Pilot (yeni icra modeli) İcra Dairesi olarak 22 Kasım 2013 tarihinde adliyemizde 7. İcra Dairesi hizmete açılmıştır.

Daha önceleri adliyemizde toplam 6 adet İcra Dairesi bulunmakta idi. 7. İcra Müdürlüğü'nün açılmasından itibaren tüm daireler tek bir çatı altında yeni icra modeline uygun olarak birleştirilmeye başlanılmıştır. 2015 yılı içerisinde diğer 6 adet icra dairesi, yeni icra dairesi modeline uygun olarak kurulan 7. İcra Müdürlüğü çatısı altında toplanmış ve halen "Ankara Batı İcra Müdürlüğü" olarak faaliyetine devam etmektedir.

İcra ve iflas sisteminin etkinliği; adalet hizmetlerine olan güvenin yanında, ekonomik ve ticari hayatı da etkileyen bir unsurdur. Toplumda adalet duygusuna olan inancın korunması, toplumsal barışın ve huzurun sağlanması, ekonomik hayatta hukuki güvenin temini ancak "hızlı, doğru ve etkin" bir icra ve iflas sistemi ile mümkündür.

Bakanlığımız ile Avrupa Birliği'nin "Etkin İcra Etkin Adalet" parolası ile ortaklaşa yürütmüş olduğu yeni icra modeli üç ana fikre dayanmaktadır;

1. Her merkezde bir yönetim altında bütün birimlerin tek bir icra dairesi altında toplanması,
2. Tek bir icra dairesinin içerisinde icra takibinin birbirini izleyen süreçlerini yönetecek olan uzmanlaşmış birimlerin kurulması,
3. İcra dairesinde yürütülen iş ve işlemlere yönelik teknolojiye uygun bilgi işlem araçlarının geliştirilmesidir.

Yeni İcra Modeline uygun olarak tasarlanan Ankara Batı İcra Dairesi;

1. Danışma/Kalite Yönetim Bürosu,
2. Dosya/Arşiv Bürosu,
3. Mali İşlemler Bürosu,
4. Esas/Aile ve İflas Bürosu,
5. Haciz Bürosu,
6. Satış Bürosu,

olmak üzere uzmanlaşmış bürolarda "Etkin İcra, Etkin Adalet" anlayışına uygun olarak iş ve işlemleri yürütmektedir. İcra dairesinde bir icra müdürü, birimlerde ise yeteri kadar icra müdür yardımcısı ve icra katibi bulunmaktadır.

Bu yeni sistem sayesinde iş sahipleri, adliyelere gelmelerine gerek kalmaksızın UYAP Vatandaş ve UYAP Avukat Portalından dosyaları ile ilgili tüm iş ve işlemleri takip edebilmekte; istedikleri evraklara anında ulaşabilmektedir.

Yeni icra dairesi modeli klasik icra modeli ile kıyaslandığında; uzmanlaşma, karar

alma ve işlem yapma süreçlerinde hızlilik, hata sayısının azalması, evrak ve dosya kaybının önlenmesi ile iş ve işlemlerde yığılmanın önüne geçilmesi konularında büyük fark olduğu görülmektedir.

Dairenin fiziki olarak nezih ve çalışılabilir ortamının olması; şeffaflık, iş sahipleri ile fiziki ilişkinin azalması ve doğru orantılı olarak güvenilirliliğin artması sebepleri ile icra personelinin iş ve işlemlerinden kaynaklanan şikayet edilme sayısı da ciddi şekilde azalmıştır. Bu durum çalışanların iş verimi yönünden de pozitif olarak etki yapmıştır.

Ankara Batı İcra Müdürlüğü (Yeni Model İcra Dairesi) olarak amacımız;

Öncelikli olarak iş sahiplerinin adalete ve icra sistemine olan güvenilirliliğini artırmak olup;

Bu yönde “Geciken Adalet, Adalet Değildir” mantığı ile hareket ederek icra hizmetlerini hızlı, doğru ve etkin bir şekilde, günümüz teknolojik imkanlar dahilinde yerine getirmektedir.

Bilindiği üzere Çin Halk Cumhuriyetinde ortaya çıkan ve günümüzde tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını nedeniyle Ankara Batı İcra Müdürlüğü olarak Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığımızın gözetiminde sürecin başlangıcından itibaren bir kısım tedbirler alınmış olup, alınan tedbirler şu şekildedir.

İcra Müdürlüğünde Covid-19 Salgınının Başlangıç Sürecinde Alınan Tedbirler:

1- T.C. Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığının 13/03/2020 tarih ve 66836956-010.07.01.E.12362 sayılı genelgesi gereğince; 16/03/2020 Pazartesi gününden itibaren;

- Hamile personelden 4 kişi,
- Süt izni olan personellerden 2 kişi,
- Kronik rahatsızlıkları olan personellerden 2 kişi, İdari izne ayrılmıştır.

2- T.C. Adalet Bakanlığı İcra İşleri Dairesi Başkanlığının 24.03.2020 tarih 86420598-296/2543 sayılı yazıları ve ekindeki 22 Mart 2020 tarih, 31076 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete yayınlanan 2020/4 sayılı genelgesi uyarınca Covid-19 kapsamında kamu çalışanlarına yönelik ilave tedbirler gereğince;

- Dairemizde görevli tüm personel yönünden nöbet listesi hazırlanarak 24/03/2020 tarihinden itibaren dönüşümlü çalışma (nöbet) sistemine geçilmiştir.
- Eşi ya da aynı evde ikamet ettiği kişi sağlık çalışanı olan personelde nöbet sisteminden çıkarılarak idari izinli sayılmıştır.
- Kalan personel sayısının yaklaşık %10’na tekabül eden 2 müdür yardımcısı, 2 icra katibi günlük olarak dönüşümlü çalışma sistemi dahilinde görevlendirilmiştir.

- İİK'nın 330. maddesi, T.C. Adalet Bakanlığı İcra İşleri Dairesi Başkanlığının 24.03.2020 tarihli uygulamaya ilişkin görüş yazıları ve 25.03.2020 tarihli Bazı Kanunlarda değişikli yapılmasına dair 7226 Sayılı kanuna ekli Geçici 1. Madde-sine göre "kanunun izin verdiği nafaka takipleri, haciz kaldırma talepleri, ödeme talepleri ve 6100 Sayılı Kanunda Tedbir Kararlarının infazı vs. işlemleri" ile vatan-daşların şahsen yaptığı başvurular ve sis-temden avukatlar tarafından gönderilen taleplerin gereği aksamayacak şekilde yerine getirilmiştir.

Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 ile mücadele kapsamında Adalet Bakanlığı Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığınca hazırlanan "Adalet Hizmetlerinde Korona-virüs Tedbirleri Kapsamında Yeni Çalışma Esasları Klavuzu" ile belirlenen İcra Daire-lerine ilişkin Alınacak Tedbirler kapsamın-da;

1. Daire girişlerindeki ön büro faaliyetleri artırılmış, ön büro olarak faaliyet gösteren yerlerin fiziki olarak kapasiteleri geliştirilmiş; bankolarda görev yapan personel ile vatandaşların fiziki temaslarının minimuma indirilmesi amacıyla bankoların cam kısımları şeffaf yapı malzemeleri ile kapatılmış, diyafon sistemi ile de iletişim esnasındaki fiziki temas en aza indirgenmiştir.
2. İcra Dairelerindeki yoğunluğu azaltmak ve iş sahiplerinin belli bir sıra dahilinde hizmet almalarını sağlamak için numara-tör sistemi daha etkin hale getirilmiştir.
3. Ön büro ve Banko önlerinde sıra bekleyen şahısların sosyal mesafelerini koru-

maları ve dikkat etmeleri yönünde gerekli işaretlemeler yapılmış; ayrıca yine iş sahiplerinin kullanması için koridorlara el dezenfektanı takılmıştır.

4. İcra Dairelerinde çalışan personel için kişisel koruyucu eldiven, yüz siperliği, maske ve el dezenfektanı temin edilmiştir.
5. Avukat dosya inceleme alanı koruyucu cam ile çevrilerek fiziki temas en aza indirgenmiştir.
6. İcra Müdürlüğünün bulunduğu kat ve koridora "İcra İşlemleri için UYAP Vatandaş Portalı Kullanımı Nasıl Yapılır", "Ankara Batı İcra Müdürlüğü Banka Hesap Numaraları" vs. şeklinde afişler asılarak, Adliye koridorlarında insan sirkülasyonu azaltılmaya çalışılmıştır.
7. Fiziki dosya inceleme işlemlerinin UYAP Portal üzerinden yapılması hususunda tavsiye niteliğinde afişler düzenlenerek koridorlara asılmıştır.
8. Adliye mezat salonunun sosyal mesafe kurallarına uygun olarak düzenleme yapılarak, aralıklarla temizlik ve dezenfekte işlemi yapılmıştır.
9. Haciz, çocuk teslimi, kıymet taktiri v.s. dış görevde ulaşımı sağlayan ATGV araçlarının sosyal mesafe ve hijyen kurallarına uygunluğu sağlanmıştır.

Yukarıda belirtilen hususların yanı sıra tüm personel; kurallara riayet ederek hem kendi, hem iş arkadaşları ve hem de bakmakla yükümlü olduğu ailelerinin sağlığı açısından, gerek mesai saatlerinde gerekse mesai saatleri dışında temizlik, maske ve mesafe hususlarına riayet etmeleri ile bu konuda hassasiyet göstermeleri hususlarında yazılı ve sözlü olarak uyarılmaktadır.

“Bizimle Güvendesiniz”

TRAFİK

KASKO

KONUT POLİÇESİ

DASK

İŞYERİ POLİÇESİ

TAMAMLAYICI SAĞLIK

SEYAHAT SAĞLIK

ÜRÜNLERİ

“ ATGV SİGORTA olarak Groupama VAKIF KASKO ile Yargı Mensupları ve Adalet Bakanlığı personeline %30 a varan özel indirimler sunuyoruz. Her zaman yanınızdayız. ”

ADALET TEŞKİLATINI GÜÇLENDİRME VAKFI

ATGV SİGORTA ARACILIK HİZMETLERİ LTD.ŞTİ.

www.atgvsigorta.com.tr

KASKO POLİÇESİ, TRAFİK SİGORTASI, DASK VE KONUT SİGORTASI

Poliçelerinde Size Özel
İndirimlerle Hizmetinizdeyiz.

Ehlibeyt Mahallesi Ceyhun Atıf Kansu Caddesi 1265. Sokak No:10 Balgat / Çankaya - ANKARA

Tel : +90(312) 229 01 02-12 - Faks : +90(312) 479 77 69

GSM - Whatsapp: +90(505) 825 66 89 - +90(505) 825 66 88

www.atgvsigorta.com.tr

AVRUPA ve TÜRKİYE'DE COVID-19 KAPSAMINDA HUKUKİ DÜZENLEMELER

NERGİZ GÜVEN

Avukat

I. GİRİŞ

Covid-19 salgını ve salgını engellemek amacıyla getirilen tedbirler, hem Avrupa'yı hem de Dünya'yı derin bir ekonomik gerileme sürecine sokmuştur. Avrupa Merkez Bankasının 2020 tahminlerine göre; Euro bölgesinde gayrisafi yurt içi hasıla'nın (GSYİH) yaklaşık %8 düşmesi beklenmektedir.

Uluslararası Para Fonunun (IMF) 2020 tahminlerine göre; salgının Amerika Birleşik Devletleri veya Asya pazarlarını ise daha az etkileyeceği tahmin edilmektedir¹.

^{1/} Sebastian Doerr ve Leonardo Gambacorta, "BIS Bulletin No 16", 15 Mayıs 2020.

Salgından Avrupa ekonomisinin diğer pazarlara göre daha çok etkileneceğinin düşünülmesinin temel sebebi; özellikle Güney ve Doğu Avrupa ülkelerinde faaliyet gösteren küçük firmaların pazarda büyük paylara sahip olmasıdır. Bu küçük şirketler büyük şirketlere nazaran bankalara daha fazla bağlı olduklarından daha kısıtlı hareket alanlarına sahiptirler.

Ayrıca bu küçük şirketler; ağırlıklı olarak yerel pazarlardan ve az çeşitlilik gösteren ürünlerden gelir elde etmektedirler². Tüm bunların yanında özellikle istihdamın yüksek ve yoğun olduğu batı ve kuzey Avrupa şehirlerinde de pandeminin yayılma hızının fazla olduğu gözden kaçırılmamalıdır.

^{2/} Frank Hendrickx, "The coronavirus and the world of work: renewed labour law questions", KU Leuven Institute for Labor Law, 1 Nisan 2020.

II. AVRUPA'DA ALINAN HUKUKİ ÖNLEMLER

1. İNGİLTERE ve BİRLEŞİK KRALLIK

İngiltere'nin Covid-19 salgını ile başa çıkmak için çıkardığı en temel hukuki düzenleme 2020 Coronavirüs yasasıdır (Coronavirus Act 2020). Bu yasa ile Birleşik Krallık Parlamentosu, hükümete acil durum yetkileri vermiştir. Temel olarak bu kanun aracılığıyla hükümet; kamusal toplantıları sınırlama veya askıya alma, COVID-19 bulaşmış olduğundan şüphelenilen kişileri gözaltına alarak hastalığın bulaşmasını engelleme, çeşitli sektörlerdeki düzenlemelere müdahale etme veya gevşetme yetkisine sahip olmuştur. Kanun kapsamında yer alan alanlar arasında ulusal sağlık servisi, okullar, polis, sınır gücü, yerel konseyler, cenaze ve mahkemeler bulunmaktadır.

Parlamentoda insan hakları çerçevesinde yapılan tartışmalar sonucunda kanunun süresinin, bakanlık takdirine bağlı olarak altı ay olarak kısaltılabilen veya iki yıla uzatılabilen iki yıllık bir zaman sınırlamasına sahiptir³.

Söz konusu bu kanun aynı zamanda salgının ekonomik etkilerini zayıflatmayı da amaçlamaktadır. Kiracıların tahliye edilmesini durdurma, acil durum gönüllülerinin işsiz kalmasını önleme ve salgından dolayı ek sorumluluk üstlenen sağlık personeli için özel sigorta teminatı sağlama gücünü içeren bir takım tedbirlerde getirmektedir. Kanun kapsamında, Mayıs 2020 de yapılması planlanan yerel seçimlerin Mayıs 2021 tarihine ertelenmesine de karar verilmiştir⁴.

3/ Alec Samuels, "Coronavirus Act 2020: An overview by a lawyer interested in medico-legal matters", *Medico- Legal Journal*, 3 Haziran 2020.

4/ Neil Parpworth, "The Coronavirus Act 2020" *New Law Journal*, 1 Nisan 2020.

Çıkarılan yasanın hemen ardından, 1984 Halk Sağlığı (Public Health 1984 - Control of Disease Act) Kanununa dayanarak, Halk Sağlığı ve Sosyal Bakımı Sekreterliği tarafından 26 Mart 2020 tarihinde kanuni bir düzenleme yapılmıştır. Bu tarihten sonra söz konusu kanun üzerinde dört temel değişiklik daha yapılmış ve en sonuncusu 12 Haziran 2020 tarihinde (SI 588) yapılmıştır. Bu değişiklik ile, bazı yasaklar aşamalı olarak kaldırılmıştır. Eski düzenlemeler kapsamında; önceden belirlenen muafiyet listesinde yer almadıkça kapalı olması gereken işletmeler, yeni düzenleme ile belirlenen yasaklar listesinde olmadıkça 15 Haziran 2020 tarihinde açılmasına karar verilmiştir.

Açılması yasak olan işletmeler arasında; restoranlar, kafeler, barlar, tiyatrolar, konser alanları, sinemalar, müzeler, gece kulüpleri, sosyal kulüpler, kumarhaneler, berberler, masaj salonları ve diğer kişisel servis alanları, yüzme havuzları, paten pistleri, spor salonları, oyun alanları, lunaparklar, eğlence

mekanları, spor sahaları gibi kapalı tesisler, bahçeler, kütüphaneler yer almaktadır.

İşletmelerinin genel olarak yeniden açılmasına yanında, ibadet yerlerinin toplu olarak değil de özel olarak kullanılmasına izin verilmiştir. Toplantı ve hareket özgürlüğü kısıtlamalarında da yer alan bazı yasaklar gevşetilmiştir.

2. ALMANYA

Salgının Almanya da başlamasıyla, hızlı bir şekilde bir takım hukuki düzenlemeler yürürlüğe girmiştir.

İlk olarak Covid-19 Hastane Destek Düzenlemesi (Covid-19 Hospital Relief Act) yürürlüğe girmiştir. Bu düzenlemeyle birlikte, devlet hastanelere hasta bakımı ve tedavisi için ek bütçe vermiştir. Ayrıca sağlık çalışanlarının bir zararla karşılaşması durumunda zararlarını tazmin edici tazminatların ödenmesine ve ek harcamalarının karşılanmasına karar verilmiştir.

İkincil olarak kabul edilen Ulusal Bir Salgın Hastalık Durumunda Nüfusun Korunması Kanunu (Act for the Protection of the Population in the Event of an Epidemic Situation of National Significance) ile asıl amaçlanan salgından etkilenme ihtimali en yüksek kişileri korumak ve salgını kontrol altında tutmaktır.

3. İTALYA

Covid-19 salgını Avrupa'da ilk ve belki de en sert şekilde yaşayan ülke hiç şüphesiz İtalya olmuştur. 31 Ocak 2020 tarihinde İtalya Hükümeti ulusal düzeyde olağanüstü sağlık alarmı vermiştir. 23 Şubat 2020 tarihinde, daha sonrasında 5 Mart 2020 tarihinde kanunlaşacak olan 13 numaralı kanun içerisinde yer alacak ilk kararname düzenlenmiştir⁵.

17 Mart 2020 tarihinde *Cura Italia* ola-

5/ Andrea De Giorgio, "COVID-19 is not just a flu. Learn from Italy and act now", *Travel Med Infect Dis.*, Mayıs-Haziran 2020.

rak da bilinen, sonrasında 24 Nisan 2020 tarihinde 27 numaralı Kanuna dönüştürülecek kanun çıkartılmıştır. Bu kanun ile ülke genelinde iş yerleri, hayati öneme sahip olmayan şirketler kapatılmış ve aileler ile işçileri destekleyici hükümler düzenlenmiştir. Diğer bir düzenlemede 8 Nisan'da çıkartılan ve sonrasında 5 Haziranda 40 numaralı Kanuna dönüştürülecek olan 23 numaralı Kanundur.

Söz konusu düzenlemeler ile 18 Mayıs ile 31 Temmuz tarihleri arasında; seyahat özgürlüğü ile her türlü ekonomik, üretim ve sosyal aktiviteler yasaklanmıştır. Ülke genelinde ekonominin düzeltilmesi amacıyla 19 Mayıs 2020 tarihinde *Rilancio* olarak da bilinen 34 numaralı Kanun yasalaşmıştır. Söz konusu düzenlemenin temel amacı; salgından ekonomik olarak etkilenen çalışanların ve şirketlerin mali açıdan desteklenmesidir⁶.

6/ Chiara Gaglione, Ilaria Purificato ve Olga Pavlovna Rymkevich, "COVID-19 and Labour Law: Italy", *Italian Labour Law e-Journal Sayı 13- Özel Sayı 1*, 16 Haziran 2020.

Bu kanun çerçevesinde hangi şartlar altında olursa olsun on dört yaşından küçük çocuğu bulunan özel şirket çalışanların ve engelli çalışanlar ile onlara bakmakla hükümlü kişilerin evden çalışma hakkına sahip oldukları düzenlenmiştir.

III. TÜRKİYE

Türkiye Covid-19 salgınından geç etkilenen ülkelerden biri olmuştur. İlk vaka 10 Mart 2020 tarihinde görülmüş ve gecikmesizin gerekli tedbirler alınmaya başlamıştır. 12 Mart 2020 tarihinde Covid-19 virüsü, Dünya Sağlık Örgütü tarafından pandemi yani uluslararası salgın hastalık olarak ilan edilmiştir. Bu tarihten sonra Türkiye hızlı bir şekilde önlemler almaya başlamıştır.

Ülkemizde alınan önlemler temel olarak ulusal salgın hastalığın önlenmesi için yayınlanan genelgeler ile alınmaktadır. Salgının engellenmesi için alınan tedbirler arasında; belirlenen listelerde bulunan işletmelerin geçici süreliğine kapatılması, bazı hizmetlerin sınırlandırılması ve altmış beş yaş üstü kişiler ile kronik rahatsızlığı bulunan kişilerin sokağa çıkma yasağı uygulanmasına karar verilmiştir. Ayrıca bazı hafta sonları ve resmi veya dini tatillerde sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır.

Türkiye’de uygulanan tedbirler çerçevesinde birtakım işletmelerin geçici süreliğine kapatılmasına karar verilmiştir. 16 Mart 2020 tarihli tüm Türkiye’de uygulanacak olan İçişleri Bakanlığının ek genelgesi gereği: umuma açık istirahat ve eğlence yerleri olarak faaliyet yürüten ve vatandaşlarımızın çok yakın bir mesafede bir arada bulunarak hastalığın bulaşma riskini arttıracak gerekçesiyle belirtilen yerler geçici olarak kapatılmıştır. Söz konusu geçici olarak kapatılan yerler; tiyatro, sinema, gösteri merkezi, konser salonu, nişan/düğün salonu, çalgılı/müzikli lokanta/kafe, gazino, birahane, taverna, kahvehane, kiraathane, kafeterya, kır bahçesi, nargile salonu, nargile kafe, internet salonu, internet kafe, her türlü oyun salonları (atari, playstation vb.), her türlü kapalı çocuk oyun alanları (AVM ve lokanta içindekiler dahil), çay bahçesi, dernek lokalleri, lunapark, yüz-

me havuzu, hamam, sauna, kaplıca, masaj salonu, SPA ve spor merkezleridir⁷.

21 Mart 2020 tarihli tüm Türkiye’de uygulanacak olan İçişleri Bakanlığının ek genelgesi gereği: vatandaşların bir arada bulunmaları ve yapılan işlem sırasında birçok kez fiziksel temasın olması nedeniyle, Covid-19 virüsünün yayılımını artırarak vatandaşlar açısından riskli olabilecek; berber, güzellik salonu/merkezi, kuaför gibi işyerlerinin faaliyetleri geçici süreliğine durdurulmuştur⁸.

21 Mart 2020 tarihli tüm Türkiye’de uygulanacak olan İçişleri Bakanlığının başka bir ek genelgesi gereği: içkili ve/veya içkisiz tüm lokanta ve restoranlar ile pastane ve benzeri işyerleri, sadece paket servis, gel-al benzeri şekilde, müşterilerin oturmasına müsaade etmeden hizmet vereceği; bu nedenle lokanta/restoranlar ile pastane ve benzeri işyerlerinin oturma alanlarını kaldırmaları sağlanacağı belirtilmiştir⁹.

21 Mart 2020 tarihli tüm Türkiye’de uygulanacak olan İçişleri Bakanlığının başka bir ek genelgesi gereği: 65 yaş ve üzeri ile bağışıklık sistemi düşük, kronik akciğer hastalığı, astım, KOAH, kalp/damar hastalığı, böbrek, hipertansiyon ve karaciğer hastalığı olanlar ile bağışıklık sistemini bozan ilaçları kullanan vatandaşların; dışarı çıkmaları, açık alanlarda, parklarda dolaşmaları ve toplu ulaşım araçları ile seyahat etmeleri sınırlandırılarak sokağa çıkmalarını yasaklanmıştır. Söz konusu kısıtlama kapsamında; kamu görevinin niteliği, mevcut durumdaki aciliyeti ve kamu hizmetinin sürekliliğinin sağlanmasında görevli sağlık çalışanları ve diğer kamu görevlileri istisnai olarak görevlerine devam edecekleri belirtilmiştir¹⁰.

3 Nisan 2020 tarihli tüm Türkiye’de uygulanacak olan İçişleri Bakanlığının başka bir ek genelgesi gereği: tüm il ve ilçelerimizde 01.01.2000 tarihinden sonra doğmuş olanların sokağa çıkmaları geçici olarak yasaklanmasına, tüm Türkiye’de vatandaşların maske takma zorunluluğu olmasına ve tüm vatandaşların sosyal mesafeye dikkat etme-

7/ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı’nın 16 Mart 2020 Tarihli Koronavirüs Konulu Ek Genelgesi.

8/ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı’nın 21 Mart 2020 Tarihli Koronavirüs Konulu Ek Genelgesi.

9/ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı’nın 21 Mart 2020 Tarihli Koronavirüs Salgını ile Mücadele Kapsamında Lokantalarla İlgili Ek Genelge.

10/ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı’nın 21 Mart 2020 Tarihli 65 Yaş ve Üstü ile Kronik Rahatsızlığı Olanlara Sokağa Çıkma Yasağı Genelgesi.

sine karar verilmiştir. 01.01.2000 sonrasında doğan vatandaşların sokağa çıkmalarını geçici olarak yasaklayan düzenlemenin istisnaları, 5 Nisan tarihli İçişleri Bakanlığı genelgesiyle düzenlenmiştir¹¹. Ayrıca 30 Büyükşehir ve Zonguldak ilini kapsayacak şekilde şehirlere giriş/çıkışın sadece belirlenen koşullar altında yapılabileceğine karar verilmiştir¹². Söz konusu kısıtlamaların istisnaları da 4 Nisan tarihli başka bir İçişleri Bakanlığı genelgesi belirtilmiştir¹³.

İlk olarak 11-12 Nisan 2020 tarihinde 30 Büyükşehir ve Zonguldak'ta uygulanan sokağa çıkma yasağı, son olarak 27-28 Haziran 2020 tarihlerinde belirtilen saat aralığında kısıtlama şeklinde uygulanmıştır.

11/ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'nın 5 Nisan 2020 Tarihli Şehir Giriş/Çıkış Tebirleri ve Yaş Sınırlaması Genelgesi.

12/ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'nın 3 Nisan 2020 Tarihli Şehir Giriş/Çıkış Tebirleri ve Yaş Sınırlaması Genelgesi.

13/ Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı'nın 4 Nisan 2020 Tarihli Şehirlere Araç Giriş/Çıkış Kısıtlaması ile İlgili İstisnalar Genelgesi.

11 Mayıs 2020 tarihinden itibaren aşamalı olarak tüm Türkiye çapında uygulanan tedbirler kaldırılmaya veya yumuşatılmaya başlamıştır.

18 Mart 2020'de Cumhurbaşkanı'nın başkanlığında bakanlar, kamu kurum ve kuruluşların yöneticileri ve sivil toplum kuruluşlarının katıldığı bir toplantı düzenlenmiş ve bu toplantı sonucunda "Ekonomik İstikrar Kalkanı" adı verilen bir destek paketi açıklanmıştır. Paket çerçevesinde salgından zarar gören çalışanlar ve işverenleri ile sağlık çalışanları ve farklı sektörlerin desteklenmesine karar verilmiş ve salgının ekonomik zararının azaltılmasına yönelik tedbirler uygulanmaya başlamıştır.

Takip eden bu süreç sonrasında Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu'nun önerileri esas olmakla birlikte, salgın nedeniyle kademeli olarak uygulamaya konulan kısıtlamaların yine kademeli şekilde kaldırılmasıyla kontrollü yeni normal sosyal hayata geçilmeye başlanmıştır.

DEĞERLER EĞİTİMİ ÜZERİNE

NURSEL ŞELE

Ankara Batı
Yazı İşleri Müdürü

DEĞER, ERDEM, NORM, AHLAK, ETİK, KARAKTER KAVRAMLARI

*“Ahlakın olmadığı bir yerde
kanunlar hiçbir şey yapamaz.”
(Napoleon)*

*“Uzun yaşamak için
değil doğru yaşamak için
çabalamalıyız.” (Seneca)*

Değer, erdem, ahlak ve etik birbiriyle ilişkili, birbirlerine yakın kavramlardır.

Değerin sözlük karşılığı, “kıymet, önem”dir. Toplumun geneli tarafından kabul gören, iyi-kötü, doğru-yanlış gibi duygu, düşünce ve yargılara, değer denir.

Değerler neyin iyi ve istenen, neyin kötü ve istenmeyen olduğunu gösteren ölçütlerdir; doğru ve yanlış ayırmamıza yar-

dımcı olur, davranışlarımıza yön verir.

Erdem, iyiye (ahlaki olana) yönelmek ve iyi (değerlere uygun) davranmaktır. Değerlere uygun davranan kişiye, erdemli kişi denir.

Norm, bir toplumda yaptırım gücüne sahip, emredici, zorlayıcı kurallardır.

Değerler, normlara kaynaklık eder. Örneğin, değerler, hırsızlığın yanlış ve yapılmaması gereken bir iş olduğunu belirtirken; normlar, hırsızlığı yasaklar ve hırsızlık yapanı cezalandırır.

Değer, ahlaka göre daha geneldir; ahlakı kapsar. Değerlerin temeli (kaynağı), büyük ölçüde, din ve inançlardır; özellikle ahlaki değerler, büyük ölçüde, dinlerle, inançlarla bağlantılıdır.

Ahlak, neyin doğru ve neyin yanlış olduğunu belirten davranışsal ilkelerdir.

Etik, bir meslek alanında, sorumluluk bilinci ile nelerin yapılabileceğini ve nelerin

yapılamayacağını gösteren ilkelerdir. Etik, daha çok, mesleklerle, mesleki alanla ilgilidir; ahlaka göre dar bir alana ve anlama sahiptir; ahlak, daha geneldir.

Karakter, insanın davranış (tepki) biçimidir; kişilik özelliğidir, kişiliğin parçasıdır. Karakter toplumsal çevrenin etkisiyle, öğrenilme yoluyla kazanılır. Bireyin nerede, nasıl tepki verdiği, nasıl davrandığı onun karakteridir... Kimlere “karaktersiz” diyoruz?... Davranışları düzgün (uygun) olmayan, tutarsız davranışlar gösteren, inandığı, söylediği ve yaptığı birbirine uymayan kişilere karaktersiz diyoruz; değil mi? Karakter eğitimi, belirli değerlerin kazandırılmasıyla gerçekleşir. Bu bakımdan değerler eğitimi, aynı zamanda, karakter eğitimidir.

SIFIRIN DEĞERİ

(Kişiliğin Önemi Üzerine)

Öğrenciler, sınıfta, öğretmenin gelmesini bekliyorlardı.

Az sonra, öğretmen, tüm ciddiyetiyle kapıda belirdi; sınıfa şöyle bir göz atıp, tahtanın önüne geçti; bir tebeşir alarak, tahtaya, kocaman bir 1 yazdı.

- Bakın, dedi. Bu “1” kişiliktir; erdemli bir kişilik... Hayatta sahip olabileceğiniz en değerli şey...

Sonra 1’in yanına sıfır koydu.

- Bu, başarıdır. Başarılı bir kişilik, 1’i 10 yapar...

Bir sıfır daha...

-Bu da tecrübedir. Ona sahip olduğunuzda 10’ken, 100 olursunuz.

Sıfırlar, böyle uzayıp gidiyor; yetenek, disiplin, sevgi, tevazu... Eklenen her yeni sıfır’ın kişiliği, 10 kat zenginleştirdiğini anlatıyor öğretmen...

Sonra, eline silgiyi alıp en baştaki 1’i siliyor; geriye bir sürü sıfır kalıyor ve diyor ki:

-Erdemli bir kişiliğiniz yoksa gerisi hiçtir.

-Psikoloji, felsefe ve dinler açısından ahlak yönüne baktığımızda:

İnsan davranışları, karakteri ve kişiliği, değerler ve normlarla ilişkilidir. Bu sebeple değerler, normlar, ahlak ve erdemlilik, psikoloji ve felsefe tarafından da konu edinilmiştir.

Değerler ve ahlak, sosyal psikolojinin temel konularındandır. Psikologlara göre ahlak, gelişme ve olgunlaşma sürecinde, öğrenme ile kazanılır. Değerler kişinin, kendisi ve çevresiyle barışık ve uyumlu yaşamasına yardımcı olur, bireyleri mutlu eder; koruyucu ruh sağlığı açısından gereklidir. Değerleri sarsılan bir toplumun fertlerinde, karakter sorunları görülür; buna bağlı olarak, ruhsal bozukluklar artış gösterir. Hayvanların davranışlarını, iç-güdüleri ve bedensel ihtiyaçları (yeme, içme, uyku, cinsellik) yönlendirir. İnsan ise sadece bedensel ihtiyaçlarına, iç dürtülerine göre davranmaz; insan, davranışta bulunurken, değerleri, ahlak ve hukuk kurallarını da dikkate alır.

Felsefe, değerleri ve ahlaki sorgular; kaynağını ve etkilerini tartışır, değerlerin ve ahlakın nasıl olması gerektiğini söyler.

İlkçağ filozoflarından Epikür, "Hayatta, komşunun haber almasından korkacağın/ utanacağın hiçbir şeyi yapma!" demiş; kendince, ahlaklı davranışın ölçütünü belirlemiştir. Kabul edilebilir bir ilke!

Aristo, insanın aşırılıklardan kaçınarak, orta kararda (orta ayarda) davranmasının iyi olduğunu dile getirmiştir. Buna göre, örneğin, "cimrilik ve savurganlık kötü, cömertlik iyidir." Aristo'ya göre sadece bilgili olmak kişiyi, erdemli (iyi insan) yapmaya yetmez; erdem, doğru bilgiye dayanarak doğru davranmaktır. Ona göre eğitimin amacı, bilgili ve aynı zamanda iyi insan yetiştirmek olmalıdır.

Farabi'nin, "Erdemli Şehir" adlı bir hayali vardı. Ona göre devlet ve aile, bireyleri eğiterek, "iyi insanlar" yapabilirse bu iyi

insanlar iyi mahalleyi, iyi mahalleler iyi şehri, iyi şehirler... iyi dünyayı oluşturacaktır. Farabi'ye göre daha iyi bir dünya mümkündür ve bunun yolu, eğitimidir; değerler ve ahlak eğitimidir.

Filozof Kant, menfaat veya haz elde etmek amacıyla yapılan davranışların, ahlaki olmadığını belirtir; Kant'a göre ahlaki (erdemli) davranış, hiçbir çıkar ve haz gözetmeksizin, bir insanlık görevi olarak, kurala uygun davranıştır. Doğru kabul edilebilir bir düşünce!

Başka filozofların da bu konuyla ilgili farklı düşünceleri vardır; burada her birine ayrı ayrı değinmeyeceğiz.

Konuya, bir de dinler açısından bakalım:

İlahi dinlerin ortaya koyduğu ahlak kuralları, büyük ölçüde birbirine benzer. Dinler, insanları ahlaklı olmaya çağırır. Dinlere göre toplumların çöküş sebebi, huzursuzluk ve fenalıkların kaynağı, ahlaksızlıktır. İslam peygamberi Hz. Muhammed, "İnsanların en iyisi, insanlara en faydalı olanıdır; insanların en kötüsü ise insanlara en çok zarar verendir.", "Sana yapılmasını istemediğin bir şeyi, sen de başkasına yapma" demiştir.

Dinlerin ve hukukun, özgürlükleri kısıtladığı doğru değildir. Hukukun ve dinin, kurallar koyduğu doğrudur; ancak bu kurallar bireylerin düzen, adalet ve huzur içinde yaşamasını hedefler. Hukuk ve din, insanlara, sorumluluk bilinci içinde özgürce yaşama alanı/ imkânı tanır.

Dünya, bazılarının söylediği gibi/ kadar kötü değil! Dünya, değerlerle güzeldir, değerlerle güzelleşir. Güzel bir dünya olmasını istiyorsanız, değerleri yaşayın ve yaşatın.

Değerler eğitimi, vazgeçilebilecek, lüks bir şey değildir. Geleceğimizin büyükleri olan, toplumların yarınları olan çocuklarımızın, asgari düzeyde de olsa, bazı değerlere sahip olmaları gerekir ve beklenir. Daha iyi bir insan olmak, mümkündür.

Var mısınız kendinizi yenilemeye!.. Yeni bir insan, iyi bir insan olmaya!.. İyi insan olabilmek için değerleri öğrenmek ve onlara uymak gerekir. Değerlere sahip insan, değerli insandır.

14^{Yıl}
4500
TANKER

ÜLKEMİZİN ENERJİSİNİ GELECEĞE TAŞIYORUZ

1776 kilometrelik Bakü - Tiflis - Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı'nın
Ülkemiz sınırlarında bulunan 1076 kilometrelik kısmını işletiyoruz.

Ceyhan Deniz Terminalimizden 4500'ü aşkın tankere yüklediğimiz
Azerbaycan petrolünü dünya pazarına taşımışken, 14 yıldır olduğu gibi
bugün de enerjimizi ülkemizden almanın gururunu yaşıyoruz.

bil.gov.tr

KLASİK OTOMOBİL TUTKUSU

HASAN ÇİFTÇİ

Ankara Batı Cumhuriyet Savcısı Adayı

Hemen hemen herkesin hayatının bir döneminde, bir şekilde klasik otomobiller yer almıştır. Kimilerinin mahallesinde park edilmiş şekilde gördüğü ya da yolda yürürken o ihtişamlı sesleriyle dikkatleri çeken, kimilerinin 1950-1960'lı yıllardan sonra bir yerden bir yere giderken taksi yahut dolmuş olarak bindiği, yahut düğün/sünnet arabası olarak kullandığı, eski Türk filmlerinde sık sık gördüğü, hatta günümüzde çekilen birçok dizi/filmlerde hayranlıkla izlediği klasik otomobillerden bahsetmek istiyorum.

2012 yılının Eylül ayı, öğle saatlerinde gelen bir telefonla, yeni bir hobiye ilk adımlarımı atıyordum.

Arayan amcamdı ve eskilerin tabiriyle "Bıyık" (Buick) olarak adlandırılan bir araba almak üzere olduğunu, gün içerisinde işyerine getireceğinden bahsediyordu. O güne kadar ne zaman bir klasik otomobil görsem, "Benim de acaba bir klasik otomobilim olacak mı?" diye aklımdan geçirir, işe başladıktan sonra ona özel bütçe ayıracağımı ve sonunda bir tane klasik otomobil sahibi olacağımı hayal ederdim.

Bir sonraki gün, ilk işim amcamın çalıştığı yere gitmek oldu, büyük bir hevesle arabanın yanına gittik. Bu araba günümüzde kullandığımız arabalar gibi hiç değildi. Epeyce büyük motor kaputu, yine aynı genişlikte bagaj bölümü, tek parça ön koltuğu ve dış renginin bordo ve beyaz olarak çift renkli oluşu, zamanına göre çok rahat kumanda edilen direksiyonu, günümüz araçlarında mevcut bulunan klimaya eş değer özellikler barındıran heybetli 1978 model bir klasik otomobil karşımdaydı.

Şoför koltuğuna oturduğum zaman direksiyonun arkasındaki otomatik vites kolu, göstergelerdeki sadelik ve sol kapının üzerindeki kumanda düğmeleri dikkatimi çekmişti. Dört camı da elektrikli olarak kumanda edebilen, şoför koltuğunu elektrikli olarak ileri-geri ve yatırma özelliklerine sahip çubuğu güncel araçlarda görmediğim bir parçaydı. Anahtarı kontağa takmam ve marşa basmamla birlikte 5724cc (350 cui)'lık V8 motorun görkemli sesi henüz radyosunu açmama rağmen çok güzel bir eserin tınısıymış gibi kulaklarımda çınliyordu.

Ve günün en güzel anı, amcamın “Oğlum benim ne garajım var ne de bu arabaya ayıracak zamanım, sen çok daha ilgilisin, al bu araba senin olsun” demesiyle uzun zamandır hayalini kurduğum hobime ilk adımı atmış oldum.

Ardından araçla ilgili restorasyon süreci neticesinde, 1978 Model Buick Electra 225 nam-ı diğer “Bıyık” ailemize katılmış oldu.

Ailemize yeni bir klasik otomobilin daha katılacağını ve bu tutkumun daha da artacağını habersiz zaman geçmeye devam ediyordu.

Yıllar önce kuzenlerim ve halamlarla beraber çıkmış olduğumuz yolculuklarda bizi ve valizlerimizi 500-600 km üzerinde yolda hiç sıkıntı çıkarmadan götüren, gittiğimiz yerlerde tık demeden bizi gezdiren, kuzenlerimin araba kullanmayı ondan öğrendiği, 1995 yılından beri eniştemin kullanmış olduğu, kendisi küçük ama ailemiz için manevi değeri yüksek olan 1974 Model Volkswagen 1303 tosbağa ile, yıllar sonra benim olacağından habersiz sayısız anılar biriktirdik.

2014 yılının Kurban Bayramı ziyaretinde, Buick’le aracın restorasyon sürecinde yaşadığım tecrübeler neticesinde, evlerinin ikinci aracı olan tosbağayı güzelleştirmek için enişteme, aracı geçici süreliğine bana vermesini

ve tanıdığım ustalarla aracın restorasyonunu yaptırabileceğimi söyledim. O da biraz düşünerek, “Arabayı al senin olsun, senin bu arabaya daha güzel bakacağına eminim” demesinin üzerine, uzun yıllardır ailemizde olan ve manevi değerinin yüksek olduğu, bir diğer klasik araçla daha ilgilenme fırsatı bulacağım için çok heyecanlanmıştım.

Parlak yeşil rengi, tek kapılı oluşu, kavisli hatları, yuvarlak farları, arkada konumlandırılmış motoruyla, yeni aracımı evimize getirirken yaşadığım mutluluğu, heyecanı kelimelerle tarif etmem imkansızdı.

Tosbağa’ya sahip olmam sayesinde, kırtasiyelerden, benzin istasyonlarından, oyuncak satış mağazalarından birer birer satın aldığım, zaman içerisinde 81 adet birbirinden farklı özellikleri barındıran model otomobil koleksiyonumun da temelini attım.

Yıllar sonra aile büyüklerimin bana güvenerek verdikleri emanetlerine sahip çıkmaya çalışırken, babamın araba kullanma konusunda isteksizliğine karşın hep sahip olma hayalini kurduğunu söylediği, ülkemizde üretilen ilk seri otomobil olma özelliğini taşıyan Anadol’a sahip olmak yeni hedefi olmuştu.

Tanıdığım ve kendisinin 1973 Model Anadol’a sahip olduğunu bildiğim bir yakınımla görüşmemiz esnasında, aracını babam

için almak istediğimi bildirmem üzerine, “araç senindir, git bak, beğenirsen alırsın” demesiyle, daha önce restorasyon sürecini hiç bilmediğim, fiberglass/polyester malzemeden yapılan, yine tek sıra ön koltuğa sahip olan, dört kapılı, orijinal, hatları düzgün, tavanı siyah vinil kaplı ve beyaz renkli olan şimdilik son klasik aracımı da almak üzereydim. Aracı bulunduğu yerde gördükten sonra, yine yıllarca birçok olaya tanıklık etmiş, yaşanmışlıkları olan bir aracı daha aramıza katmak üzere kontağını çevirerek yeni sahibini beklediği yerden çıkardım.

Tabi ki klasik otomobil tutkusunu tek başına yaşamak olmazdı, bulunduğum çevre içerisinde klasik otomobil gruplarını araştırarak ve kendime yakın hissettiklerime üye olarak, yaşadığımız bu tutkuda aynı paydada buluşabileceğim arkadaşlar edindim.

Beraber sosyal sorumluluk projelerinde, sergilerde yer alıp, klasik otomobil rallilerine katılarak, gittiğimiz illerde de bu tutkuyu yaşayan kişilerle bir arada bulunabilmek çok güzel bir duyguydu. Oğlumun doğmasına henüz bir ay kala katıldığımız rallinin sonunda, bize layık görülen Ralli Ruhu Kupası’nın oğlumun da genlerine Klasik Otomobil Tutkusunun işlenmesinde büyük katkısı olacağını düşünmüştüm. Katıldığımız ralliler, sergiler hayatımız boyunca unutamayacağımız anlar yaşamamıza vesile oldu.

Klasik otomobiller, Klasik Amerikan, Avrupa ve Yerli olarak ayrılmakta ve kendi içlerinde de belirli ayrımlara tutulmuş olsalar da direksiyonlarının başına geçtiğim zaman benden yaşça büyük, yaşanmışlıkları olan, zamanın birçok olayına tanıklık eden, otomobillerle seyahat etmek, her birinin ayrı karakteristik özelliğini bilerek ona göre sürüş koşullarını ayarlayarak, sizi bir noktadan bir noktaya götürmekten çok daha öte manevi bir haz yaşatmaktadırlar.

Klasik otomobile sahip olmayı düşünen kişilere öncelikli olarak, bir program dahilinde bu işe başlamalarını, alacakları aracın özellikleri ve yedek parça temini hususunda gerekli araştırmaları yapmalarını, konusunda uzman kişilerden bilgi almalarını, daha önce araçlarını restore ettirmiş olan kişilerin tavsiyelerini dikkate almalarını önermekteyim.

Herkesin otomobiline uygulayacağı restorasyon süreci birbirinden farklı olsa da ortak nokta, geçmişe duyulan özlemi yine aynı özlemi hissedenlerle birlikte yaşamaktır.

Ben de sahip olduğum klasik otomobilleri, üretildiği tarihteki orijinal fabrika çıkış formuna getirmeye çalışarak, uzun yıllar boyunca bu özelliklerini koruma ve gelecek nesillere aktarma düşüncesindeyim.

KORONER ARTER HASTALIĞI

PROF. DR. SADİ KAPLAN

Hacettepe Üniversitesi
Tıp Fakültesi Kalp ve Damar Cerrahisi
Anabilim Dalı

PROF. DR. BARIŞ KAYA

Hacettepe Üniversitesi
Tıp Fakültesi Kardiyoloji
Anabilim Dalı

Koroner arter hastalığı kalbi besleyen koroner damarların, aterosklerozu (damar sertliği) ile karakterize, akut koroner sendrom (kalp krizi), stabil angina pectoris, kalp yetmezliği ve ani ölüm şeklinde klinik prezantasyonu olabilen, bütün dünyada, her iki cinste en sık ölüm sebebi olan bir hastalıktır. Son on yıllarda toplum bilincinin artması, sosyal yaşam ve tıbbi bakımdaki gelişmelerle birlikte, ülkelerdeki hem hayat kalitesi hem de yaşam süresi uzamıştır. Kardiyovasküler hastalıklar orta ve ileri yaş gruplarındaki bireylerde en önemli ve en sık ölüm nedenlerinden bir tanesidir. Aterosklerotik koroner arter hastalığı (KAH) prevalansı ve ciddiyeti erkek ve kadınlarda yaşla birlikte artmaktadır.

Koroner arter hastalığının gelişimde ve hastalığın klinik sonuçlarının ortaya çıkmasında bir takım risk faktörleri önemli rol oynamaktadır. Sigara içimi, erkek cinsiyet artan yaş, yüksek kolesterol değerleri, diyabet, hipertansiyon, obezite, birinci derece yakınlarında erken yaşda KAH gözükmesi, daha önceden bilinen koroner kalp hastalığının olması, fiziksel hareketsizlik, stres önemli risk faktörleridir.

Akut koroner sendrom (AKS) geçiren hastaların çoğunluğunda koroner arter darlığı vardır. Ancak kararlı angina pectorisden farkı iskemi derecesini arttıran temel mekanizma plak çatlaması veya yırtılması ile birlikte damar içi pıhtı oluşumu, damar içi lümen daralması ve damarda meydana gelen vazokonstriksiyondur. AKS acil bir durumdur hızlıca tanısının konup tedavisinin başlatılması gerekmektedir.

TANI Hikaye

“Angina pectoris” terimi kalp kası beslenme bozukluğuna bağlı şikayetleri tanımlamak için kullanılmaktadır. Anginanın sıklığı, şiddeti ve süresinde önemli değişiklikler olmaksızın haftalarca aynı karakterde ortaya çıkması durumunda bu tablo “stabil angina = kararlı angina” olarak isimlendirilmektedir. Özellikle kalp kasında oksijen kullanımının arttığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Çevresel ve emosyonel faktörlere bağlı olarak kararlı angina da bazen şikayetlerde değişiklik olabilir. Kalp kası beslenme bozukluğu

atakları bazen ağrısız olabilir. Bu durum “ses-siz iskemi” olarak tanımlanmaktadır. Angina pectoris kalp kasındaki kan akışı ve kalp kasının oksijen gereksinimi arasında dengesizlik olduğunda ortaya çıkmaktadır. Buna çoğu kez koroner arterlerin ateroskleroz sonucunda daralmaları neden olmaktadır. Koroner kan akımının kalp kasının egzersiz veya stresle artan oksijen gereksinimini karşılamaması için, koroner damarlardaki daralmanın en az %50-70 olması gerektiği kabul edilmektedir. Bununla birlikte, darlığın klinik önemi damarın iç çapı yanında darlık sayısı ve uzunluğu ile de ilgilidir. Kararlı anginalı hastaların çoğunda prognoz iyidir. Ölümcül olmayan miyokard infarktüsü (Mİ-kalp krizi) yılda %2-3, ölüm oranı %2-3 düzeylerindedir.

Efor anginası orta yaş grubunda genellikle KAH’lığının ilk bulgusudur ve tipik özelliklerinden dolayı kolayca tanı konmaktadır. Ağrının yerleşim yeri, egzersizle ilişkisi, süresi, karakteri araştırılmalıdır. Ağrı veya rahatsızlık hissi çoğu kez göğüs ön bölgesinde başlayıp, özellikle sol kol olmak üzere her iki kola, çeneye ve sırtta, bazen göğüs, karnın üst böl-

gesi, sırt veya kolda başlayıp göğüs ortasına yayılabilir. Angina hastaların çoğunda egzersiz gibi kalp kasının oksijen tüketimini artıran etmenlerle uyarılmaktadır ve istirahatle geçmektedir. Emosyonel stres de ağrıya neden olabilmektedir. İstirahatte oluşan ağrı kalp damarı tonusu değişiklikleri, aritmiler veya kararsız angina nedeniyle ortaya çıkabilir. Angina sıklıkla ağrı, bazen baskı hissi, boğulma, tıkanma şeklinde tanımlanabilir. Şiddeti değişkenlik gösterebilir. Egzersizle oluşan ağrı istirahatle genellikle 3-5 dakikada geçer. Ağır egzersiz sonrası veya stresle oluşmuşsa daha uzun sürebilmektedir. Ancak gastroözofajiyal reflü, özofagus spazmı, peptik ülser, safra taşı, kas-iskelet sistemi hastalıkları, anksiyete ile ilgili non-spesifik göğüs ağrıları kalp dışı ağrı nedenleridir. İleri yaştaki hastalarda semptomlar genellikle eforla ortaya çıkan göğüs ön bölgesindeki baskı hissinden çok atipik karakterdedir. Semptomlar daha çok nefes darlığı, omuz ve sırt ağrısı, halsizlik, güçsüzlük veya epigastrik rahatsızlık hissi olarak karşımıza gelebilir. Koroner arter hastalığına bağlı semptomlar istirahat halinde veya mental stres ile ortaya çıkabilir. Pozis-

yonu bağlı postprandiyal epigastrik yanma şeklindeki rahatsızlık hissi, hiyatus hernisini veya gastroözofageal rüflüyü düşündürürken kalp kası beslenme bozukluğu atlanabilir.

TANISAL TESTLER

Göğüs ağrısı tanımlayan her hastaya elektrokardiyografi (EKG) çekilmelidir. Çoğu kez EKG normaldir. Ağrı sırasında kalp kası beslenme bozukluğuna ait ST değişiklikleri, eski Mi varsa buna ait bulgular saptanabilir. İstirahat EKG değişiklikleri olan koroner kalp hastalarında prognoz daha kötüdür.

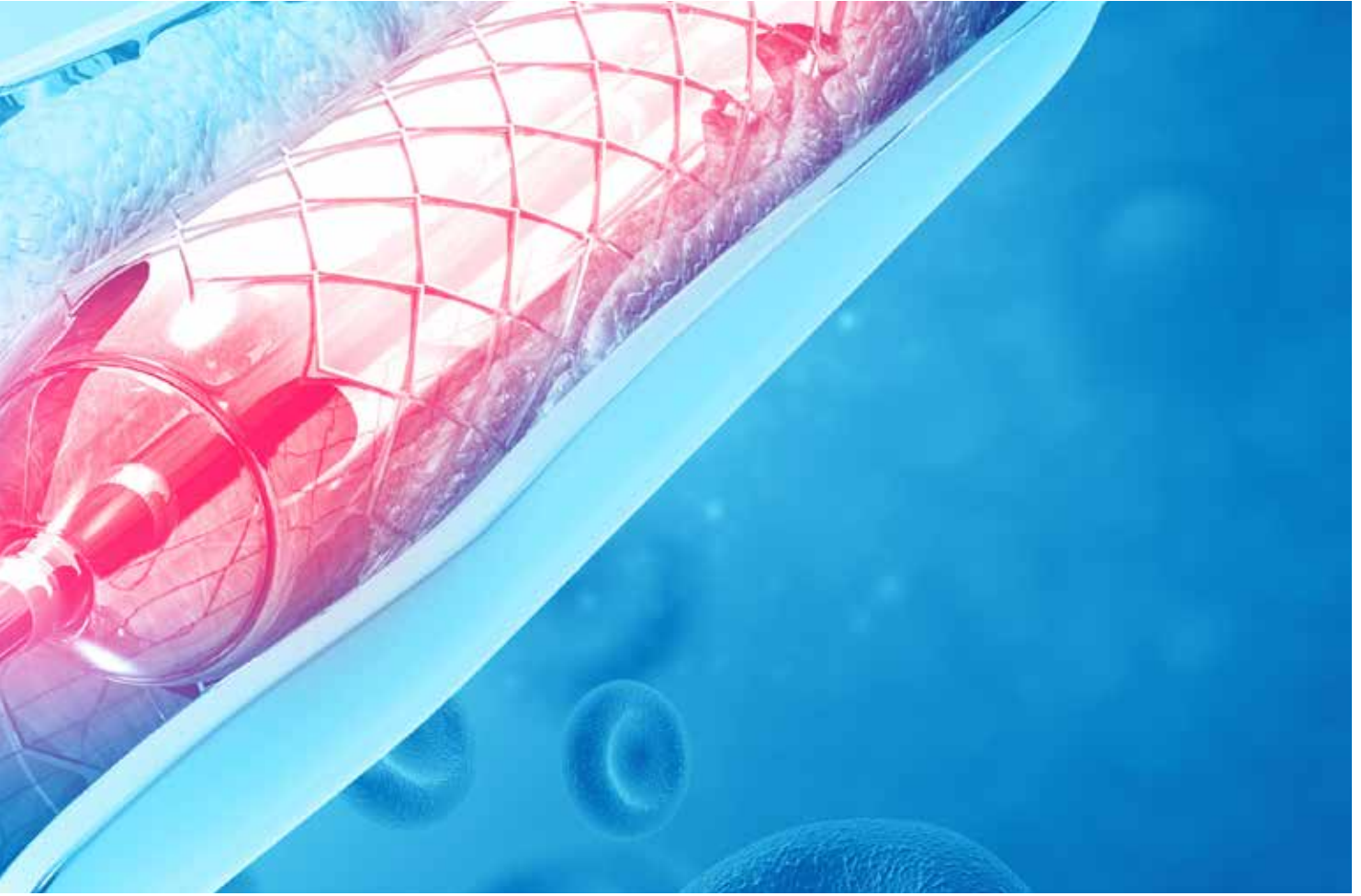
Egzersiz yapabilen hastalarda, efor testi hem prognostik hem de fonksiyonel kapasite ve egzersiz toleransı hakkında çok değerli bilgiler verebilmektedir. Yaşlı hastaların istirahat elektrokardiyogramlarında (EKG) ST-T değişikliklerine sık rastlanıldığından dolayı efor testinin özgüllüğü düşüktür. Yetmiş beş yaşın üzerindeki hastalarda, genç hastalara kıyasla, efor testinin duyarlılığı biraz yüksekken (%84), özgüllüğü düşüktür (%70). Bazal EKG'lerdeki ST-T segment anormallikleri nedeniyle ekokardiyografik ve nükleer kardiyolojik testler uygulanabilmektedir. Özellikle

fiziksel kapasitesi kısıtlı egzersiz yapamayan hastalarda, dipiridamol veya adenoazin gibi vazodilatör (damar açıcı) ilaçlarla yapılan nükleer sintigrafik testler ile kalp kası dolaşımı ve dobutaminli stres ekokardiyografik test ile kalp kası fonksiyonları güvenli bir şekilde değerlendirilebilmektedir.

Yaşlı hastalarda hem semptomların atipik karakterde oluşu hem de EKG'nin tanısız değerinin düşük olması nedeniyle, akut koroner sendrom tanısını koymada kalp kası hasarını gösteren biyokimyasal testlerin (troponinler) önemi artmaktadır.

İleri yaştaki hastalarda istirahat EKG'lerin çoğunlukla anormal olması ve egzersiz yapamamaları nedeniyle noninvasif testler yetersiz kalmaktadır. Bunun yanında, hastalık prevalansının yüksek olması sebebiyle negatif noninvasif testlerin değeri de düşmektedir. Bu yüzden bu hasta grubunda tanısız koroner anjiyografi yapma eşiği genç hastalara oranla oldukça düşüktür. Bazı uygun hastalarda, provakatif testlerin yapılamadığı veya yetersiz sonuç verdiği durumlarda bilgisayarlı tomografi anjiyo da yapılabilir.

Hafif anginalı, medikal tedaviye iyi yanıt veren yaşlı hastalar ve gerekse bile, girişim-

sel tedaviyi kabul etmeyenlerde, anamnez, fizik muayene ve istirahat EKG ile yetinmek yeterli olabilir. Provakatif testler sonucunda kalp kasında ciddi beslenme bozukluğu saptandığında koroner anjiyografi yapılmalıdır. Kararsız angina, erken Mİ sonrası angina, anjiyoplasti sonrası erken dönemde şikayetlerin tekrarlaması gibi durumlarda fonksiyonel test yapmadan direkt koroner anjiyografi tercih edilecek yoldur.

TEDAVİ

Tedavinin amacı şikayetleri gidererek yaşam kalitesini artırma, Mİ ve ölümleri engelleyerek yaşam süresini uzatma olmalıdır. Yaşam tarzı değişiklikleri ve bazı ilaçlar her iki amaca da hizmet etmektedir. Bazı durumlarda revaskülarizasyon gibi damar açıcı girişimlere ihtiyaç duyulabilir. Aterosklerotik risk faktörlerini araştırma, değiştirilebilir risk faktörlerini kontrol altına almaya yönelik çabalar ve şikayetler ve prognozu etkileyecek yaşam tarzı değişikliklerini içeren genel tedbirler, tedavinin önemli bir bölümüdür. Koroner arter hastalığı tedavisinin hedefleri, hastaların yaşlarına göre değiştirilmeksizin, risk azaltılması ve şikayetlerin giderilmesine yöneliktir.

Stabil anginada şikayetleri azaltmaya yönelik başlıca üç grup ilaç, nitratlar, beta blokerler ve kalsiyum kanal blokerleri kullanılmaktadır.

Herhangi bir kontrendikasyon yoksa her hastada aspirin kullanılmalıdır (kontrendikasyon varsa klopidoğrel kullanımı). Önceden miyokart infarktüsü geçirenlerde kontrendikasyon yoksa beta-bloker kullanılmalıdır. Miyokart infarktüsü geçirmemiş olan hastalarda kontrendikasyon yoksa beta-bloker kullanılabilir. Beta-blokörler kontrendike ise kalsiyum kanal blokerleri (kısa etkili dihidropiridin grubu ilaçlardan kaçınılmalıdır) veya uzun etkili nitratlar kullanılabilir. Beta blokerler tek başına yetersiz kalırsa kalsiyum kanal blokerleri veya uzun etkili nitratlar beta blokerler ile kombine edilebilir. Beta blokerlerin önemli yan etkileri olursa kalsiyum kanal blokerleri ve uzun etkili nitratlar beta bloker yerine kullanılabilir. Antiiskemik etkileri gösterilen molsidomin ve nicorandil gibi ilaçlar henüz ülkemizde yoktur. Hücresel düzeyde etkili bir metabolik ajan olan trimetazidinin ve ranolazin gerek tek başlarına gerek kombine tedavide antiiskemik etkinliği gösterilmiştir.

Hastalarda risk faktörlerine yönelik tedavinin de yapılması gerekmektedir. Hiper-

tansiyonun tedavisi, sigara kullanımı varsa bırakılması, diyabetin kontrolü, egzersiz, obez hastaların zayıflatılması önerilmelidir. Stres ile mücadele de önemlidir. Hastalara stresden kaçınılması mutlaka önerilmelidir. Kronik koroner arter hastalığı olan hastalarda kolesterolün düşürülmesi yararlıdır. Özellikle koroner hastalığı ve total kolesterol ile düşük dansiteli lipoprotein kolesterol (LDL) yüksekliği olan hastalarda yağ düşürücü tedavi amaç olmalıdır. Koroner arter hastalarında, LDL kolesterolün 70 mg/dl altına indirilmesi gereklidir.

Stabil angina pectorisli hastaların çoğunda medikal tedaviyle şikayetler giderilip yaşam kalitesi düzeltilebilir ve yaşam süresi uzatılabilir. Ancak optimal medikal tedaviye rağmen şikayeti olan kişilerde veya bir takım provakatif testlerde ciddi kanlanma bozukluğu saptanıp koroner anjiyografi sonrası yüksek riskli anatomi tespit edilen kişilerde, anatomik lezyona uygun perkütan koroner girişim (PKG) veya koroner arter baypas girişi (KABG) düşünülmelidir.

REVASKÜLARİZASYON

İlerleyen zaman içerisinde koroner hastalarının tedavisinde hem perkütan koroner girişim (PKG) hem de koroner arter bypass greft cerrahi (KABG) tecrübesi artmaktadır. Perkütan koroner girişim sonrası hastane içi ölüm oranı 60 yaşın altındaki hastalarda

%1'lerin altında iken, 75 yaşın üzerindeki kişilerde bu oran %4'lere çıkmaktadır. Erken KABG ölüm oranı 60 yaşın altındaki hastalarda %2'den, 75 yaş üzerindeki bireylerde %6-8'lere çıkmaktadır. Seksen yaşın üzerindeki hastalarda bu oran %10'lara yaklaşmaktadır.

Perkütan koroner girişim teknikleri ve sonuçları da son birkaç dekad içerisinde önemli gelişmeler göstermiştir. PKG'lerdeki gelişmeler içinde stentlerin yeri kuşkusuz ki çok önem taşımaktadır. Stentlerin rutin kullanıma girmesi ile genç hastalarda olduğu gibi yaşlı olgularda da işlem başarısı artmış, erken ve uzun dönemde istenmeyen majör kardiyak olayların oranı anlamlı derecede azalmıştır.

Bugün için PKG'ler ciddi koroner kalp hastalığının tedavisinde çok yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. 1977'de Grüntzig tarafından kullanıma sokulan PKG, geçen yıllar içerisinde gerek indikasyon, gerekse yapıma sayısı olarak hızla artıp gelişmiştir. Bu gelişmeye, yıllar içerisinde teknik, kullanılan malzeme, görüntüleme ile ilerleme ve indikasyon kriterlerindeki genişleme etkili olmuştur. Bununla birlikte, farklı tipteki lezyonlarda değişik metodların (Rotablator, laser ve stent gibi) kullanıma girmesi PKG'in önemini daha da arttırmıştır. Özellikle stent uygulaması (son 20 yıldır ilaç salımlı stentlerin kullanıma girmesi), PKG'in en önemli dezavantajlarını (acil baypas operasyonu gereği, miyokard infarktüsü ve restenoz gelişimi) azaltmıştır.

Bununla birlikte şikayeti olan koroner kalp hastalıklarının ancak %50'si PKG'ne uygundur ve bunların %60'ında işlem başarılı olup, tekrardan daralma da gelişmemektedir. Bugün PKG'in uygulandığı kararlı angina hastalarında işlem başarıları %95'lerin üzerindedir. Ölüm oranı tek damarda %0.2'den az, çok damar lezyonlarında ise %0.5 düzeyindedir. Stent uygulamalarının başlamasından sonra acil baypas cerrahisi tek damarda %1'den az, Mİ gelişme oranı da yine %1'den azdır. PKG'in cerrahiye üstünlüğü hastanede kalış süresini azaltmış olması iken, en önemli dezavantajı tekrardan daralma riskinin daha fazla olmasıdır.

KORONER ARTER HASTALIĞINDA CERRAHİ TEDAVİ: KORONER ARTER BYPASS CERRAHİSİ

Koroner arter hastalığının cerrahi tedavisi koroner arter bypass operasyonlarıdır. Bu operasyonlar çoğunlukla hastayı, pompa olarak da adlandırılan, kalbin ve akciğerlerin işlevini üstlenen kalp-akciğer makinesine bağlayıp, kalbi durdurarak yapılırsa da, koroner arterlerdeki hastalıklı bölgelerin yerine, hastanın ek hastalıkları olup olmamasına, cerrahin ve ameliyatın yapıldığı merkezin tecrübesine göre değişebilmekte ve kalbi durdurmadan ve kalp-akciğer makinesine

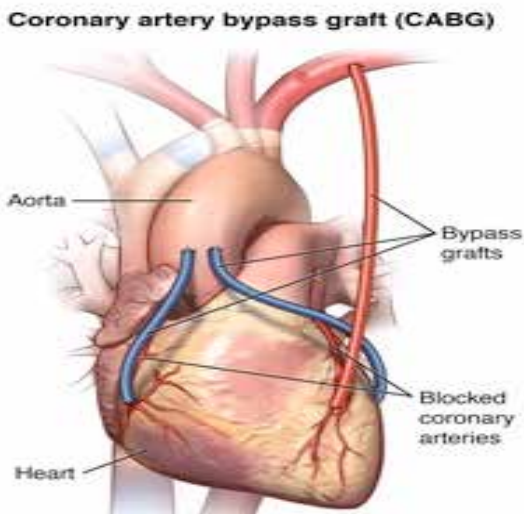
bağlanmaksızın veya sadece kalp-akciğer makinesine bağlayarak kalbi durdurmadan da yapılabilir. Bazı durumlarda göğüs hiç açılmadan, sadece birkaç delikten girilerek robot yardımı ile veya küçük bir kesi ile de bu ameliyatlar yapılabilir. Standart ameliyat (kalbi durdurarak, kalp-akciğer makinesi kullanılarak yapılanlar) dışındaki ameliyatlar özel ekipman ve tecrübe gerektirdiğinden ayrıca robot ve küçük kesiler ile yapılan ameliyatlarda sınırlı bir erişim alanı olduğundan, koroner arterlerdeki hastalıklı bölgenin yerine, hangi koroner arterde hastalık olduğuna, cerrahin ve merkezin tecrübesine göre bazı hastalar için seçenek olmayabilir.

Operasyon standart olarak halk arasında iman tahtası olarak bilinen sternum kemiği kesilerek (sternotomi) yapılır. Ameliyat sırasında bypass'ları yapmak için göğüs ön duvarında yer alan internal torasik (mammari-an) arter (ITA/IMA) olarak bilinen atardamar ve bacadan büyük safen ven olarak bilinen toplardamar sıklıkla kullanılır. Bazı durumlarda ön kolda bulunan ve el bileği seviyesinden dirseğe dek uzanan radial arter denilen atardamar da kullanılabilir. Ameliyatlarda hasta kalbe ve damarlara özel kanüller yerleştirilerek kalp-akciğer makinesine bağlanır. Hasta vücut sıcaklığı, vücudun enerji ihtiyacının azaltılması amacıyla düşürülür. Kardiyopleji adı verilen özel bir solüsyon verilerek kalp durdurulur. Kalbin üzerindeki hastalıklı damar, hastalıklı bölgenin sonrasından açılarak

bacaktan alınan toplar damarın bir ucu bu damara dikilir. Hastalıklı damarların sayısına göre bu işlem diğer damarlar için de tekrarlanır. Kalbin ön yüzünde seyreden ve kalbin büyük çoğunluğunu besleyen sol ön inen artere (LAD) ise göğüs ön duvarından alınan atardamar dikilir. Cerrahi işlem bittikten sonra, kalbin tekrar çalışması sağlanır, hastanın vücut sıcaklığı yeniden normale getirilir, kalp akciğer makinesi çıkarılır. Ameliyatta yapılan bypasslarla kalp damarlarında hastalıklı bölgenin ilerisine yeniden kan akımı sağlanmış olur (Figür 1).

Figür 1. Koroner bypass ameliyatının şematik görünümü.

SEKONDER KORUNMA

Bütün hastalarda risk faktörleri iyi bir şekilde ortaya konmalı ve modifiye edilmelidir. Hastanın yaşı ne olursa olsun yaşam tarzı değişiklikleri mutlaka her hastaya anlatılmalıdır.

Egzersiz

Hastaların hepsine multidisipliner bir yaklaşım olarak düzenli egzersiz yapmaları önerilmelidir. Standardize edilmiş bir egzersiz programı hastaların fonksiyonel kapasitelerinde iyileşmeye neden olmakta ve aktivite ilişkili semptomları da azaltmaktadır. Bunun yanında düzenli egzersizin KAH'lığının diğer risk faktörleri (obesite, hipertansiyon, insülin rezistansı) üzerine de olumlu etkileri bulunmaktadır. Bir araştırmada koroner kalp hastalığı olan (ortalama yaş 63) hastalara hafif-orta derecede fiziksel aktivite (düzenli yürüyüş, haftada bir kez sportif aktiviteler-yüzme, jogging) önermişler ve 5 yıllık izlem sonucunda bütün nedenlere bağlı ölümlerde azalma tespit etmişlerdir. Uygulanacak program fiziksel kondisyonun her yönünü içerdiği gibi, hayat kalitesini artıracı sosyalleşmeyi de teşvik edici olmalıdır. Bunun yanında, egzersiz programı dizler ve omuzlara fazla yük bindirecek şekilde ciddi yoğunlukta olmamalıdır.

Sigara

Sigaranın kalp damar sistemi üzerine olan kötü etkileri oldukça iyi bilinmektedir. Sigara Mİ, inme ve ölüm sıklığında artışa neden olmaktadır. Ayrıca sigara nörohormonal dengeyi (katekolamin seviyelerinde artış),

metabolik profili (HDL kolesterolü düşürür), vazomotor tonüsü (arteryal vazokonstriksiyon), hemostatik sistemi (pıhtılaşmaya eğilimi artırır) bozmaktadır. Sigaranın bırakılması hastalarda da Mİ veya KABG sonrası genel morbidite ve ölümden azalmaya neden olmaktadır. Ölümlerdeki bu azalma (%36) aspirin, beta bloker, ACEİ leri ile yapılan sekonder korunma çalışmalarından elde edilen sonuçlardan daha iyidir. Bu nedenle, özel gruplar oluşturulmalı, nikotin replasman tedavisi veya diğer farmakolojik ilaçlarla sigaranın mutlaka bırakılması önerilmelidir.

Dislipidemi

Lipid düşürücü tedavinin koroner arter hastalığı olan bireylerde hem birincil hem de ikincil korunmada etkinliği geniş çaplı klinik çalışmalarla ortaya konmuştur. Tedavi hedefleri genç ve yaşlı hastalar için LDL-kolesterol 70 mg/dl altında hedeflenmelidir. Bu hedeflere diyet regülasyonu ve ilaçlarla ulaşılmalıdır.

Hipertansiyon

Hipertansiyon koroner kalp hastalığı, kalp yetersizliği ve kronik böbrek hastalığı için önemli bir risk faktörüdür. Altmış beş yaş üzerindeki hastaların üçte ikisinde hipertansiyon mevcuttur. Hedef değerler her yaş grubunda benzerdir. Tip 2 diyabet, kronik böbrek yetersizliği ve kalp yetersizliği hariç (hedef <130/80 mmHg) hedef 140/90 mmHg'nin altıdır. Yaşlı hastalarda hipertansiyon kontrolü zor olmaktadır. Bu popülas-

yonda sıklıkla izole hipertansiyon izlenmektedir. Antihipertansif tedavi ile 60-80 yaş arası hastalarda, bütün nedenlere bağlı ölüm oranları, inme ve kalp yetersizliği riskinde azalma saptanmıştır. Antihipertansif ilaçların yanında farmakolojik olmayan yaklaşımlarda (tuz kısıtlaması, egzersiz, kilo kontrolü) mutlaka uygulanmalıdır.

Tip 2 Diyabet

Diyabet KAH olan bireylerde rekürren olayları ön görmede oldukça güçlü bir prediktördür. Egzersiz insülin rezistansını ve glukoz kontrolünü olumlu yönde etkilemektedir. Diyabetik yaşlılara da diğer hastalara yapılan öneriler uygulanmalıdır. Diyet, egzersiz ve farmakolojik tedavilerle HbA1c değerleri normal seviyelere düşürülmelidir.

Obesite

Obesite insülin rezistansı, hipertansiyon ve hiperlipidemi ile yakından ilişkili olduğundan dolayı KAH riskinde artışa sebep olmaktadır. Obezlerdeki yağ oranından çok yağın vücuttaki dağılımı ön plandadır (androjenik trunkal obezite-metabolik sendrom). Bu hastalara düzenli egzersiz ve diyet tedavisi ile ideal kiloya ulaşmaları sağlanmalıdır.

ADLİYEMİZDEN HABERLER

ADALET BAKAN YARDIMCILARI SAYIN ŞABAN YILMAZ VE SAYIN ZEKERİYA BİRKAN'IN ZİYARETİ (10.01.2020)

*Adalet Bakan Yardımcıları
Sayın Şaban YILMAZ ve Sayın
Zekeriya BİRKAN adliyemizi
ziyaret etti.*

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCISI YÜKSEL KOCAMAN'IN ZİYARETİ (15.01.2020)

Ankara Cumhuriyet Başsavcısı Yüksel KOCAMAN, Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcısı Ahmet AKÇA'ya ziyarette bulundu.

BİRİNCİ SINIFA VE EMEKLİYE AYRILAN HAKİM VE CUMHURİYET SAVCILARIMIZ İÇİN DÜZENLENEN PLAKET TÖRENİ (29.01.2020)

Hakimler ve Savcılar Kurulunca birinci sınıfa ayrılmasına karar verilen Cumhuriyet Savcıları Gülnur İNANIR ŞANLI, Esra DEMİRKOPARAN ile emekliye ayrılan Cumhuriyet Savcısı Doğan UYSAL ve Ticaret Mahkemesi Başkanı Feridun ÇAKIR'a düzenlenen tören ile plaket takdim edildi.

4. KOLORDU VE ANKARA GARNİZON KOMUTANI TÜMGENERAL AHMET KURUMAHMUT'UN ZİYARETİ (30.01.2020)

4. Kolordu ve Ankara Garnizon Komutanlığına atanan Tümgeneral Ahmet KURUMAHMUT Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcısı Ahmet AKÇA'ya ziyarette bulundu. Yapılan ziyaret için teşekkürlerini sunan Cumhuriyet Başsavcısı Ahmet AKÇA, Tümgeneral Ahmet KURUMAHMUT'a yeni görevinde başarılar diledi.

ANKARA BATI ADLİYESİ HAKİM VE CUMHURİYET SAVCISI ADAYLARI EĞİTİM PROGRAMI (11.03.2020)

Adliyemizde staj eğitimlerine devam eden hakim ve Cumhuriyet savcısı adaylarının mesleki gelişim ve tecrübelerine katkı sağlamak amacıyla Cumhuriyet Başsavcılığımız tarafından eğitim programı düzenlendi. Cumhuriyet Başsavcımız Ahmet AKÇA ve Cumhuriyet Başsavcı Vekilimiz Üzeyir KARAKÜLAH tarafından oluşturulan, adliyemizde görev yapan hakim ve Cumhuriyet savcılarımızın uzmanlık alanlarından oluşan seminer programı düzenli olarak belirlenen tarihlerde gerçekleştirildi.

25 YILLIK PERSONEL İÇİN DÜZENLENEN PLAKET TÖRENİ (13.03.2020)

Mesleki hayatlarında 25 yıllık hizmeti bulunan ve Adalet Bakanlığı ailesine yeni katılan personelimize Adalet Bakanımız Sayın Abdülhamit GÜL adına tebrik ve başarı belgeleri takdim edildi.

ADALET BAKANIMIZ SAYIN ABDÜLHAMİT GÜL İLE VİDEO KONFERANS YÖNTEMİYLE KOORDİNASYON TOPLANTISI (31.03.2020)

Adalet hizmetlerinde koronavirüse karşı alınan tedbirlerle ilgili Adalet Bakanımız Sayın Abdülhamit GÜL'ün başkanlığında video konferans yöntemiyle düzenlenen koordinasyon toplantısına Cumhuriyet Başsavcısı Ahmet AKÇA ile Adli Yargı Adalet Komisyonu Başkanı Şenel ALTINAY katıldı.

GÜDÜL KAYMAKAMI DOĞAN DİNÇ'İN ZİYARETİ (16.06.2020)

*Güdül Kaymakamı Doğan DİNÇ Ankara
Batı Cumhuriyet Başsavcısı Ahmet AKÇA'yı
ziyaret etti.*

YAZ KARARNAMESİ İLE GÖREV YERLERİ DEĞİŞEN VE EMEKLİYE AYRILAN HAKİM VE CUMHURİYET SAVCILARI İÇİN VEDA PROGRAMI DÜZENLENDİ (01.07.2020)

Ankara Batı Adliyesinde görev yaparken yaz kararnamesi ile görev yerleri değişen ve emekliye ayrılan Cumhuriyet başsavcı vekilleri, Cumhuriyet savcıları ve hakimlere veda programı düzenlendi.

Pandemi nedeni ile sosyal mesafe kurallarına dikkat edilerek düzenlenen veda programında görev yerleri değişen Cumhuriyet Başsavcı vekilleri Durdu ÖZER ve Mehmet IŞIK'a; Cumhuriyet savcılarımız Alican KARAKAŞ, Bülent KARDEŞ, İbrahim ALTINOK, Osman ÇABUK, Esra DEMİRKOPARAN, Sait ÖZGAN, Atalay KAZANCI, Fatih KOCABEY, Utku ÜNLÜSAYIN, Burak DAĞ ve Dr. Remzi DEMİR'e; hakimlerimiz Cengiz KUTLU, Hatice ÇABUK, Ragıp GÖNÜLTAŞ, İlhan GÜLEL, Belma KARATEPE, Meltem BOLKAR, Yönel ÖZKAN, Necmettin İLHAN, Osman TÜTER, Onur Pınar ÖZHAN, Gamze DEMİRDÖĞER'e ve emekliye ayrılan Dr. Afak İLLİEZ'e hediye ve plaketleri takdim edildi.

66.Yıl

83 Milyon'un varsa başaramayacağın hiçbir şey yok

66 yıldır sizden ilham alıyoruz, 66 yıldır Türkiye için çalışıyoruz.

VakıfBank, daima seninle.

#daimaseninle

444 0 724 | vakifbank.com.tr

VakıfBank
Burası Sizin Yeriniz

 /vakifbank

 TÜRKSAT

T.C. ULAŞTIRMA VE
ALTYAPI BAKANLIĞI

15
TEMMUZ

15 TEMMUZ DEMOKRASİ VE MİLLİ BİRLİK GÜNÜ

**ŞEHİTLERİMİZİ
SAYGIYLA ANIYORUZ...**

www.turksat.com.tr